ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka (2)\Staples_Lewis_Clive-Letopisy_Narnie_7-Posledni_bitva.PDB

PDB Name: Staples_Lewis_Clive-Letopisy_Na
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 15.9.2007
Modification Date: 15.9.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Poslední bitva : Letopisy Narnie - kniha 7

Lewis Clive Staples

U OBROVA KOTLE

Kapitola první

V době těsně před koncem Narnie žil daleko na západě, až za Výspou u lucerny, blízko Velikého vodopádu jeden opičák. Byl tak starý, že už si nikdo nepamatoval, kdy se v těch končinách poprvé objevil, a byl to ten nejvrásčitější, nejošklivější a nejmazanější opičák, jakého si jen dovedete představit. Bydlel v malém domečku s dřevěnými stěnami a střechou z listí, postaveném v rozsoše mohutného stromu, a jmenoval se Podšívka. V téhle části lesa žilo jen velmi málo mluvících zvířat, lidí, skřítků, či jiných bytostí, ale Podšívka měl jednoho souseda a kamaráda - jakéhosi oslíka, který se jmenoval Zmatík. Oba tedy alespoň říkali, že jsou kamarádi - ačkoli kdybyste je nějakou dobu sledovali, možná byste si pomysleli, že Zmatík je spíš Podšívkův sluha než jeho kamarád. To on oddřel všechnu práci. Když spolu šli k řece, Podšívka naplnil veliké kožené měchy vodou, ale byl to Zmatík, kdo je nesl zpátky. Když něco potřebovali z měst, která ležela níže na řece, byl to Zmatík, kdo běžel dolů s prázdnými koši na hřbetě a vracel se zpátky s koši plnými a těžkými. A to nejlepší, co Zmatík přinesl, pokaždé snědl Podšívka. Opičák totiž vždycky říkal: „Jak víš, Zmatíku, já nemohu jíst trávu a bodláčí jako ty, a tak je jen spravedlivé, abych si to vynahradil jinak.“ A Zmatík pokaždé odpověděl: „To víš, že jó, Podšívko, to víš, že jó. Úplně to chápu.“ Zmatík nikdy nereptal, neboť věděl, že Podšívka je mnohem chytřejší než on, a myslel si, že je to od Podšívky moc hezké, že se s ním vůbec kamarádí. A když se přece někdy zkusil ozvat, Podšívka vždycky řekl: „Zmatíku, vždyť přece víš, že vím lépe než ty, co je potřeba a co ne. Víš přece, že nejsi moc chytrý, Zmatíku, ne?“ A Zmatík vždycky odpověděl: „Máš pravdu, Podšívko. Já nejsem moc chytrej.“ Pak si povzdechl a udělal všechno, co mu Podšívka řekl.

Jednoho rána začátkem roku šli tihle dva kolem Obrova kotle. Obrův kotel je větší jezírko přímo pod skalní stěnou na západním konci Narnie. Největší nar-nijská řeka do něho shora padá obrovským hřmícím vodopádem a na opačném konci vytéká ven. Díky tomu vodopádu se voda v jezírku neustále čeří, bublá a pění, jako by se vařila, a samozřejmě právě proto dostalo jezírko jméno Obrův kotel. Nejbouřlivější je počátkem jara, kdy v horách západní divočiny taje sníh a řeka je rozvodněná. Jak se tak dívali na Obrův kotel, Podšívka náhle na něco ukázal svým černým lesklým prstem a řekl:

„Podívej! Co je támhleto?“

„Kde? Co?“ nevěděl Zmatík.

„Teď to sem spadlo vodopádem - takové žluté to bylo. Podívej! Tadyhle to plave zas. Musíme zjistit, co to je.“

„Musíme?“ tázal se Zmatík.

„Samozřejmě že musíme,“ ujišťoval ho Podšívka. „Mohlo by se to hodit. Buď kamarád, skoč pěkně do jezírka a vylov to. Pak si to pořádně prohlédneme.“

Já mám skočit do jezírka?“ opakoval Zmatík a neklidně pohnul svýma dlouhýma ušima.

„A jak bychom to jinak asi dostali ven?“ odtušil opi-čák.

„Hele, ale,“ řekl Zmatík, „víš, nebylo by lepší, abys tam skočil ty? Víš, protože ty chceš vědět, co to je, a já moc ne. A taky máš ruce, víš. Umíš chytit věci jako ně-jakej Člověk nebo skřítek. Já mám jenom kopejtka.“

„Tedy, Zmatíku,“ řekl Podšívka, „to jsem nečekal, že mi jednou řekneš něco takového. To bych byl do tebe vážně neřekl.“

„Já - já jsem řekl něco špatnýho?“ zeptal se oslík zkroušeně, neboť viděl, že Podšívka je hluboce uražen. „Já jsem jenom myslel...“

„Chtít po mně, abych šel do té vody!“ řekl opičák. „Jako bys dobře nevěděl, jak jsou opičáci choulostiví na prsa a jak snadno nastydnou. No dobrá. Půjdu tam. Už teď je mi v tomhle jedovatém větru zima. Ale půjdu. Nejspíš z toho umřu. Pak budeš pozdě naříkat.“ A Pod-šívkův hlas zněl tak, jako by se už už měl rozplakat.

„Ne - ne - ne, prosím tě!“ zvolal Zmatík tak rozrušený, že to znělo jako jedno dlouhé zahýkání. „Tak jsem to vůbec nemyslel, Podšívko, vážně ne. Víš přece, jak jsem hloupej a jak nedovedu myslet zároveň na dvě věci. Úplně jsem zapomněl, že jseš tak choulostivěj na prsa. To víš, že tam půjdu já. Ani tě nesmí napadnout, abys tam chodil. Slib mi, že to neuděláš, Podšívko.“

A tak mu to Podšívka slíbil a Zmatík se - klopky, klopity - rozběhl po skalnatém břehu jezírka, aby našel místo, kde by do něj mohl vlézt. I když necháme zimu stranou, nebyla to žádná legrace vlézt do té vířící vody a Zmatík zůstal stát na břehu celý rozklepaný plnou minutu, než v sobě našel dost odvahy. Ale pak se zezadu ozval Podšívka: „Snad bych tam měl přece jen jít já, Zmatíku.“ A když to Zmatík uslyšel, řekl honem: „Kdepak, kdepak, víš, co jsi slíbil. Hned jsem tam,“ a skočil.
Do obličeje se mu vevalila vodní tříšť, takže měl okamžitě pusu i oči plné vody. Pak na chvíli zmizel ve vodě docela, a když zase vyplaval, byl na úplně jiném místě jezírka. Pak ho chytil vír a kroužil s ním rychleji a rychleji a rychleji, až ho dostal přímo pod vodopád, a vodopád ho potopil, hluboko a hluboko, až měl oslík pocit, že se udusí. A když konečně vyplaval a když se mu konečně podařilo aspoň trochu přiblížit k té věci, kterou se snažil chytit, zase mu uplavala a sama se dostala pod vodopád a potopila se na dno. Když pak vyplavala, byla od něj dál než kdy předtím. Ale nakonec, když už byl znavený skorém k smrti a celý odřený a úplně ztuhlý zimou, se mu tu věc přece jen podařilo chytit do zubů. Vylezl tedy ven a vlekl ji v zubech s sebou. Hrozně se mu pletla pod nohy, byla velká jako rozbalený spací pytel a velmi těžká, studená a kluzká.
Pustil ji před Podšívkou na zem a zůstal stát vedle celý mokrý, rozklepaný a udýchaný. Ale opičák se na něj ani nepodíval ani se nezeptal, jak mu je. Opičák měl teď jiné starosti. Obcházel tu věc kolem dokola, roztahoval ji, ohmatával a očichával. Pak mu v očích zlověstně zablesklo a on řekl:
„Je to lví kůže.“
„A - ch - a - pčík - lví kůže, říkáš?“ Zmatík nato.
„A teď bych rád věděl--------,“ usilovně přemýšlel
Podšívka.
„Já bych rád věděl, kdo toho chudáka lva zabil,“ ozval se po chvíli Zmatík. „Měli bysme aspoň tu kůži pohřbít. Musíme vystrojit pohřeb.“
„Neboj, to nebyl mluvící lev,“ odpověděl Podšívka. „S tím si nemusíš dělat hlavu. Nahoře nad vodopádem, v západních hvozdech, nejsou žádná mluvící zvířata. Tohle je kůže nějakého němého, divokého lva.“
To byla mimochodem pravda. Nějaký lovec, člověk, toho lva zabil a stáhl pár měsíců předtím někde v západních hvozdech. To však do našeho příběhu nepatří.
„Ale stejně, víš,“ řekl Zmatík, „i když ta kůže patřila jen němému divokému lvovi, neměli bysme ji slušně pohřbít? Víš, protože lvi jsou všichni takový jako - no, takový vznešený? Kvůli víš komu. Rozumíš mi?“
„Zmatíku, Zmatíku,“ řekl Podšívka, „nezačínej si, prosím tě, vymýšlet. Víš, že myšlení není tvou silnou stránkou. Z téhle kůže ti uděláme na zimu krásný kabátek.“
„Ale to já bych ani nechtěl,“ bránil se oslík. „Mohlo by to vypadat - totiž, ostatní zvířata by si mohly myslet - víš, já bych se necejtil -.“
„O čem to, prosím tě, mluvíš?“ zeptal se Podšívka a po opičím způsobu se drbal na bradě.
„Já myslím, že by to nebylo dost uctivý k Aslanovi, kdyby se takovej osel jako já špacíroval ve lví kůži.“
„Prosím tě, hlavně se nezačínej se mnou hádat,“ opáčil Podšívka. „Co může osel jako ty vědět o takových věcech? Dobře víš, že ti myšlení moc nejde, Zmatíku, tak proč mě nenecháš, abych myslel za tebe? Proč se ke mně nechováš jako já k tobě? Já si nemyslím, že dovedu všechno. Vím, že v něčem jsi lepší nežli já. Proto jsem tě nechal jít do jezírka; věděl jsem, že ty to z nás dvou zvládneš lip. Ale proč mě pořád odstrkuješ, i když jde o něco, co já umím a ty ne? Copak už nebudu smět dělat vůbec nic? Buď ke mně spravedlivý, Zmatíku. Jednou ty, jednou já.“
„Ale to víš, že jo, samozřejmě, když se na to koukáš takhle,“ řekl Zmatík.
„Víš, co?“ navrhl Podšívka. „Teď by ses měl pěkně svižně proběhnout podél řeky dolů do Lesního brodu a podívat se, jestli tam nemají nějaké pomeranče nebo banány.“
„Ale já jsem příšerně unavenej, Podšívko,“ namítal Zmatík.
„Já vím, ale taky jsi celý mokrý a zmrzlý,“ odpověděl
opičák. „Potřebuješ se nějak zahřát. A svižný klus je přesně to pravé. Mimoto je dneska v Lesním brodě trh.“ A tak Zmatík samozřejmě řekl, že půjde.
Sotva Podšívka osaměl, pustil se kolébavě do lesa, místy po dvou a místy po čtyřech, až se dostal pod svůj strom. Vyhoupl se na větev, na druhou a na třetí, přitom se neustále šklebil a něco si pod vousy brebentil, až se dostal ke svému domečku. Tam si našel jehlu, nit a veliké nůžky; byl to totiž opravdu šikovný opičák a skřítkové ho naučili šít. Klubko nití (byly hodně silné, spíš jako provázek) si strčil do pusy, takže se mu tvář vydula, jako by cumlal nějaký veliký cukrový špalek. Jehlu stiskl mezi zuby a nůžky vzal do levé ruky. Pak slezl ze stromu a odkolébal se zpátky ke lví kůži. Dřepl si u ní a dal se do práce.
Hned mu bylo jasné, že kůže bude Zmatíkovi v těle příliš dlouhá a na krku příliš krátká. Ustřihl proto pořádný kus uprostřed těla a udělal z něj dlouhý límec mezi hlavu a ramena. Na obě strany kůže připevnil nitě, aby se dala zavazovat Zmatíkovi pod žebry a pod břichem. Tu a tam přeletěl nad Podšívkou pták a tu opičák vždycky znehybněl a napjatě se zahleděl vzhůru. Nechtěl, aby ho při té práci někdo viděl. Žádný z ptáků, které spatřil, však nebyl mluvící, takže prozrazení nehrozilo.
Pozdě odpoledne se Zmatík vrátil. Už neběžel, jen se rezignovaně ploužil, jak to oslové dělávají.
„Pomeranče neměli,“ řekl, „a banány taky ne. A už fakt nemůžu.“ A plácl sebou na zem.
„Pojď si vyzkoušet svůj krásný nový kabátek ze lví kůže,“ zval ho Podšívka.
„Jdi mi k šípku s tou hloupou kůží,“ řekl Zmatík. „Zkusím si ji ráno. Dneska už se ani nehnu.“
„Ty jsi ale ošklivý, Zmatíku,“ naříkal Podšívka. „Jestli
jsi ty unavený, co potom já? Celý den, zatím co tys byl na krásné osvěžující procházce podél řeky, jsem se dřel, abych ti udělal kabátek. Ruce mě tak bolí, že už sotva udržím nůžky. A ty mi ani nepoděkuješ - ani se na ten kabátek

nepodíváš - je ti to úplně jedno - a - a -“
„Nezlob se, Podšívečko,“ prosil Zmatík a honem se štrachal na všechny čtyři. „Moc mě to mrzí! Choval jsem se hnusně. To víš, že si ho moc rád vyzkouším. A je strašně krásnej. Prosím tě, vyzkoušej mi ho hned. Moc tě prosím.“
„No dobrá, tak stůj chvilku klidně,“ řekl opičák. Kůže byla pro něj hodně těžká, ale po dlouhém tahání, strkání, hekání a funění ji konečně na oslíka dostal. Pod Zmatíkovým tělem ji zavázal a přivázal nohy k Zmatí-kovým nohám a ocas k jeho ocasu. Otevřenou tlamou lví hlavy byl vidět velký kus Zmatíkova šedého nosíku a obličeje. Kdyby ho tak uviděl někdo, kdo už aspoň jednou v životě spatřil opravdového lva, nedal by se nachytat ani na okamžik. Ale kdyby Zmatíka ve lví kůži uviděl někdo, kdo se ještě jakživ s žádným lvem nesetkal, možná by si ho se lvem spletl. Ale nesměl by přijít moc blízko a nesmělo by být úplně jasně vidět a Zmatík by nesměl zahýkat nebo ťuknout kopýtkem.
„Vypadáš úžasně, opravdu úžasně!“ chválil opičák. „Kdyby tě teď někdo viděl, myslel by si, že jsi sám veliký Lev Aslan.“
„To by bylo hrozný,“ vyděsil se Zmatík.
„Proč? Vůbec ne,“ opáčil Podšívka. „Všichni by dělali, co bys jim řekl.“
„Ale já jim nechci nic říkat.“
„Ale jen pomysli, kolik dobra bychom mohli udělat!“ zvolal Podšívka. „Musel bych být s tebou a radit ti, víš? Vymyslel bych vždycky něco rozumného a ty bys jim to poručil. A každý by nás musel poslouchat, dokonce i sám král. Dali bychom všechno v Narnii do pořádku.“
„Copak není všechno v pořádku i teď?“ zeptal se Zmatík.
„Jakže!“ zvolal Podšívka. „Všechno v pořádku? Když nemají ani pomeranče, ani banány?“
„Nojo, jenže víš,“ namítl Zmatík, „oni taky všichni takový věci nejedí - já myslím, že je vlastně jíš jenom
ty-“
„Také je tu ovšem cukr,“ řekl Podšívka.
„Hm - m, to jo,“ připustil oslík. „To by nebylo špatný, kdyby bylo víc cukru.“
„Takže dohodnuto,“ řekl opičák. „Ty budeš dělat Aslana a já ti budu radit, co máš říkat.“
„Ne - ne - ne - ne - ne,“ bránil se Zmatík. „Prosím tě, neříkej tak hrozný věci. To by byl moc zlej skutek, Podšívko. Já sice nejsem zrovna chytrej, ale tohle ještě vím. Co by se s námi stalo, kdyby se objevil oprav-dovej Aslan?“
„Řekl bych, že by měl velkou radost,“ odvětil Podšívka. „Zřejmě nám tu lví kůži sám poslal, abychom tu mohli dát všechno do pořádku. A každopádně, on se stejně neobjevuje, víš? Dneska už ne.“
V tu chvíli jim přímo nad hlavou zaburácel hrom a země se zachvěla tak, že oba ztratili rovnováhu a spadli na nos.
„Vidíš!“ vydechl Zmatík, sotva popadl dech. „To je znamení, výstraha. Já jsem věděl, že děláme něco hrozně špatnýho. Hned ze mě tu strašnou kůži sundej!“
„Ale kdepak,“ odvětil opičák (uměl myslet velice rychle, když bylo potřeba). „Je to právě opačné znamení. Zrovna jsem se chystal říci, že kdyby opravdový Aslan, jak ty mu říkáš, chtěl, abychom v tom pokračovali, poslal by nám hrom a zemětřesení. Už jsem to měl na jazyku, jenomže znamení přišlo dřív, než jsem to stačil vyslovit. Teď už to musíš udělat, Zmatíku. A dál už
se o tom nebudeme bavit, ano? věcem nerozumíš. Co může osel nich?“
Dobře víš, že takovým jako ty vědět o zname-
KRÁLUV UKVAPENÝ ČIN
Kapitola druhá
Asi tak tři neděle poté seděl poslední narnijský král pod mohutným dubem u vchodu do své lovecké chaty, kde za slunného jarního počasí často trávíval týden či dva. Bylo to nízké stavení s doškovou střechou nedaleko od východního okraje lesa, který se táhl až k Lucerně - kousek nad soutokem hlavní narnijské řeky s tou menší. Žil tady rád, tak prostě a volně, daleko od nádhery a okázalosti svého sídla Cair Paravel. Jmenoval se král Tirian a bylo mu tak dvacet - pětadvacet let. Ramena už měl pevná a široká a svaly tvrdé jako ocel, ale vousů dosud málo. V poctivé nebojácné tváři mu svítily modré oči.
Toho jasného rána s ním nebyl nikdo kromě jeho nejdražšího přítele, jednorožce Křišťála. Měli se rádi jako bratři a v bojích už jeden druhému nejednou zachránili život. Tento ušlechtilý tvor stál vedle králova sedadla, hlavu stočenou vzad, jak si leštil svůj modrý roh o smetanově bílý bok.
„Dnes nemám pomyšlení na práci ani na zábavu,“ pravil král. „Nemohu myslet na nic jiného než na ty úžasné zprávy. Domníváš se, že dnes uslyšíme něco víc?“
„Úžasné věci se proslýchají, Výsosti,“ pravil Křišťál. „Pokud jsou pravdivé, od dob našich pradědečků se nestalo nic tak nádherného.“
„Jak by mohly nebýt pravdivé?“ pravilJáfét>LJž před
týdnem přilétli první ptáci a vyřizovali nám: Aslan je tu, Aslan znovu přišel do Narnie. A potom přiběhly veverky. Neviděly ho, ale tvrdily, že už je jisté, že tu někde v lesích je. A pak ten jelen. Ten už říkal, že ho viděl na vlastní oči, za měsíční noci, daleko odtud, u Lucerny. Pak se objevil ten tmavý vousatý člověk, kalornijský obchodník. Kaloňanům sice na Aslanovi nezáleží tak jako nám, tento však mluvil, jako by to byla hotová věc. A nakonec včera večer ten jezevec - i ten ho viděl na vlastní oči.“
„Věru, Výsosti“ odpověděl Křišťál. „Také já tomu všemu věřím. Zdá-li se, že ne, je to jenom tím, že má radost je tak veliká, že mi ani věřit nedá. Je to všechno až příliš krásné.“
„Ano,“ odvětil král a zdlouha si vzdychl - téměř se zachvěl blahem. „Je to víc, než jsem se kdy odvážil doufat.“
„Slyšíte?“ řekl vtom Křišťál, naklonil hlavu ke straně a napřímil uši.
„Copak?“ tázal se král.
„Slyším zvuk kopyt, Výsosti,“ odpověděl Křišťál. „Kůň v plném cvalu. Velmi těžký. Musí to být jeden z kentaurů. A hle

- už ho tu máme.“
Veliký kentaur se zlatou bradou, lidský pot na čele a koňský pot na kaštanových bocích, doběhl ke králi, zastavil a uklonil se až k zemi. „Buď zdráv, králi!“ zvolal hlasem hlubokým jako hlas býka.
„Hej, vy tam!“ křikl král přes rameno do chaty. „Pohár vína pro tohoto vznešeného kentaura! - Buď vítán, příteli. Až si trochu oddechneš, povíš nám, do máš na srdci.“
Z domku vyšlo páže s velikou dřevěnou nádobou, zdobenou zvláštní řezbou, a podalo ji kentaurovi. Kentaur, jmenoval se Pramen úsvitu, ji pozdvihl a pravil:
„Připíjím nejprve Aslanovi a pravdě, Veličenstvo, a pak na zdraví Vaší Výsosti.“
Jedním douškem vypil víno (se kterým by mělo šest silných chlapů co dělat) a podal pohár zpět pážeti.
„Tak, příteli,“ tázal se král, „přinášíš nám nové zprávy
0 Aslanovi?“
Pramen úsvitu se malinko zamračil; tvář měl nyní velmi vážnou.
„Výsosti,“ pravil, „vy víte, jak dlouho už jsem živ a zabývám se studiem hvězd; vždyť my kentauři žijeme déle než vy lidé a dokonce i déle než vy, jednorožce. A za celý svůj život jsem na nebesích nespatřil napsány tak děsivé věci, jaké tam čtu noc co noc od počátku tohoto roku. Hvězdy nemluví o Aslanově příchodu, ani o míru, ani o radosti. Pokud vím, neobjevily se tak zlověstné konjunkce planet už dobrých pět set let. Už jsem byl rozhodnut jít Vaši Výsost varovat, že Narnii hrozí nějaké strašné nebezpečí. Včera večer jsem se však doslechl, že se v Narnii objevil Aslan. Výsosti, nevěřte tomu. Není to možné. Hvězdy nikdy nelžou, lidé a zvířata však ano. Kdyby Aslan skutečně přišel do Narnie, ty nejzářivější hvězdy by se všechny shromáždily na jeho počest. Je to všechno lež.“
„Lež!“ zvolal divoce král. „Který tvor v celé Narnii, ba v celém světě, by se odvážil lhát o něčem takovém?“ A jeho ruka bezděky zabloudila k jílci meče.
„To nevím, pane králi,“ odvětil kentaur. „Vím však, že na zemi lháři jsou, kdežto mezi hvězdami nikoliv.“
„Nevím,“ pravil Křišťál, „proč by Aslan nemohl přijít,
1 kdyby všechny hvězdy předpovídaly opak. On není otrokem hvězd, on je jejich tvůrcem. Což všechna vyprávění o něm neříkají, že On není ochočený lev?“
„Ano, ano, to jsi dobře řekl, Křišťálku,“ zvolal král. „To jsou přesně ta slova: On není ochočený lev. Tak se to říká v řadě příběhů.“
Pramen úsvitu právě pozdvihl ruku a naklonil se kupředu, aby králi něco řekl velmi naléhavě, když náhle všichni tři natočili hlavy, neboť zaslechli jakési úpění, které se rychle blížilo. Les západně od nich byl tak hustý, že ještě nebylo vidět, kdo se blíží. Brzy však bylo slyšet slova.
„Běda! Běda! Běda!“ volal neznámý. „Běda mým bratřím a sestrám! Běda mluvícím stromům! Nepřítel plení naše lesy. Sekera je pozdvižena proti nám. Porážejí nás. Veliké stromy padají, padají, padají!“
Při tom posledním „padají“ už spatřili, kdo to sem běží. Byla to jakási žena, hodně vysoká, asi tak jako kentaur. Zároveň však vypadala jako strom. Těžko se to vysvětluje někomu, kdo ještě nikdy žádnou dryádu neviděl; pokud už jste však nějakou viděli, určitě byste ji byli hned poznali - dělají to ty barvy, vlasy, hlas. Král Tirian i oba jeho přátelé okamžitě věděli, že to je víla bukového stromu.
„Spravedlnost, pane králi!“ zvolala. „Přijď nám na pomoc! Přijď ochránit svůj lid. Do lesů kolem Lucerny vnikl nepřítel se sekerou. Čtyřicet silných kmenů mých bratří a sester už leží na zemi.“
„Co to slyším, paní! Kácet lesy kolem Lucerny? Vraždit mluvící stromy?“ zvolal král, vyskočil a tasil. „Jak se mohli opovážit? A kdo to je? U hřívy Aslanovy...“
„A - a - a - ach,“ začala dryáda tichounce naříkat a chvěla se jakoby bolestí - chvěla se opakovaně jako pod pravidelnými údery. Pak náhle padla stranou, tak náhle, jako by jí někdo podťal obě nohy. Chviličku ji viděli ležet na zemi mrtvou a pak zmizela. A oni věděli, co se stalo. Daleko odtud někdo porazil její strom.
V první chvíli byl král tak přemožen hněvem a bolestí, že nedokázal ani promluvit. Pak řekl:
„Pojďme, přátelé. Musíme se bez prodlení pustit po-
dél řeky vzhůru a nalézt ty ničemy, kteří toto spáchali. Ani jeden z nich živ nevyvážné.“
„Pojďme, Výsosti,“ pravil Křišťál.
Pramen úsvitu však řekl: „Buďte obezřetný i ve svém spravedlivém hněvu, Výsosti. Tady se dějí podivné věci. Pokud jsou tam nahoře nějací ozbrojení povstalci, nejsme my tři dost silní, abychom se s nimi mohli utkat. Kdybyste ráčil počkat, než...“
„Nebudu čekat byť i jen půl vteřiny,“ opáčil král. „Zatímco však já s Křišťálem půjdeme vpřed, ty pospěš bez meškání na Cair Paravel. Tady ti na znamení dávám svůj prsten. Svolej mi oddíl ozbrojených mužů na rychlých koních, oddíl mluvících psů, deset skřítků (vezmi ty nejlepší lučištníky), jednoho či dva leopardy a obra Ka-menáče. Přiveď je za námi co nejrychleji.“
„S radostí, Výsosti,“ odpověděl Pramen úsvitu. A okamžitě se otočil a pustil se tryskem k východu.
Také král vyrazil rychlým krokem; občas si pro sebe něco mumlal a zatínal pěsti. Křišťál kráčel beze slova po jeho boku. Bylo slyšet pouze jemňoučké zvonění silného zlatého řetězu, který měl jednorožec kolem šíje, a kroky dvou nohou a čtyř kopyt.
Brzy dorazili k řece a nalezli travnatou cestu, po níž se pustili vzhůru; po levici měli vodu a po pravici les. Po chvíli se dostali do méně schůdných míst a pak tam, kde se hustý les přiblížil až k řece. To, co teď zbývalo z cesty, vedlo po severním břehu a bylo třeba řeku přebrodit. Sahala Tirianovi až do podpaží, avšak Křišťál (který měl čtyři nohy, a proto větší stabilitu) šel vpravo od něj, aby ho chránil před divokým proudem, a Tirian objal svou silnou paží jeho mohutnou šíji, takže se oba šťastně dostali na druhou stranu. Král byl dosud tak rozhněván, že téměř ani nevnímal, jak je voda studená. Samozřejmě však velmi pečlivě osušil svůj meč o poslední

sUchý kousek svého pláště na rameni, sotva se dostali na břeh.
Nyní kráčeli k západu, řeku po pravé ruce, a mířili přímo k Výspě u lucerny. Asi o dva kilometry dále se oba zastavili a oba zároveň promluvili. „Co to tu máme?“ podivil se král a Křišťál zvolal: „Pohleďte!“
„To je vor,“ řekl král Tirian.
A byl to vor. Tucet krásných kmenů, všechny čerstvě poražené a okleštěné, bylo svázáno k sobě a rychle ujíždělo po řece dolů. Vepředu stála vodní krysa s tyčí a kormidlovala.
„Hej! Vodní kryso! Co to děláš?“ křikl král.
„Splavuju dříví dolů, prodat ho Kalorňanům, Výsosti,“ odpověděla vodní krysa a přiložila packu k uchu tak, jak by ji přiložila k čepici, kdyby nějakou měla.
„Kalorňanům!“ zahřměl Tirian. „Co to má znamenat? Kdo dal pokácet tyto stromy?“
V tu roční dobu plyne řeka tak rychle, že nyní byl už vor níž než král a Křišťál. Vodní krysa se však ohlédla přes rameno a volala:
„To nařídil sám Veliký lev Aslan, Výsosti!“ Ještě něco dodala, ale to už neslyšeli.
Král a jednorožec na sebe pohlédli a ve tvářích se jim zračila větší hrůza, než kdy poznali i v těch nejhorších bojích.
„Aslan,“ ozval se konečně král úplně tichounkým hlasem. „Aslan. Je to vůbec možné? Je možné, že by on dal porážet mluvící stromy, vraždit dryády?“
„Ledaže by všechny dryády spáchaly něco strašného ...,“ zamumlal Křišťál.
„Ale prodávat je Kalorňanům!“ nemohl pochopit král. „Copak je to možné?“
„Já nevím,“ řekl Křišťál nešťastně. „On není ochočený lev.“
„Nu,“ ozval se posléze král, „musíme jít dál a přijmout osud, který nás čeká.“
„Nic jiného nám nezbývá, Výsosti,“ odvětil jednorožec. V tu chvíli ho nenapadlo, jaká je to nehoráznost, jít tam sami dva, a krále také ne. Hněv jim nedovoloval střízlivě uvažovat. Tato ukvapenost měla později velmi neblahé následky.
Náhle král prudce objal šíji svého přítele a sklonil hlavu.
„Křišťálku,“ řekl, „co nás nyní asi čeká? Hrozné myšlenky mě pronásledují. Byli bychom bývali šťastni, kdybychom se dnešního dne nedožili.“
„Tak, tak,“ pravil Křišťál. „Žili jsme příliš dlouho. Dočkali jsme se toho nejhoršího.“ Chviličku tak postáli a pak se pustili dál.
Zanedlouho zaslechli bušení seker, ale neviděli dosud nic, neboť jim ve výhledu bránil svah. Když se dostali nahoru, otevřel se před nimi les, kterému se odnepaměti říkalo Výspa u lucerny. A král zbledl jako křída, když ho uviděl.
Přímo středem tohoto věkovitého lesa - lesa, v němž kdysi rostl stříbrný a zlatý strom a v němž dítě z našeho světa zasadilo strom, který chránil celou Nar-nii - vedl široký polom. Vypadal zlověstně, jako otevřená rána - holá, syrová zem, rozoraná hlubokými brázdami, kudy vlekli pokácené kmeny k vodě. Pilně se tu pracovalo, biče práskaly, koně, zapražení ke kládám, napínali všechny svaly k prasknutí. První, co krále a jednorožce zarazilo, bylo to, že alespoň polovinu dělníků netvořila mluvící zvířata, nýbrž lidé. A potom to, že to nebyli světlovlasí Narniané - toto byli temní vousatí obyvatelé Kalornie, mocné a kruté říše, ležící jižně za Arkénií a velikou pouští. Samozřejmě nebyl důvod, proč by člověk nemohl v Narnii potkat nějakého toho
ICalorňana - kupce nebo vyslance - neboť v té době byl mezi Narnií a Kalornií mír. Tirian však nechápal, proč je jich tu tolik - a proč kácejí narnijský les. Sevřel pevněji svůj meč a omotal si plášť kolem levé ruky. Rychle se pustili dolů mezi ně.
Dva Kalorňané poháněli koně zapraženého k veliké kládě. Právě když se k nim král dostal, uvízla kláda v ošklivém bahnitém místě.
„Dál, ty pecivále! Hni sebou, ty prase líné,“ řvali Kalorňané a práskali biči. Kůň už teď táhl ze všech sil. Oči měl rudé a byl celý pokrytý pěnou.
„Dělej, ty líná potvoro,“ křikl jeden z Kalorňanů a při těch slovech koně vztekle švihl bičem. A tehdy se stalo něco opravdu hrozného.
Až dosud si Tirian myslel, že ti koně, se kterými Kalorňané pracují, jsou jejich vlastní - němá, nerozumná zvířata jako ti v našem světě. A třebaže se mu i tak příčilo, když viděl, jak se s tím koněm špatně zachází, pochopitelně mu víc tížilo srdce to vraždění mluvících stromů. Nikdy by mu ani na mysl nepřišlo, že by se někdo mohl opovážit zapřáhnout svobodného, mluvícího narnijského koně, natož pak na něj vzít bič. Když však ta prudká rána dopadla, kůň se vzepjal a divoce odpověděl:
„Hlupáku! To nevidíš, že dělám, co můžu, ty surovce jeden?“
Když Tirian zjistil, že ten kůň je jeden z jeho poddaných, zmocnil se jeho i jednorožce takový vztek, že už ani nevěděli, co dělají. Králův meč se zableskl ve vzduchu, Křišťálův roh se sklonil dolů. Oba skočili vpřed. V příštím okamžiku byli oba Kalorňané mrtví - jednomu sťal králův meč hlavu, druhému Křišťálův roh probodl srdce.
OPIČÁK
JAKO SLAVNÁ OSOBNOST
Kapitola třetí
„Pane milý,“ tázal se Tirian, zatímco spěšně přeře-zával koni postroj, „jak to, že jste upadl do otroctví těchto cizozemců? Je Narnie obsazena? Došlo k bitvě?“
„Ne, Výsosti,“ odpověděl kůň udýchaně. „Aslan přišel. To všechno je na jeho rozkaz. On poručil...“
„Nebezpečí, králi,“ pravil vtom Křišťál. Tirian vzhlédl a spatřil, jak se k nim ze všech stran sbíhají Kalorňané (mezi nimi však i pár mluvících zvířat). Oba mrtví zemřeli bez hlesu, takže ostatním chvíli trvalo, než zjistili, co se stalo. Teď to však už věděli. Většina jich měla v rukou obnažené šavle.
„Honem. Naskočte si,“ řekl Křišťál.

Král se vyšvihl na svého starého kamaráda a ten se otočil a ujížděl pryč. Sotva byli z dohledu, změnil dvakrát či třikrát směr, přebrodil jakýsi potok a aniž zmírnil tempo, křikl: „Kam nyní, Výsosti? Na Cair Para vel?“
„Zastav, příteli,“ odpověděl Tirian. „Nech mě seskočit.“ Sklouzl jednorožci ze hřbetu a pohlédl mu do tváře.
„Křišťálku,“ pravil král, „spáchali jsme odsouzeníhodný čin.“
„Byli jsme vyprovokováni jiným, Výsosti.“
„Jenomže takto znenadání na ně skočit - bez výzvy k boji - když ani nebyli ozbrojeni - fuj! Jsme sprostí vrazi, Křišťálku. Ztratil jsem navždy svou čest.“
Křišťál sklonil hlavu. Také on se styděl.
„A pak,“ pokračoval král, „ten kůň říkal, že je to na Aslanův rozkaz. Ta vodní krysa říkala totéž. Všichni tvrdí, že je Aslan zde. Co když je to pravda?“
„Jenomže, Výsosti, jak by mohl Aslan přikazovat tak strašné věci?“
„Není to ochočený lev,“ řekl Tirian. „Jak můžeme vědět, co by dělal a co ne? My, sprostí vrazi. Křišťálku, já jdu zpátky. Odevzdám svůj meč Kalorftanům a požádám je, aby mě odvedli před Aslana. Ať se mnou naloží podle práva.“
„Půjdete tedy na smrt,“ pravil Křišťál.
„Ty myslíš, že se starám, jestli mě Aslan odsoudí k smrti?“ odpověděl král. „Je mi to jedno, úplně jedno, rozumíš? Cožpak nebude lépe být mrtvý než žít v těchto hrozných obavách, že Aslan přišel a není to ten Aslan, v něhož jsme věřili a po němž jsme toužili? To je jako by jednoho rána vyšlo slunce a bylo černé.“
„Vím,“ přikývl Křišťál. „Nebo jako bychom se napili vody a zjistili, že je suchá. Máte pravdu, Výsosti. Toto je konec všeho. Vrátíme se a vzdáme se.“
„Nemusíme se přece vracet oba.“
„Jestli jsme se kdy měli rádi, nechtě mě nyní jít s vámi,“ pravil jednorožec. „Když vy budete mrtev a jestli Aslan není Aslan, co mi na tom světě ještě zbývá?“
Obrátili se a v hořkém pláči kráčeli zpět.
Když dorazili na místo, kde se pracovalo, Kalornané vykřikli a hnali se k nim s tasenými šavlemi. Král jim však podal svůj meč jilcem napřed a pravil:
„Já, bývalý král Narnie a nyní rytíř, který ztratil svou čest, se vzdávám Aslanovi na milost a nemilost. Veďte mě k němu.“
„Já se vzdávám též,“ dodal Křišťál.
Kalornané se shlukli kolem nich - páchli cibulí a
česnekem a v temných tvářích jim zlověstně blýskala oční bělma. Hodili Křišťáloví na krk ohlávku z provazu. Vzali králův meč a spoutali mu ruce za zády. Jeden z Kalorňanů, který měl na hlavě přilbu místo turbanu a byl zřejmé velitelem, strhl Tirianovi z hlavy zlatý kroužek a spěšně ho ukryl ve svých šatech. Pak oba zajatce vedli vzhůru do kopce na prostrannou lesní louku a tam zajatci spatřili toto:
Uprostřed louky a zároveň na vrcholku kopce stála malá chýška s doškovou střechou, něco jako stáj. Dveře byly zavřené. Na trávě přede dveřmi seděl jakýsi opi-čák. Tirian a Křišťál, kteří čekali, že uvidí Aslana, a o opičákoví dosud neslyšeli, byli velmi zmateni, když ho spatřili. Byl to samozřejmě Podšívka, jenže teď byl ještě desetkrát ošklivější, než když žil u Obrova kotle, neboť byl nastrojený do parádních šatů. Měl na sobě šarlatovou kazajku, která mu moc neseděla, neboť byla šita pro skřítka. Na nohou měl pantofle posázené drahokamy a také ty mu moc neseděly, neboť, jak víte, opičí nohy vypadají spíš jako ruce. Na hlavě měl něco, co vypadalo jako papírová koruna. Před sebou měl velkou hromadu ořechů a ustavičně je louskal v zubech a vypli-voval skořápky. A také si bez přestání vyhrnoval tu šarlatovou kazajku, aby se mohl podrbat. Čelem k němu stála spousta mluvících zvířat a téměř všechny tváře v tom zástupu byly zmatené a ztrápené a ustarané. Když poznali, kdo jsou ti dva zajatci, všichni zasténali a zakňučeli.
„Vznešený pane Podšívko, mluvčí Aslanův,“ hlásil vrchní Kalorňan. „Přivádíme dva zajatce. Díky své odvaze a obratnosti a z milosti velikého boha Tase jsme tyto dva nebezpečné vrahy chytili živé.“
„Dejte mi meč toho chlapa,“ poručil opičák. Kaloňa-né tedy vzali králův meč a s pochvou i se vším všudy ho podali Podšívkoví. Zavěsil si ho na krk - a vypadal tak ještě trapněji než předtím.
„Na tyhle dva se podíváme později“ řekl pak opičák a vyplivl skořápku směrem k zajatcům. „Teď mám jinou práci. Tihle mohou počkat. Tak, teď dávejte všichni pozor. Nejprve ty ořechy. Kde vězí ta vrchní veverka?“
„Zde, pane,“ odpověděla jedna zrzavá veverka, postoupila kupředu a nervózně se uklonila.
„Tak tady tedy jsi,“ řekl opičák s ošklivým pohledem. „Tak dávej pozor. Potřebuji - totiž Aslan potřebuje - další ořechy. Ty, co jste přinesli, ani zdaleka nestačí. Musíte nanosit další, slyšíš? Dvakrát tolik. A musí tu být zítra do slunce západu a nesmí mezi nimi být ani jeden malý nebo zkažený.“
Skupinou ostatních veverek proběhl poděšený šum a vrchní veverka sebrala všechnu odvahu a řekla:
„A pěkně prosím, nemohl by nám to říct sám Aslan? Kdybychom ho mohli vidět...“
„No tak to tedy ne,“ opáčil opičák. „Možná bude tak laskav (i když si to většina z vás vůbec nezaslouží) a vyjde dnes v noci na chvilku ven. Pak se na něj můžete podívat. Ale rozhodně vám nedovolí, abyste se na něj všichni vrhli a obtěžovali ho otázkami. Když mu budete chtít něco říct, řeknete to mně a já pak rozhodnu, jestli to stojí za to, abych ho tím zatěžoval. A zatím byste se vy, veverky, měly vydat pro ty ořechy. A postarejte se, aby tu do zítřejšího večera byly, nebo uvidíte, jak to schytáte.“
Chudinky veverky se rozprchly, jako když do nich střelí. Tento nový rozkaz pro ně znamenal zdrcující zprávu. Oříšky, které měly pečlivě uložené na zimu, byly teď už skoro všechny pryč, a z toho mála, co zbývalo, už daly opičákovi daleko víc, než mohly postrádat.
Pak se z jiného místa ozval hlubokým hlasem jakýsi ježatý kanec s mocnými kly.
„Ale proč se nemůžeme na Aslana podívat pořádně a promluvit si s ním?“ ptal se. „Když se dřív objevoval v Narnii,

každý s ním mohl mluvit tváří v tvář.“
„Tomu nevěř,“ odpověděl opičák. „A i kdyby, časy se změnily. Aslan říká, že k vám byl shovívavý mnohem víc, než je zdrávo, rozumíš? No, tak s tím je teď konec. Tentokrát vás srovná do latě. On vás naučí si myslet, že je ochočený lev!“
Z řad zvířat se ozvalo tiché úpění a kňučen? a pak zavládlo mrtvé ticho, které bylo ještě zoufalejší.
„A teď ještě něco,“ pokračoval opičák. „Slyšel jsem některé z vás říkat, že jsem opičák. No, tak to tedy nejsem. Jsem člověk. Pokud trochu připomínám opičáka, je to tím, že jsem tak starý - sta a sta let. A protože jsem tak starý, jsem tak moudrý. A protože jsem tak moudrý, jsem ten jediný, s kým bude Aslan mluvit. Nesluší se, aby ho kdejaké hloupé zvíře obtěžovalo svými řečmi. Řekne vždycky mně, co máte dělat, a já to řeknu vám. A jestli vám můžu radit, postarejte se, ať je to štandopede hotovo, protože on vám neníní trpět žádné skopičinky.“
Opět zavládlo mrtvé ticho, jenom jakýsi úplně malý jezeveček plakal a jeho maminka se ho snažila utišit.
„A teď další věc,“ pokračoval opičák a strčil do pusy nový oříšek. „Slyšel jsem některé z koní, jak říkají: ‚Hneme sebou, ať máme to tahání dříví co nejrychleji odbyto a budeme zase volní.' No, tak to můžete rovnou pustit z hlavy. A nejenom koně. Každého, kdo může pracovat, teď přidržíme k práci. Aslan to už všechno domluvil s kalornijským králem - s tisrokem, jak mu říkají naši tmaví přátelé Kalorňané. Všichni vy koně, býci a oslové si půjdete do Kalornie vydělávat na živobytí - nosit a tahat břemena jako to koně dělají v jiných zemích. A všichni vy, kteří se vyznáte v kopání, krtci, králíci, skřítci a podobní, půjdete pracovat do tis-rokových dolů...“
„Ne, ne, ne,“ zavyla zvířata. „To nemůže být pravda. Aslan by nás nikdy neprodal do otroctví kalornijskému králi.“
„Tak dost! Tady bude ticho!“ štěkl opičák. „Kdo tu mluvil o otroctví? Nebudete otroci. Dostanete mzdu - a dobrou mzdu. Přesněji řečeno, vaše mzda půjde do Aslanovy pokladnice a on ji užije k všeobecnému blahu.“ Tu pohlédl, téměř zamrkal, na kalornijského velitele. Ten se uklonil a odpověděl nadneseným kalornij-ským stylem:
„Věz, ó mluvčí Aslanův, nejmoudřejší z moudrých, že tisrok (kéž je živ navěky) je v tomto ušlechtilém plánu s tebou zcela zajedno.“
„Vidíte? Tady to máte!“ pravil opičák. „Už je to všechno domluveno. A je to jen pro vaše dobro. S penězi, které vyděláte, uděláme z Narnie teprve zemi, která bude stát za to. Pomeranče a banány se sem jen pohrnou - a budeme mít silnice a velká města a školy a úřady a biče a náhubky a sedla a klece a psince a věznice - zkrátka všeho hojnost.“
„Ale my to všechno vůbec nechceme!“ ozval se jeden starý medvěd. „Chceme být svobodní. A chceme Aslana slyšet přímo.“
„Prosím tě, nazačínej se tu se mnou hádat,“ okřikl ho opičák, „protože to je něco, co absolutně nesnáším. Já jsem člověk - ty jsi jenom tlustý, hloupý starý medvěd. Co ty víš o svobodě? Ty si myslíš, že svoboda znamená dělat si, co se ti zlíbí. Jenže tak to vůbec není. To není ta pravá svoboda. Pravá svoboda znamená dělat to, co ti řeknu já.“
„H -n-n-h,“ zamručel medvěd a podrbal se na hlavě; nějak mu to nešlo na rozum.
„Prosím, prosím,“ ozval se vtom vysokým hláskem jeden huňatý beránek, tak malý, že se všichni divili, že se vůbec odvážil promluvit.
„Co chceš?“ otázal se opičák. „Ale pospěš si!“
„Prosím vás,“ řekl beránek, „já na tom něčemu nerozumím. Co my máme co dělat s Kalorňanama? My patříme Aslanovi. Oni patřejí Tašovi. Mají boha Tase. Má přej čtyři ruce a supí hlavu. Na jeho oltáři zabíjejí lidi. Já tomu nevěřím, že je nějakej Taš. Ale jestli je, jak může Aslan bejt jeho kamarád?“
Všechna zvířata naklonila hlavy na stranu a upřela na opičáka svá jasná očka. Věděli, že tohle je ta nejlepší otázka, jaká dosud padla.
Opičák vyskočil a plivl po beránkovi.
„Děťátko!“ zasyčel. „Hloupoučký malý umekánku! Jdi se domů k mamince napít mlíčka. Ale vy ostatní poslouchejte. Taš je jenom jiné jméno pro Aslana. Všechny ty staré představy o tom, že my máme pravdu a Kalorňa-né ne, jsou nesmysl. Teď už tomu rozumíme lépe. Ka-lorňané užívají jiná slova, ale všichni tím myslíme totéž. Taš a Aslan jsou jen dvě různá jména pro víte koho. Proto mezi nimi nemůže nikdy být sporu. Dobře si to zapište za uši, vy hloupá čeládko. Taš je Aslan. Aslan je Taš.“
Asi už jste viděli, jak smutně se někdy dovede tvářit pes. Tak si to představte a pak si představte obličeje všech těch mluvících zvířat - všech těch poctivých, pokorných, popletených ptáků, medvědů, jezevců, králíků, krtků a myšek - všechny ještě daleko smutnější. Všechny ocásky byly stažené, všechny vousky visely zplihle dolů. Srdce by vám to utrhlo, kdybyste je jen viděli. Jenom jedno zvíře tam bylo, které vůbec nevypadalo nešťastné.
Byl to jakýsi kocour - statný zrzavý kocour v nej-
lepších letech. Seděl rovně jako svíčka, ocas stočený kolem předních tlapek, hned v první řadě zvířat. Celou dobu upřeně, pozorně, bez mrknutí hleděl na opičáka a kalornijského velitele.
„Promiňte,“ ozval se teď kocour velmi zdvořile, „ale toto mě zajímá. Říká váš kalornijský přítel totéž?“
„Zajisté,“ odpověděl Kalorňan. „Tento osvícený opi-čák - chci říci člověk - má plnou pravdu. Aslan neznamená ani více ani méně než Tas.“
„Obzvláště tedy - Aslan neznamená nic více než Taš?“ nadhodil kocour.
Kalorňan pohlédl kocourovi přímo do očí a odpověděl: „Nikoli, ani o kousínek více.“
„Jsi spokojen, zrzku?“ tázal se opičák.
„Ach, ovšem,“ odtušil zrzek uhlazeně. „Děkuji vám mnohokrát. Chtěl jsem pouze mít úplně jasno. Zdá se mi, že teď už tomu začínám rozumět.“
Až dosud král i Křišťál mlčeli a čekali, jestli je opičák nevyzve, aby promluvili, neboť si mysleli, že by nemělo cenu mu skákat do řeči. Když se však v tuto chvíli Tiri-an podíval kolem sebe na nešťastné obličeje všech Nar-nianů a viděl, jak teď všichni budou věřit, že Aslan a Taš jsou jedna a táž osoba, už to nevydržel.
„Lžeš, opičáku!“ zvolal mocným hlasem. „Hanebně lžeš. Lžeš jako Kalorňan. Lžeš jako prachsprostá opice.“

Chtěl pokračovat a zeptat se, jak by ten strašlivý bůh Taš, který se živí krví svého lidu, mohl být táž osoba jako ušlechtilý Lev, jehož krev zachránila celou Narnii. Kdyby to byl mohl povědět, možná by tím dnem opičá-kova vláda skončila - zvířata by byla poznala pravdu a opičáka svrhla. Než však stačil říct další slovo, dva Kalorňané ho plnou silou udeřili do úst a třetí mu zezadu podrazil nohy. A jak padal, opičák vztekle, zděšeně zaječel:
„Pryč s ním! Pryč s ním! Odveďte ho někam, kde nás nebude moci slyšet a my jeho také ne. Tam ho přivažte ke stromu. Rozhodnu o něm - totiž Aslan o něm rozhodne později.“
JAK BYLO V NOCI
Kapitola čtvrtá
Král byl z toho pádu téměř omráčený, takže příliš nevnímal, co se s ním děje, až najednou zjistil, že mu Kalorňané rozvázali ruce a natáhli mu je podél těla. Postavili ho zády k jednomu stromu. Pak ho k němu přivázali za kotníky, za kolena, v pase a kolem ramen a odešli. Co Tiriana v tu chvíli nejvíc trápilo - člověk totiž často nejhůř snáší úplné maličkosti -, bylo to, že mu po ráně do úst krvácel ret a on si ten tenký pramínek krve nemohl otřít, třebaže ho hrozně šimral.
Z místa, kde byl, stále ještě viděl stáj na vrcholku kopce a opičáka, který seděl před ní. Slabě k němu doléhal zvuk opičákova hlasu a sem tam nějaká odpověď ze zástupu, ale slova už nerozeznával.
Co asi udělali s Křišťálkem, pomyslel si král.
Po nějaké době se zvířata začala zvolna rozcházet všemi možnými směry. Některá prošla blízko Tiriana. Dívala se na něj soucitně a polekaně, ale žádné z nich nepromluvilo. Brzy byla všechna pryč a les utichl. Pak míjela hodina po hodině a Tirian dostal nejdřív hroznou žízeň a potom hrozný hlad; a jak se odpoledne zvolna vleklo k večeru, začala mu být i zima. Také v zádech ho dost bolelo. Slunce se pomalu sklánělo k západu a začalo se stmívat.
Když už byla téměř úplná tma, zaslechl Tirian lehké cupitání a spatřil, že se k němu blíží nějací malí tvorové. Ti tři nalevo byly myšky, uprostřed šel jeden králík a
vpravo dva krtci. Oba dva nesli na zádech ranečky, což v té tmě vypadalo hrozně zvláštně, takže král zpočátku nemohl poznat, co je to za zvířata. Pak náhle ve chvilce všichni stáli na zadních, opírali se studenýma tlapička-ma o jeho kolena a dávali mu funivé zvířecí pusinky. (Na kolena mu dosáhli proto, že narnijsicá mluvící zvířata jejich druhu jsou větší než ta v našem světě.)
„Pane králi! Milý pane králi!“ volali svými pronikavými hlásky, „Nám je vás tak líto! Odvázat si vás netroufáme, protože by se na nás Aslan mohl zlobit. Ale přinesli jsme vám večeři.“
A první myška se hbitě vyšplhala po Tirianovi vzhůru, až seděla na provazu, kterým byl přivázán kolem ramen, a krčila svůj tupý nosík přímo před jeho obličejem. Za ní se vyšplhala druhá a usadila se přímo pod ní. Ostatní zvířátka zůstala na zemi a začala podávat vzhůru různé věci.
„Napijte se, Výsosti, a pak budete moct i něco sníst,“ řekla ta horní myška a Tirian ucítil, jak mu k ústům přiložila malinký dřevěný pohárek. Byl velký asi jenom jako kalíšek na vajíčko, takže víno při prvním doušku stačil sotva ochutnat. Myška ho však podala dolů a ostatní ho znovu naplnili a podali zase vzhůru a Tirian se napil podruhé. Tímto způsobem pokračovali, až mu dopravili celkem slušné množství pití, a byla vlastně výhoda, že to bylo v malých dávkách, protože tak se žízeň utiší lip než jedním dlouhým douškem.
„Tady je trochu sýra,“ oznámila pak první myška. «Ale ne moc, abyste po něm zase nedostal žízeň.“ Po sýru ho nakrmili ovesnými plackami s čerstvým máslem a pak mu dali ještě trochu napít.
„Teď podejte vodu,“ řekla potom první myška. „Já umeju panu králi obličej. Má ho od krve.“
Tirian ucítil, jak mu po obličeji jezdí nějaká malinká houbička a bylo to nádherně osvěžující.
„Moji milí kamarádi,“ řekl, „jak já vám mám za to všechno poděkovat?“
„Není zač, není zač,“ odpovídaly jejich hlásky. „Co jiného bychom měli dělat? My žádného jiného krále nechceme. My jsme vaši. Kdyby proti vám byli jen Kalor-ňané a ten opičák, museli by nás nejprve rozsekat na kousky, kdyby vás chtěli svázat. My bychom vás nedali. Ale proti Aslanovi se postavit nemůžeme.“
„Vy myslíte, že to opravdu je Aslan?“ zeptal se král.
„Je, určitě je,“ řekl králík. „Včera v noci vyšel ze stáje. Všichni jsme ho viděli.“
„Jak vypadal?“ ptal se král.
„Jako hrozný veliký lev, vážně“ odpověděla jedna myška.
„A vy si myslíte, že to je opravdu Aslan, kdo zabíjí lesní víly a všechny vás prodává do otroctví kalornij-skému králi?“
„To je hrůza, viďte?“ řekla druhá myška. „Měli jsme radši umřít, než tohle všechno začalo. Ale je to určitě tak. Všichni říkají, že to je Aslanův rozkaz, a my jsme Aslana viděli na vlastní oči. Nečekali jsme, že bude Aslan takovýhle. Vždyť my - my jsme chtěli, aby zas přišel do Narnie.“
„Zřejmě tentokrát přišel hrozně rozzlobený,“ řekla první myška. „Asi jsme všichni nevědomky provedli něco strašného. Asi nás za něco trestá. Ale já si vážně myslím, že by nám mohli aspoň říct, za co to je!“
„Možná není správné ani to, co děláme teď,“ řekl králík.
„To je mi jedno,“ řekl jeden krtek. „Udělal bych to zas.“
Ostatní však řekli: „Pst“ a „dávej si pozor“ a pak řekli všichni: „Moc nás to mrzí, pane králi, ale už se musíme vrátit. Nechtěli bychom, aby nás tu někdo chytil.“
„Jen běžte, moji milí, a pospěšte si,“ řekl Tirian. „Za celou Narnii bych vás nechtěl uvést do nebezpečí.“
„Dobrou noc, dobrou noc,“ loučila se zvířátka a třela si čumáčky o jeho kolena. „Zase přijdeme - jestli budeme moct.“
Pak všichni odcupitali pryč a les byl teď ještě temnější, chladnější a opuštěnější než předtím.
Vyšly hvězdy a čas zvolna plynul - jen si představte, jak asi zvolna -, zatímco poslední narnijský král stál celý ztuhlý a obolavělý zpříma u svého stromu. Nakonec se však přece začalo něco dít.
V dálce se ukázalo červené světlo. Pak na chvilku zmizelo a znovu se objevilo, tentokrát větší a silnější. Pak Tirian

spatřil temné postavy, jak se pohybují mezi ním a tím světlem a něco nosí a házejí to na zem. To už poznal, na co se dívá. Právě zapálili oheň a teď na něj přikládají otýpky chrastí. Pak oheň jasně vzplál a Tirian spatřil, že hoří přímo na vrcholku kopce. Zřetelně za ním rozeznával stáj, celou rudě ozářenou, a před ní veliký dav zvířat a lidí. Ta malá postavička, skrčená u ohně, bude jistě opičák. Něco zástupu říkal, ale nebylo mu rozumět. Pak šel a třikrát se vkleče poklonil přede dveřmi stáje. Potom vstal a dveře otevřel. A ze stáje vyšlo něco na čtyřech nohách - kráčelo to tak nějak toporně - a postavilo se to čelem k zástupu.
Ozvalo se veliké kňučení či úpění, tak silné, že Tirian rozeznal některá slova.
„Aslane! Aslane! Aslane!“ volala zvířata. „Promluv k nám! Potěš nás. Už se na nás nezlob.“
Tirian na tu vzdálenost nemohl přesně rozeznat, jak to, co vyšlo ze stáje, vlastně vypadá, viděl však, že je to žluté a chlupaté. Velikého Lva nikdy v životě neviděl. Neviděl v životě ani obyčejného lva. Nemohl si být jist, jesti to, co vidí, přece jen není opravdový Aslan. Takhle si Aslana nepředstavoval - takové divně neohrabané
zvíře, které jenom stojí a nic neříká. Ale kdo ví... Chvilku mu táhly hlavou děsivé myšlenky; pak si však vzpomněl na ten nesmysl, že Aslan a Taš jsou jedna a táž osoba, a zase si byl jist, že celá ta věc je podvod.
Opičák naklonil hlavu blízko k hlavě toho žlutého, jako by poslouchal, co mu šeptá. Pak se obrátil a mluvil k zástupu a zástup znovu zaúpěl. Pak se to žluté nemotorně otočilo a kráčelo - možná byste skoro řekli kolébalo se to - zpátky do stáje. Opičák zavřel dveře. Potom zřejmě uhasili oheň, protože světlo náhle zhaslo, a Tirian byl znovu sám potmě a v chladu.
Začal teď přemýšlet o ostatních králích, kteří žili a zemřeli v Narnii v dávných dobách, a zdálo se mu, že ani jeden z nich neměl takovou smůlu jako on. Přemýšlel o svém pra-pra-pradědečkovi, králi Rilianovi, kterého unesla jedna čarodějnice, když byl ještě princ, a léta ho ukrývala v temných jeskyních pod obří zemí severně od Narnie. Ale všechno to nakonec dobře dopadlo, protože se tu náhle objevily dvě tajemné děti z jakési země za hranicemi světa a vysvobodily ho, takže se vrátil do Narnie a vládl tu dlouho a šťastně. Ten proti mně dopadl krásně, pomyslel si Tirian.
Pak šel v myšlenkách ještě kus zpět a přemýšlel o Ri-lianovu otci, Kaspianu Mořeplavci, kterého se jeho zlý strýc Miraz pokusil zavraždit, a o tom, jak Kaspian uprchl do lesů a žil tu mezi skřítky. I tento příběh však dopadl dobře: Kaspianovi také pomohly děti odněkud zpoza hranic světa, jenomže čtyři, které tu vybojovaly velikou bitvu a dosadily ho na trůn jeho otce. Ale to bylo všechno dávno, pomyslel si Tirian. Takové věci už se teď nedějí. A pak si vzpomněl (když byl malý, býval vždycky dobrý na historii), že tytéž čtyři děti, které pomohly Kaspianovi, byly v Narnii také o více než tisíc let dříve a porazily tu strašlivou Bílou čarodějnici a skonči-
ly Stoletou zimu a pak vládly (všechny čtyři zároveň) na Cair Paravel, až už to nebyly děti, nýbrž velcí králové a líbezné královny, a za jejich vlády prožívala Narnie svůj zlatý věk. A také Aslan měl v tom příběhu důležitou úlohu. Vlastně se vyskytoval i ve všech těch ostatních příbězích, jak si teď Tirian vzpomněl. Aslan - a děti z jiného světa, pomyslel si Tirian. Vždycky přišli, když bylo nejhůř. Kdyby tak přišli zase!
A zvolal nahlas: „Aslane! Aslane! Aslane! Pojď nám na pomoc i teď!“
Avšak kolem bylo dál stejně tma, ticho a zima jako předtím.
„Ať třeba umřu!“ zvolal král znovu. „Pro sebe nežádám nic. Ale přijď a zachraň celou Narnii!“
A les ani noc se stále ještě nezměnily, ale něco se začalo dít v Tirianovi uvnitř. Pocítil najednou slabounkou naději, aniž věděl proč. A začal se cítit jaksi silnější. „Ach, Aslane, Aslane,“ zašeptal. „Jestli nechceš přijít sám, pošli mi aspoň pomocníky z jiného světa. Nebo mi dovol je zavolat. Nechť se můj hlas donese až za hranice světa.“ A pak, aniž si téměř uvědomoval, co dělá, náhle zvolal mocným hlasem:
„Děti! Děti! Přátelé Narnie! Pospěšte ke mně! Přijďte na pomoc! Volám vás přes propast mezi světy, já Tirian, král Narnie, pán na Cair Paravel a vládce Osamělých ostrovů.“
A vzápětí se mu zdál sen (jestli to vůbec byl sen) živější než dosud všechny v jeho životě.
Zdálo se mu, že stojí v osvětleném pokoji, kde kolem stolu sedí sedm lidí. Vypadalo to, jako by právě dojedli. Dva z nich byli velmi staří - jakýsi starý pán s bílou bradou a stará paní s moudrýma veselýma jiskrnýma očima. Po pravici starého pána seděl mladý muž, sotva dospělý a určitě mladší než Tirian - avšak jeho tvář
byla už tváří krále a bojovníka. A skoro totéž by se dalo říct o druhém mladíkovi, který seděl po pravici staré paní. Proti Tirianovi seděla jakási světlovlasá dívka, mladší než ti dva a vedle ní po obou stranách děvče a chlapec ještě mladší. Všichni měli na sobě velice podivné šaty - jak to alespoň Tirianovi připadalo.
Neměl však Čas uvažovat o takových podrobnostech, neboť nejmladší chlapec a obě dívky okamžitě vyskočili a jeden z nich trochu vykřikl. Stará paní sebou trhla a prudce se nadechla. Starý pán sebou zřejmě také nějak prudce pohnul, neboť vinná sklenička, kterou měl po pravé ruce, teď ležela ve střepech na zemi. Tirian ji slyšel zazvonit, když se roztříštila o podlahu.
Tu si Tirian uvědomil, že ti lidé ho vidí; zírali na něj, jako by spatřili strašidlo. Všiml si však také, že mladík s tváří krále, který seděl po pravici starého pána, se ani nepohnul (i když silně zbledl), pouze pevně zaťal pěst. Pak řekl:
„Promluv, nejsi-li přelud nebo sen. Vypadáš jako Narnian a my jsme přátelé Narnie.“
Tirian toužil promluvit a snažil se nahlas zvolat, že je Tirian, král Narnie, a že naléhavě potřebuje pomoc. Zjistil však (to se mně osobně také občas ve snu stalo), že ze sebe nemůže vydat ani hlásku.
Ten mladý muž, který ho předtím oslovil, teď povstal. „Stíne či duchu, či kdo jsi,“ pravil a upřel na Tiriana oči. -Jsi-li z Narnie, vyzývám tě ve jménu Aslana, promluv ke mně. Jsem nejvyšší král Petr.“
Pokoj začal Tirianovi tančit před očima. Slyšel hlasy těch sedmi lidí, všechny zároveň a všechny stále slabší, jak říkají věci jako: „Podívejte, bledne.“ „Rozplývá se.“ »Už mizí.“ V příštím okamžiku byl úplně vzhůru, stále Přivázaný ke stromu, ztuhlejší a prokřehlejší než předtím. Kolem bylo bledé ospalé světlo, jaké bývá před vý-
chodem slunce, a on byl provlhlý rosou skrznaskrz. Už bylo skoro ráno.
Tohle probuzení patřilo k nejhorším okamžikům v celém jeho životě.

JAK KRÁLI PŘIŠLA POMOC

Kapitola pátá

Neměl však čas cítit se mizerně dlouho, neboť téměř vzápětí se ozvalo buchnutí a pak druhé a před ním stály dvě děti. Ještě před chviličkou nebylo v dohledu živé duše a Tirian věděl, že nemohly přijít ani zpoza jeho stromu, protože by je byl slyšel. Prostě se tu zčistajasna objevily. Na první pohled si všiml, že mají na sobě tytéž podivné, nevýrazné šaty jako lidé v jeho snu; a na druhý pohled zjistil, že to je ten nejmladší chlapec a nejmladší děvče z oněch sedmi.

„Uf!“ řekl chlapec. „To tedy člověku vezme dech. Já myslel...“

„Dělej a rozvaž ho,“ řeklo děvče. „Popovídat si můžeme pak.“ Nato dodalo k Tirianovi: „Mrzí mě, že to tak dlouho trvalo. Přišli jsme, jak jen jsme mohli.“

Mezitím už chlapec vytáhl z kapsy nůž a rychle králi přeřezával pouta - vlastně až příliš rychle, protože král byl tak ztuhlý, že padl na všechny čtyři, jakmile poslední provaz povolil, a nedokázal vstát, dokud si hodnou chvíli pořádně netřel nohy.

„Poslechněte,“ řeklo děvče, „to jste byl vy, viďte, kdo se nám objevil tehdy u večeře? Tak asi před tejdnem.“

„Před týdnem, krásná panno?“ podivil se Tirian. „Můj sen mě dovedl do vašeho světa stěží před deseti minutami.“

„To je ten maglajs s časama jako vždycky, Poláková,“ Připomněl ten kluk.

„Už si vzpomínám,“ řekl Tirian. „I to se vyskytuje ve starých příbězích... Čas té vaší zvláštní země je jiný než náš. Když však už mluvíme o čase, je nejvyšší čas, abychom zmizeli, neboť mí nepřátelé jsou odtud, co by kamenem dohodil. Půjdete se mnou?“

„To se ví,“ řeklo děvče, „přišli jsme přece pomoct vám.“

Tirian vstal a vedl je rychle z vrchu dolů směrem na jih a pryč od stáje. Věděl dobře, kam chce dojít, ale nejprve se chtěl dostat na skalnatá místa, kde nenechají žádné stopy, a pak překročit nějakou vodu, aby nenechali žádný pach. To znamenalo asi hodinu šplhání a brodění a během té doby nikomu nestačil na povídání dech. I tak však Tirian po očku pozoroval své společníky. Jít po boku tvorů z jiného světa bylo něco tak úžasného, že se mu z toho trošku točila hlava; zároveň se však teď ty staré příběhy zdály daleko skutečnější než kdy dřív... teď se už mohlo stát prostě cokoliv.

„Tak,“ pravil Tirian, když se pod nimi otevřelo jakési údolí porostlé mladými břízami, „teď jsme na nějakou dobu z dosahu těch bídáků a můžeme trochu zvolnit tempo.“ Slunce už vyšlo, ptáci zpívali a na větvích se třpytily kapky rosy.

„Co takhle kus žvance? Myslím vy, pane, my dva jsme doma snídali,“ řekl chlapec.

Tirian horečně přemýšlel, co to asi znamená „žvanec“, ale když chlapec otevřel naditou brašnu, kterou měl s sebou, a vytáhl poněkud zmuchlaný a umaštěný pytlík, porozuměl. Teprve teď si uvědomil, že má hlad jako vlk. V sáčku byly dva chleby s vajíčky natvrdo, dva chleby se sýrem a dva chleby s jakousi rybí pomazánkou. Kdyby byl neměl takový hlad, asi by na něj ta pomazánka velký dojem neudělala, protože takové věci se v Narnii nejedí. Než těch šest chlebů snědl, dostali se dolů do údolí a tam našli mechem porostlou skálu, z níž vytékal malý pramínek. Všichni tři se zastavili, napili a opláchli si zpocené obličeje.

„Tak,“ řeklo děvče, když si odhodilo mokré vlasy z čela. „A co kdybyste nám teď pověděl, kdo jste a proč vás přivázali a co se to tu vlastně děje?“

„S největší radostí, panno,“ odpověděl Tirian. „Musíme vsak pokračovat v pochodu.“ Šli tedy dál a Tirian jim přitom vyprávěl, kdo je a co všechno se stalo. „A nyní,“ dodal nakonec, „mířím k jisté věži, jedné ze tří, které byly postaveny v lesích kolem Lucerny za vlády mého děda na obranu proti nebezpečným zbojníkům, kteří tu v těch dobách řádili. Díky Aslanovi jsem nebyl připraven o své klíče. V té věži nalezneme zásobu zbraní a zbroje a také nějaké potraviny, třebaže zřejmě nic lepšího než pár sucharů. Mimoto tam najdeme úkryt, v němž budeme moci v klidu promyslet své plány. A nyní mi prosím povězte vy, kdo jste a jak jste se sem dostali.“

„Já jsem Eustác Pobuda a tohle je Julie Poláková,“ řekl chlapec. „A už jsme tu jednou byli, před děsnou dobou, podle našeho času víc než před rokem, a nějakej člověk, kterej se jmenoval princ Rilian, byl zavřenej v podzemí a Sklíblatík holejma nohama ...“

„Jakže!“ zvolal Tirian. „Vy jste tedy ten Eustác a Julie, kteří vysvobodili krále Riliana z jeho dlouhého zakletí?“

„Ano, to jsme my,“ řekla Julie. „Tak on je to teď král Rilian? Ale jistě, jak by nebyl. Já zapomněla...“

„Nikoli,“ řekl Tirian. „Já jsem po něm v pořadí již sedmý král. Je mrtev už přes dvě stě let.“

Julie zkřivila obličej. „Br!“ řekla. „Tohle je to nejhorší, když se člověk vrátí do Narnie.“ Eustác však pokračoval.

„No, tak teď víte, kdo jsme, Výsosti,“ řekl. „A dostali jsme se sem takhle: Pan profesor a teta Gabriela svolali všechny přátele Narnie k sobě ...“

„Tato dvě jména neznám, Eustáci,“ přerušil ho Tirian.

„To jsou ty dva, co se do Narnie dostali úplně na začátku, ten den, jak se zvířata naučily mluvit.“

„U hřívy Aslanovy!“ zvolal Tirian. „Tito dva! Pan Diviš a paní Gabriela! Ti, co tu byli při stvoření světa! A ti jsou tam u vás ještě živi? Jak je to úžasné a slavné. Ale pokračuj, pokračuj.“

„Ona to není naše opravdová teta, víte,“ řekl Eustác. „Jmenuje se slečna Plummerová, ale my jí říkáme teta Gabriela. No, tak ti dva nás všechny svolali - jednak jen tak pro zábavu, abysme si mohli zas jednou všichni pořádně popovídat o Narnii (protože s nikým jiným se o těchhle věcech samozřejmě bavit nemůžeme), ale taky proto, že pan profesor měl takovej pocit, že je nás tady kvůli něčemu potřeba. No a pak jste se objevil vy jako duch nebo co a vyděsil jste nás skoro k smrti a zas jste beze slova zmizel. Pak už jsme věděli určitě, že se tu něco děje. Další otázka byla, jak se sem dostat. To nejde jen tak, že člověk chce. Tak jsme to probírali a probírali, až nakonec pan profesor řekl, že jediná možnost jsou ty kouzelný prstýnky. Jenže všechny ty prstýnky byly zahrabaný v zahradě jednoho domu v Londýně (to je jedno naše velký město, Výsosti) a ten dům už byl prodanej cizím lidem. Takže teď byl problém, jak se tam dostat. To byste neuhodl, co jsme nakonec udělali! Petr a Edmund - to je Nejvyšší král Petr, ten, co na vás mluvil - se vydali do Londýna a vlezli do zahrady zadem, brzy ráno, když lidi ještě spali. Oblíkli se jako řemeslníci, kdyby je někdo viděl, aby

to vypadalo, že přišli něco dělat s kanalizací. Škoda, že jsem nemohl jít s nima - muselo to bejt bezva. A zřejmě se jim to podařilo, protože druhej den nám Petr poslal telegram - to je takovej způsob, jak se posílají rychle zprávy, Výsosti, vysvětlím vám to někdy jindy - a tam stálo, že je mají. A ten další den jsme už já a Poláková museli zpátky do školy - my už jsme jediný dva, co jsou ještě ve škole, a jsme v tý samý. A tak nás měli Petr a Edmund čekat na jednom místě cestou do školy a předat nám ty prstýnky. Do Narnie jsme museli my dva, víte, protože ty starší už nemohli. Tak jsme nasedli do vlaku - tak se v našem světě cestuje - je to taková dlouhá řada vozů, spojenejch za sebou - a pan profesor, teta Gabriela a Lucka jeli s námi. Chtěli jsme zůstat co nejdýl pohromadě. No a tak jsme byli ve vla-
AQ
ku. A zrovna jsme se blížili ke stanici, kde na nás měli Petr s Edmundem čekat, a já se koukal z okna, jestli je neuvidím, když najednou se ozvala hrozná rána a přišerně to s náma hodilo - no a najednou jsme byli v Narnii a Vaše Výsost tu stála přivázaná u stromu.“

„Takže ty prstýnky jste vůbec nepoužili?“ zeptal se Tirian.

„Ne,“ odpověděl Eustác. „Ani jsme je neviděli. Aslan to všechno zařídil po svým, bez prstýnků.“

„Nejvyšší král Petr je však má,“ řekl Tirian.

„To jo,“ souhlasila Julie. „Jenže my myslíme, že je stejně použít nemůže. Když tu byli ti dva Pevensovic - král Edmund a královna Lucie - naposled, Aslan jim řekl, že už se nikdy do Narnie nevrátěj. A něco podob-nýho řekl i Nejvyššímu králi, jenomže dřív. Ten by přiběhl, jen by se mu za patama prášilo, kdyby směl.“

„Uf!“ řekl Eustác. „Začíná to pěkně připalovat. Už tam budeme, Výsosti?“

„Podívejte,“ ukázal Tirian. Kousek od nich se nad vrcholky stromů tyčilo mohutné cimbuří. Po chvíli další chůze se dostali na otevřené travnaté prostranství. Napříč tekl potok a na jeho protějším břehu stála nízká silná hranatá věž s několika málo úzkými okny a jedněmi těžkými dveřmi ve stěně přímo proti nim.

Tirian se pozorně rozhlédl na všechny strany, aby se ujistil, že v dohledu nejsou žádní nepřátelé. Pak došel k věži, tam se zastavil a chvilku lovil za košilí svazek klíčů, který nosil na krku na tenkém řetízku. A když ho vytáhl, ukázalo se, že je to moc hezký svazek klíčů; dva z nich byly zlaté a mnoho jich bylo bohatě zdobených. Člověk viděl na první pohled, že ty klíče patří k slavnostním a tajným komnatám v zámcích, či k truhlám a skříňkám z voňavého dřeva, v nichž jsou uloženy královské poklady. Klíč, který teď strčil do zámku, však byl větší, nezdobený a z obyčejného železa. Zámek šel odemknout velmi ztuha a chviličku měl Tirian strach, že se to vůbec nepodaří. Pak však zámek povolil a dveře se s ponurým zaskřípěním rozlétly.

„Buďte vítáni, přátelé,“ pravil Tirian. „Obávám se, že toto je ten nejlepší palác, do jakého může nyní narnij-ský král uvést své hosty.“

Oba hosté však k jeho radosti zřejmě měli dobré vychování. Prohlásili, že to vůbec nevadí a že jsou si jisti, že to uvnitř bude moc hezké.

Nu, po pravdě řečeno to tam nijak moc hezké nebylo. Byla tam dost tma a páchlo to tam ztuchlinou. Byla to jen jedna místnost, která sahala až ke kamenné střeše věže; v jednom rohu bylo dřevěné schodiště vedoucí k padacím dveřím, kterými se dalo vyjít nahoru na cimbuří. Zařízení tvořilo několik polních lůžek na spaní a velká spousta ranců a skříněk. Také tu byl krb, který vypadal, jako by se v něm netopilo už řadu let.

„Asi bysme měli nejdřív jít nasbírat trochu dříví, ne?“ navrhla Julie.

„Až za chvíli, kamarádko,“ odpověděl Tirian. Nejprve se chtěl pojistit, aby je nikdo nezastihl neozbrojené, a začal prohlížet obsah skříněk. Vděčně teď vzpomínal na to, jak vždycky dbal, aby někdo tyhle věže jednou do roka objel a zkontroloval, jestli je v nich všechno potřebné. Tětivy luků byly obaleny hedvábím napuštěným olejem, meče a kopí byly namazány tukem, aby nerezi-věly, a zbroj byla zabalena tak pěkně, že se leskla jako nová. Ale pak našel ještě něco lepšího. „Podívejte!“ řekl, jak vytáhl dlouhou drátěnou košili nezvyklého vzoru a rozprostřel ji před dětmi.

„To je nějaká divná zbroj, Výsosti,“ řekl Eustác.

„Tak tak, mladíce,“ pravil Tirian. „Toto nevykoval žádný narnijský skřítek. Je to kalornijská zbroj, cizozemské zboží. Vždycky jsem měl po ruce pár kousků, neboť jsem nevěděl, kdy budu já či někdo z mých přátel potřebovat nepozorován proniknout do tisrokovy země. A vidíte tuto kamennou lahvičku? Je v ní šťáva, kterou si potřeme ruce a obličej a budeme hnědí jako Ka-lorňané.“

„Hurá!“ volala Julie. „Přestrojení! To mám hrozně ráda.“

Tirian jim ukázal, jak si mají nalít trošku šťávy na dlaň a důkladně si ji vetřít do kůže na obličeji a krku až k ramenům a pak na rukou až k lokti. Sám to udělal také tak.

„Až to na nás zaschne,“ pravil, „můžeme se mýt ve vodě a nic se nestane. Jenom olej s popelem z nás zase udělá bílé Narniany. Tak, líbezná Julie, a teď zkusíme, jak ti bude slušet tato drátěná košile. Poněkud dlouhá, jak vidím, ne však tolik, jak jsem se obával. Nepochybně patřila nějakému pážeti, doprovázejícímu jednoho z jejich tarkánů.“

Po drátěných košilích si nasadili kalornijské přilby, malé, kulaté, těsně přiléhající k hlavě, se špicí nahoře. Pak Tirian vytáhl ze skříňky dlouhé svitky bílé látky a omotal jimi přilby, až se z nich staly turbany; uprostřed však stále vyčnívala kovová špice. On a Eustác si vzali zahnuté kalornijské šavle a malé kulaté štíty. Pro Julii se nenašel žádný přiměřeně lehký meč, ale král jí dal dlouhý rovný lovecký nůž, který by v nouzi mohl meč nahradit.

„Ovládáš lukostřelbu, panno?“ otázal se jí pak. „Nestojí to za řeč,“ začervenala se Julie. „To tady Pobudovi to docela jde.“

„Nevěřte jí, Výsosti,“ řekl Eustác. „Oba trénujeme lukostřelbu od tý doby, co jsme se minule vrátili z Narnie, a ona je teď stejně dobrá jako já. Teda ne že by to byla ňáká sláva u nás obou.“

Tirian tedy dal Julii luk a toulec šípů. Další bod programu bylo rozdělat oheň, neboť uvnitř věže bylo stále spíš jako v jeskyni než jako v místnosti a člověku zalé-zala zima až pod kůži. Při sbírání dřeva se však zahřáli - slunce teď stálo nejvýš -, a když v krbu zahučel pořádný oheň, hned bylo ve věži veseleji. Oběd však byl poněkud mdlý, neboť to

nejlepší, co se dalo udělat, bylo rozdrobit pár sucharů, které našli v jedné skříňce, a nasypat je do osolené vařící vody, takže vznikla jakási kaše. A k pití nebylo nic než voda.
„Mít tu tak aspoň sáček čaje“ povzdechla si Julie. „Nebo pixlu kakaa,“ zatoužil Eustác. „Neškodilo by mít v těchto věžích po soudku dobrého vína,“ poznamenal Tirian.
KUS POCTIVÉ NOČNÍ PRÁCE
Kapitola šestá
Asi tak o čtyři hodiny později sebou Tirian hodil na jednu pryčnu, aby se trochu prospal. Obě děti už dřímaly; poslal je do postele dřív, protože budou většinu noci vzhůru a on věděl, že ve svém věku se bez spánku neobejdou. Také je pěkně utahal. Nejprve trochu pocvičil Julii v lukostřelbě a zjistil, že i když nedosahuje nar-nijské úrovně, přece jen opravdu nestřílí špatně. Dokonce se jí podařilo zastřelit králíka (ne mluvícího, samozřejmě; v západní Narnii se vyskytuje spousta těch obyčejných) a ten už byl teď stažený, vykuchaný a pověšený. Tirian zjistil, že se obě děti v této špinavé práci vyznají; naučily se to při svém putování obří zemí v dobách prince Riliana. Pak ukázal Eustácovi, jak zacházet se šavlí a štítem. Eustác se za svých předchozích pobytů v Narnii naučil poměrně slušně zacházet s mečem, jenže to byl vždycky rovný narnijský meč. Zahnutou kalor-nijskou šavli neměl nikdy v ruce, a to byla právě potíž, neboť řada úderů je úplně jiných a některé zvyky, které se naučil s dlouhým mečem, se teď zas musel odnaučit. Tirian však zjistil, že má dobrý postřeh a je neobyčejně mrštný. Síla obou dětí ho překvapila - zdálo se, že jsou teď vlastně mnohem větší, silnější a dospělejší, než když je před pár hodinami poprvé uviděl. Narnijský vzduch často mívá takové účinky na návštěvníky z našeho světa.
Všichni tři se shodli v tom, že nejdřív ze všeho se mu-
sí vrátit ke stáji a pokusit se vysvobodit jednorožce Kři-šťála. Pokud se jim to podaří, budou se pak snažit uniknout na východ a spojit se s oddílem, který přivede kentaur Pramen úsvitu z Cair Paravel.
Zkušený lovec a bojovník jako Tirian se vždycky umí vzbudit v hodinu, kdy to potřebuje. Král se proto rozhodl spát do devíti hodin večer, pustil z hlavy všechny starosti a okamžitě usnul. Připadalo mu, že se probudil za chviličku, ale podle světla, vzduchu a řady dalších drobností poznal, že spal přesně tak dlouho, jak chtěl. Vstal, nasadil si svou přilbu s turbanem (drátěnou košili si nechal ve spánku na sobě) a pak zatřásl s ostatními, aby je probudil. Jak vstávali, vypadali po pravdě řečeno pěkně zeleně a nenaloženě a zívali, div si pusu neroztrhli.
„Tak,“ řekl Tirian. „Odtud se vydáme přímo na sever - naštěstí je pěkná jasná noc - a bude to mnohem kratší než dnes ráno, neboť tehdy jsme šli oklikou, kdežto nyní půjdeme přímo. Pokud nás někdo osloví, vy dva zůstanete zticha a já se pokusím co nejlépe napodobit řeč hrdého, ukrutného kalornijského šlechtice. Pokud tasím, ty, Eustáci, uděláš totéž a Julie nechť uskočí vzad a připraví si šíp na tětivu. Pokud však zavelím k ústupu, oba dva prchnete směrem k věži. A nikdo ať nebojuje - ani jedinou ránu - poté, co byl dán povel k ústupu; takováto falešná statečnost už zhatila mnoho vynikajících válečných plánů. A nyní, přátelé, ve jménu Aslana - vpřed.“
Vyšli do chladné noci. Nad vrcholky stromů plály všechny veliké severní hvězdy. Narnijská polární hvězda se jmenuje Špice kopí; je jasnější než naše Polárka.
Nějakou dobu mohli jít přímo za touto hvězdou, ale Pak se dostali k mlází tak hustému, že museli uhnout ze směru, aby ho obešli. A potom bylo nesnadné určit potahu, protože jim větve stále ještě hodně stínily. Nako-
nec to byla Julie, kdo znovu určil správný směr - Julie byla i v Anglii výborná stopařka a narnijské hvězdy samozřejmě ovládala dokonale, když měla za sebou to dlouhé putování divokými severními kraji, takže se dokázala zorientovat podle jiných hvězd, když Špice kopí nebyla vidět. Jakmile Tirian zjistil, že Julie umí z nich tří nejlépe hledat cestu, nechal ji vpředu. A tu užasl, když viděl, jak neslyšně a téměř neviditelně se pohybuje mezi stromy.
„U hřívy Aslanovy,“ pošeptal Eustácovi. „To děvče je úplná lesní žínka. Kdyby měla dryádu matkou, těžko by to už svedla lépe.“
„To je tím, že je tak malá,“ odpověděl šeptem Eustác. Ale Julie se zepředu ozvala: „P-s-st, tiše.“
Les kolem nich byl úplně tichý. Vlastně až příliš tichý. V běžnou narnijskou noc by se bylo v lese ledacos ozvalo - sem tam přívětivé přání dobré noci od dobráckého ježka, zahoukání sovy, možná vzdálená flétna, která by prozradila, kde tu noc tančí fauni, či zdola dunění skřítkovských kladívek. Teď však to všechno umlklo. Smutek a strach ovládly Narnii.
Po nějaké době začali prudce stoupat; stromy tu rostly řidčeji. Tirian už mlhavě rozeznával známý vrchol a stáj. Julie teď kráčela stále opatrněji a ustavičně jim dávala rukou znamení, aby to dělali po ní. Pak náhle zůstala stát jako přimrazená a vzápětí ji Tirian spatřil zvolna klesat do trávy a bezhlučně mizet. Za chviličku znovu vstala, naklonila se až k Tirianovu uchu a zašeptala, jak nejtišeji mohla: „Lehněte fi, uvidíte lip.“ „Fi“ místo „si“ neřekla proto, že by snad šišlala, nýbrž proto, že věděla, že sykavka „s“ je písmeno, které je ze šepotu nejsnáz k zaslechnutí. Tirian si ihned lehl, téměř tak tiše jako Julie, ale přece jen ne úplně, neboť byl starší a těžší. A když byl na zemi, zjistil, že z této polohy je proti
hvězdnaté obloze vrchol kopce opravdu krásně vidět. Ostře se proti ní rýsovaly dva temné obrysy - ten jeden byla stáj a ten druhý kalornijská hlídka pár kroků před ní. Voják držel stráž velmi nedbale - neobcházel, dokonce ani nestál, nýbrž seděl s kopím přes rameno, bradu opřenou o hrudník.
„Výborně,“ pochválil Tirian Julii. Ukázala mu přesně to, co potřeboval.
Vstali a vedení se teď ujal Tirian. Pomalu, pomalinku postupovali k malé skupince stromů, vzdálené od stráže čtyřicet kroků. Téměř ani nedýchali.
„Počkejte tu na mne,“ pošeptal Tirian ostatním dvěma, když se dostali mezi stromy. „Neuspěji-li, utečte.“ A volným krokem vyšel nebojácně přímo před nepřítele. Voják sebou škubl, když ho uviděl, a chystal se vstát; bál se, že Tirian je jeden z jeho důstojníků a že bude mít nepříjemnosti z toho, že seděl. Než se však zvedl, Tirian poklekl na jedno koleno vedle něj a pravil:
„Ty patříš k bojovníkům tisroka (kéž je živ navěky)? Jaké to osvěžení pro moje srdce potkat tě mezi všemi těmi zrůdami

a démony Narnie! Podej mi ruku, příteli.“
Než se kalornijský voják vzpamatoval, svírala jeho pravou ruku něčí silná pravice. Vzápětí mu někdo klečel na kolenou a na krku ucítil ostří dýky.
„Jestli hlesneš, rozluč se se životem,“ pošeptal mu Tirian do ucha. „Pověz mi, kde je jednorožec, a daruji ti život.“
„Z-za stájí, pane můj,“ vykoktal vyděšený voják.
„Dobrá. Vstaň a doveď mě k němu.“
Voják vstal, ale špička dýky se od jeho krku nevzdálila ani na chviličku. Přesunula se pouze kolem dokola (byla chladná a dost šimrala), jak se Tirian postavil za něj a našel jí výhodné místo pod jeho uchem. S třesoucími se koleny se voják vydal k zadní stěně stáje.
I v té tmě rozeznal okamžitě Tirian Křišťálův bílý obrys.
„Psst,“ řekl mu. „Ne, prosím tě, neřehtej. Ano, Křišťál-ku, jsem to já. Jak tě svázali?“
„Mám pouta na předních i na zadních a jsem přivázaný za uzdu ke kruhu ve stěně,“ odpověděl Křišťál.
„Tady se postav, vojáku, zády ke zdi. Tak. A teď, Kři-šťálku, opři roh tomuto Kalorňanovi o prsa.“
„S radostí, Výsosti,“ odvětil Křišťál.
„Pohne-li se, vraz mu ho do srdce.“ V několika vteřinách přeřezal Tirian provazy. Tím, co mu z nich zbylo, svázal vojákovi ruce i nohy. Pak ho přinutil otevřít pusu, nacpal mu ji plnou trávy, podvázal mu bradu, aby nemohl křičet, posadil ho a opřel zády o zeď.
„Zanechávám tě v poněkud nedůstojném postavení, vojáku,“ řekl mu. „Avšak učinil jsem tak jen z nutnosti. Snad se s tebou budu moci utkat důstojněji, až se příště uvidíme. Pojď, Křišťálku, ale opatrně.“
Objal jednorožce levou rukou kolem šíje, shýbl se a políbil ho a oba pocítili, jak jsou šťastni. Pak se potichounku vydali k místu, kde Tirian nechal děti. Pod stromy byla úplná tma a málem do Eustáce vrazili, než ho uviděli.
„Všechno v pořádku,“ zašeptal Tirian. „Máme za sebou kus poctivé práce. A nyní zpátky.“
Otočili se a Ušli pár kroků, když vtom se Eustác zeptal: „Kde jsi, Poláková?“ Nikdo neodpovídal. „Jde Julie vedle vás, Výsosti?“ obrátil se Eustác na krále.
„Jakže!“ Tirian nato. „Ona nejde vedle tebe?“
Byla to hrozná chvíle. Volat se neodvážili, ale šeptali její jméno co nejhlasitěji. Nikdo neodpovídal.
„Odešla snad od tebe, když jsem byl pryč?“ zeptal se Tirian.
„Neviděl jsem ji nikam jít, ani jsem ji neslyšel,“ odpověděl Eustác. „Ale mohla zmizet i tak. Umí chodit tiše jako duch, však jste to viděl.“
V tu chvíli zaslechli vzdálené bubnování. Křišťál napřímil uši. „Skřítci,“ řekl.
„A dost možná zrádní skřítci, nepřátelé,“ zamumlal Tirian pod vousy.
„A teď sem jde něco na čtyřech kopytech - to je mnohem blíž,“ řekl Křišťál.
Oba mládenci i jednorožec zůstali stát bez hnutí. Najednou se jim nakupilo tolik problémů, že vůbec nevěděli, co dělat. Zvuk kopyt se stále blížil. A pak někdo docela blízko zašeptal:
„Ahoj. Jste tu všichni?“
Bohudíky, byla to Julie.
„Kde jsi do prčic byla?“ zašeptal Eustác zuřivě, protože se předtím opravdu vyděsil.
„V tý stáji,“ vydechla Julie takovým zvláštním způsobem, jako by se snažila potlačit smích.
„Jo,“ zavrčel Eustác. „Tak ty si myslíš, že je to děsná psina, co? Tak já ti tedy...“
„Máte Křišťála, Výsosti?“ zeptala se Julie.
„Ano. Tady je. A co ty to máš s sebou za zvíře?“
„To je on“ odpověděla Julie. „Ale pojďte, než se tu někdo vzbudí.“ A zase se zdálo, že se snaží potlačit smích.
Ostatní okamžitě poslechli, neboť se na tom nebezpečném místě zdrželi už dost dlouho a bubny skřítků se mezitím o něco přiblížily. Až po několika minutách zpáteční chůze se Eustác ozval:
„Tak řekneš nám už konečně pořádně, cos to přivedla?“
„Toho falešnýho Aslana přece.“
„Jakže?“ užasl Tirian. „Kde jsi byla? Co jsi dělala?“
„Nu, Výsosti“ odpověděla Julie. „Když jsem viděla,
jak jste odklidil stráž, tak jsem si řekla, neměla bych se radši podívat do stáje, co tam opravdu je? Tak jsem se tam doplížila. Odstrčit závoru šlo jako nic. Uvnitř byla samozřejmě tma jak v ranci a páchlo to tam jako v každý jiný stáji. Tak jsem si posvítila - a věřil byste tomu? Nebylo tam nic jinýho než tenhle oslík se lví kůží přivázanou na zádech. Tak jsem vytáhla nůž a řekla jsem mu, že musí jít se mnou. Ale ani jsem mu tím nožem hrozit nemusela. Měl už tý stáje až po krk a šel docela rád - viď, Zmatíčku?“
„Pánové!“ zvolal Eustác. „Teda já jdu do vrtule. Ještě před chvílí jsem na tebe měl pěknej dopal a i teď si myslím, že bylo od tebe dost sprostý takhle se vytratit a nás tu nechat - ale musím uznat - teda, chci říct - no prostě jseš kabrňák. Kdyby byla kluk, museli bysme ji pasovat na rytíře, viďte, Výsosti?“
„Kdyby byla kluk,“ odvětil Tirian, „dostala by tucet ran bičem za přestoupení rozkazu.“
A v té tmě nebylo vidět, jestli se přitom mračí nebo usmívá. V příštím okamžiku se ozval zvuk, jako když se brousí nůž.
„Co to děláte, Výsosti?“ zeptala se Julie ostře.
„Tasil jsem šavli, abych tomu proklatému oslovi se-tnul hlavu,“ odpověděl Tirian hrozivým hlasem. „Ustup stranou, děvče.“
„Ne, ne, prosím vás, ne,“ odporovala honem Julie. „Vážně, to nesmíte udělat. On za to nemůže. To všechno ten opičák. On tomu vůbec nerozuměl. A moc ho to mrzí. Je to hrozně fajn oslík. Jmenuje se Zmatík. A dala jsem mu ruce kolem krku.“

„Julie," pravil Tirian, „vynikáš nad všechny mé poddané odvahou a stopařským uměním, ale také výjimečnou drzostí a neposlušností. No dobrá, ať si je osel naživu. Co můžeš říci na svou obhajobu, osle?"
„Já, Výsosti?" ozval se oslíkův hlas. „Mě to opravdu hrozně moc mrzí, jestli jsem udělal něco špatnýho. Opi-čák říkal, že Aslan chce, abych se takhle oblíkl. Já myslel, že to asi ví. Já nejsem tak chytrej jako on. Já jsem jen dělal, co mi řekl. Zít v tý stáji pro mě nebylo nic pří-jemnýho. Ani jsem nevěděl, co se děje venku. On mě vůbec nepouštěl ven, jen na chviličku v noci. Někdy mi taky úplně zapomněl dát vodu."
„Výsosti," ozval se Křišťál, „ti skřítci se stále blíží! Chceme se s nimi setkat nebo ne?"
Tirian se na chvilku zamyslel a pak se náhle nahlas rozesmál. „U Lva samotného!" řekl pak také nahlas. „Nějak už mi rozum vynechává! Jestli se s nimi chceme setkat? Jakpak by ne! Teď se chceme setkat s kýmkoliv. Vždyť tu máme tohoto osla! Ať se podívají, čeho se báli a čemu se klaněli! My jim odhalíme celý ten opičákův podvod. Pravda vyšla najevo. Karta se obrátila. Nazítří toho opičáka pověsíme na nejvyšším stromě v celé Nar-nii. Konec skrývání, šeptání a převlékání! Kdepak máme ty dobré skřítky? Neseme jim radostnou novinu." Když máte za sebou celé hodiny, kdy se jenom šeptalo, je ohromně povzbudivé už jen slyšet někoho promluvit nahlas. Všichni si začali povídat a smát se a dokonce i Zmatík zdvihl hlavu a zhluboka si zahýkal, což bylo něco, co mu opičák po týdny nedovolil. Pak se vydali po zvuku bubnů. Byl stále silnější a silnější a brzy zahlédli i světlo pochodní. Vešli na jednu z těch hrbolatých cest (v našich krajích by se jim možná ani cesty neříkalo), které běží lesy kolem Lucerny. A po té cestě si pevně vykračovalo asi tak třicet skřítků, rýčky a motyčky přes rameno. Dva ozbrojení Kalorňané průvod vedli a dva ho uzavírali.
„Stát!" zahřměl Tirian a vyskočil na cestu. „Stát, vojáci. Kam vedete tyto narnijské skřítky a na čí rozkaz?"
VĚTŠINOU O SKŘÍTCÍCH
Kapitola sedmá
Když kalornijští vojáci v čele průvodu spatřili někoho, koho považovali za tarkána či jiného velkého pána se dvěma ozbrojenými pážaty, postavili se do pozoru a pozdvihli kopí k pozdravu.
„Pane můj," odpověděl jeden z nich, „vedeme tyto mužíčky na práci v dolech našeho tisroka, kéž je živ navěky."
„Při sám Tas, ti jsou neobyčejně povolní," pravil Tiri-an. Pak se náhle obrátil k samotným skřítkům. Asi tak každý šestý z nich nesl pochodeň a v jejich mihotavém světle byly vidět vousaté skřítkovské obličeje, jak na něj podmračeně, zarputile hledí. „Vybojoval snad tisrok velkou bitvu a obsadil vaši zemi," zeptal se král, „že jdete tak povolně zemřít v solných jamách Pugrahanu?"
Vojáci na něj zůstali překvapeně hledět, ale skřítci odpovídali jeden přes druhého: „Aslan to přikázal, Aslan to přikázal. On nás prodal. Proti němu nic nezmůžeme."
„Tisrok, to určitě," dodal jeden a uplivl si. „To bych ho rád viděl."
„Ticho, pse," okřikl ho velitel vojáků.
„Podívejte," řekl Tirian a postrčil Zmatíka na světlo. „Byla to lež od začátku až do konce. Aslan vůbec do Narnie nepřišel. Opičák vás všechny podvedl. Zde máte zvíře, které před vás vyváděl ze stáje. Prohlédněte si ho."
A to, co spatřili, na tuto vzdálenost rozhodně stačilo k tomu, že se sami sobě divili, jak je to možné, že se vůbec kdy dali nachytat. Lví kůže už se dost pocuchala během Zmatíkova dlouhého domácího vězení a cestou temným lesem se navíc shrnula ke straně, takže tvořila veliký ranec na jednom rameni. A hlava se nejenom také stočila, ale ještě se nějak dostala hodně dozadu, takže bylo zřetelně vidět, jak z ní kouká něžný, hloupoučký oslí obličej. Z koutku tlamy mu čouhala tráva, jak si cestou tu a tam uškubl nějaké to stéblo.
„Já za to nemůžu," drmolil. „Já nejsem moc chytrej. Nikdy jsem neříkal, že jo."
Chviličku zírali skřítci na Zmatíka s otevřenou pusou. Pak jeden z vojáků řekl ostře: „Zbláznil jste se, pane můj? Co to s těmi otroky děláte?" a druhý rázně dodal: „A kdo vůbec jste?"
Kopí už nebyla vztyčena k pozdravu - obě teď byla dole a připravena k boji.
„Řekněte heslo," vyzval Tiriana velitel.
„Toto je mé heslo," pravil král a tasil. „Vláda noci pominula, pravda vyšla najevo. Do střehu, bídáku, neboť já jsem Tirian, král Narnie."
A jako blesk skočil po veliteli. Eustác, který tasil, když viděl tasit krále, se vrhl na druhého vojáka. V obličeji byl bílý jako křída, ale to bych mu nevyčítal. A měl štěstí, které začátečníci opravdu někdy mívají. Zapomněl všechno, co se ho Tirian to odpoledne snažil naučit, zuřivě máchl šavlí (nejsem si dokonce jist, jestli přitom nezavřel oči) a najednou ke svému velkému překvapení zjistil, že Kalorňan leží u jeho nohou mrtvý. Byla to veliká úleva, ale zároveň z toho člověku v tu chvíli naskočila husí kůže. Král se bil se svým vojákem o vteřinu či dvě déle; nakonec ho také zabil a křikl na Eustáce: „Pozor na ty druhé dva!"
O dva zbývající Kalorňany se však mezitím postarali skřítci. Z nepřátel už nezbýval nikdo.
„Výborná rána, Eustáci," chválil Tirian a poplácal ho po zádech. „Nyní jste tedy svobodní, skřítci. Zítra spolu potáhneme osvobodit celou Narnii. Třikrát sláva Asla-novi!"
Výsledek této výzvy však byl velmi chabý. Několik skřítků (asi pět) učinilo jakýs takýs pokus slávu provolat, ale brzy umlkli. Několik dalších jen mrzutě zavrčelo. Řada jich zůstala úplně zticha.
„Copak to nechápou?" řekla Julie netrpělivě. „Co je to s vámi, skřítci? Copak neslyšíte, co král říká? Už je po všem. Opičák už tu vládnout nebude. Všichni zas můžou žít tak jako dřív. Zase si můžete dělat, co chcete. Vy nejste rádi?"
Skoro celou minutu bylo ticho. Pak se ozval jeden skřítek s ne zrovna příjemným obličejem a s vlasy a vousy černými jako uhel.
„A kdopak jste vy, slečinko?"
„Já jsem Julie," odpověděla. „Ta Julie, co vysvobodila krále Riliana ze zakletí - a tadyhle Eustác taky - a teď jsme se sem po spoustě let vrátili z našeho světa. Aslan nás poslal."
Skřítci se podívali jeden na druhého a posupně se ušklíbli.

„No," pravil ten černý skřítek (jmenoval se Štiřík), „nevím jak vy, mládenci, ale já mám pocit, že už mám do smrti řečí o Aslanovi až po krk."
„Bodejť, bodejť," přizvukovali ostatní skřítci. „Je to všechno podfuk, prachsprostej podfuk."
„Co to má znamenat?" tázal se Tirian. Během souboje nezbledl, ale nyní bledý jako křída byl. Čekal krásný okamžik, a místo toho si teď připadal jako ve zlém snu.
„Vy si snad myslíte, že máme v hlavě syrovátku nebo
co," řekl Štiřík. „Jednou jsme se dali nachytat a vy čekáte, že se dáme hned vzápětí nachytat zas! Tak aby bylo jasno, na žádný řečičky o Aslanovi už nejsme zvědaví. Jen se na něj koukněte. Šedivý ťululum s dlouhejma ušima!"
„Můj ty světě, z vás by se člověk zbláznil!" zvolal Ti-rian. „Kdo tu říkal, že toto je Aslan? To je opičákova napodobenina skutečného Aslana. Copak to nechápete?"
„A vy asi máte lepší napodobeninu, co?" opáčil Štiřík. „Děkuju, nechci. Jednou jsme naletěli, ale podruhy už naletět nehodláme."
„Nemám žádnou napodobeninu," zlobil se Tirian. „Já sloužím pravému Aslanovi."
„Kdepak je? Kdo je to? Ukaž nám ho!" ozvalo se několik skřítků.
„Myslíte si, že ho nosím v kapse, hlupáci?" odpověděl Tirian. „Kdo jsem, abych mohl Aslanovi přikázat, aby se objevil? Není to ochočený lev."
Sotva tato slova vyslovil, už věděl, že udělal chybu. Skřítci po něm okamžitě začali posměšně opakovat: „Není to ochočenej lev, není to ochočenej lev." „To nám tamti říkali v jednom kuse," dodal jeden.
„Copak vy nevěříte ve skutečnýho Aslana?" řekla Julie. „Ale já jsem ho viděla. A on sem nás dva poslal z ji-nýho světa."
„A," pravil Štiřík se širokým úsměvem, „nepovídej! Hezky tě to naučili. Umíš to krásně odříkat."
„Hulváte!" zvolal Tirian. „To budeš tvrdit dámě do očí, že lže?"
„Dvorský řečičky si nechtě od cesty, vážený," odpověděl skřítek. „Mám dojem, že o žádný krále už nijak zvlášť nestojíme - jestli vůbec jste Tirian, na což moc nevypadáte -, tak jako už nestojíme o žádný Aslany.
Odteď se už budeme starat jen o sebe a nebudem před nikým kašpárkovat, jasný?"
„Bodejť," přizvukovali ostatní skřítci. „Teď se budeme pěkně starat sami o sebe. Žádnej Aslan, žádný králové, žádný hloupý řečičky o jinejch světech. Skřítci - za skřítky!" Začali se řadit na svá místa a chystali se odpo-chodovat tam, odkud přišli.
„Mizerové mrňaví," rozzlobil se Eustác. „To ani nepoděkujete, že jsme vás zachránili ze solnejch dolů?"
„A tomu my zas rozumíme," odpověděl mu přes rameno Štiřík. „Na něco jste nás potřebovali, proto jste nás zachránili. Vy máte za lubem zas něco svýho. Pojďme, mládenci."
A skřítci začali notovat svou zvláštní pochodovou písničku, která jde dobře do rytmu s bubnováním, a od-mašírovali do tmy.
Tirian a jeho přátelé za nimi chvilku nevěřícně hleděli. Pak řekl král jen jediné slovo: „Jdeme," a vyrazili.
Šli mlčky. Zmatík stále cítil, že je v nemilosti, a mimoto ani dost dobře nechápal, co se vlastně stalo. Julie byla jednak znechucena skřítky, ale zároveň na ni udělalo : velký dojem Eustácovo vítězství nad Kalorňanem, takže se skoro ostýchala promluvit. Pokud jde o Eustáce, ten se z toho vítězství pořád ještě úplně nevzpamatoval. Tirian a Křišťál spolu smutně kráčeli vzadu. Král položil Křišťáloví ruku na rameno a jednorožec se občas dotkl svým hedvábným nosem královy tváře. Nepokoušeli se jeden druhého potěšit slovy. Nebylo také snadné vymyslet slovo, které by toho druhého potěšilo. Tiriana dosud ani ve snu nenapadlo, že jedním z následků opi-čákova podvodu s falešným Aslanem by mohlo být to, že Narniané přestanou věřit v pravého Aslana. Vůbec nepochyboval o tom, že se skřítci okamžitě přidají k němu, když jim ukáže, jak je opičák oklamal. Počítal s tím,
fis
Že je příští noci povede ke stáji, ukáže Zmatíka všem zvířatům, všichni se obrátí proti opičákovi a - snad po Šarvátce s Kalorňany - celá věc bude vyřízena. Teď to však vypadalo, že se nedá moc počítat s ničím. Kolik Narnianů by asi udělalo to, co skřítci?
„Myslím, že za námi někdo jde," ozval se náhle Zma-tík
Zastavili se a naslouchali. A skutečně - zezadu se k nim blížil dupot nějakých malých nožek.
„Kdo tam?" křikl král.
„To jsem jen já, Výsosti," ozvalo se. „Já, skřítek Kulík. Právě se mi podařilo ulejt se od ostatních. Já jdu s vámi, Výsosti - as Aslanem. Jestli se pro mě najde meč skřítkovský velikosti, bude mi potěšením přispět na tý správný straně svou troškou do mlejna, než bude po všem." ^r
Všichni se kolem něj shlukli a vítali ho a chválili a poplácávali po zádech. Jeden skřítek samozřejmě neznamenal žádný velký rozdíl, ale bylo jaksi velice povzbudivé mít aspoň jednoho. Všechny to zase náramně vzpružilo. Julii a Eustáce však ne na dlouho, protože se teď mohli užívat a byli tak utahaní, že nedokázali myslet na nic jiného než na spánek. Zpátky k věži dorazili v nejchladnější hodinu noci, těsně před rozbřeskem. Kdyby byli přišli k hotovému, byli by se najedli s velkou chutí, ale na tu práci a zdržování se s přípravou nějakého jídla nebylo ani pomyšlení. Napili se z potoka, opláchli si obličeje a skulili se na pryčny, až na Zmatíka a Křišťála, kteří prohlásili, že se jim bude lip spát venku. To bylo asi dobře, neboť když má člověk v pokoji jednorožce a dospělého, dobře živeného osla, bývá tam zpravidla trochu dusno.
Narnijští skřítci jsou sice vysocí jen asi metr, ale na tu velikost jsou z tamějších stvoření nejsilnější a nej-houževnatější, takže se Kulík i po tom náročném dni a probdělé noci probudil zcela svěží a dřív než všichni ostatní. Hned si vzal Juliin luk, vyšel ven a zastřelil pár divokých holubů, pak se posadil na práh, aby je oškubal, a při práci klábosil s Křišťálem a Zmatíkem. Zmatík toho rána vypadal daleko lépe, a také se tak cítil. Křišťál, který jako jednorožec

patřil k nejušlechtilejším a nejzdvořilejším živočichům, se k němu choval velmi hezky a rozprávěl s ním o věcech, kterým oba rozuměli, kupříkladu o trávě, o cukru a péči o kopytka. Když skoro v půl jedenácté z věže vykoukli Julie a Eustác a když se dost vyžívali a promnuli si oči, ukázal jim skřítek, kde se dá nasbírat spousta narnijské rostliny zvané divoká kresnička; vypadá podobně jako náš šťovík, ale když se uvaří, chutná daleko lip (k úplné dokonalosti je třeba ještě kousek másla a trochu pepře, ale to neměli). Tak získali všechny suroviny pro přípravu prvotřídní snídaně nebo chcete-li, oběda. Tirian zašel se sekerou kousek do lesa a přinesl pár větví na zátop.
Než se jídlo uvařilo - a to byla k uzoufání dlouhá doba, zvlášť ke konci, když začalo vonět stále lákavě-ji -, vyhledal král pro Kulíka kompletní skřítkovskou výstroj: drátěnou košili, přilbu, štít, meč, pás a dýku. Pak prohlédl Eustácovu šavli a zjistil, že ji Eustác strčil do pochvy celou umazanou, jak s ní zabil toho Kalorňana. Dostal za to vyhubováno a musel si ji očistit a vyleštit. Mezitím Julie přecházela sem a tam, občas zamíchala jídlo a občas závistivě pokukovala po oslíkovi a jednorožci, kteří se spokojeně popásali. Kolikrát si toho rána ' přála, aby mohla jíst trávu!
Když však bylo jídlo hotovo, všichni uznali, že to za čekání stálo, a nebylo jediného, kdo by si dvakrát nepřidal. Když se všichni najedli dosyta, usadili se lidé a skřítek na prahu, jejich čtyřnozí kamarádi si lehli proti nim, skřítek (s laskavým svolením Juliiným i Tirianovým) si zapálil fajfku a král pravil:
„Tak, příteli Kulíku, ty máš jistě více zpráv z nepřátelského tábora než my. Pověz nám všechno, co víš. Za prvé - jakou povídačku si vymysleli na vysvětlení mého útěku?“
„Tak mazanou, Výsosti, jak jen si dovedete představit,“ odpověděl Kulík. „Vyprávěl ji ten kocour, ten zrzek, a nejspíš si ji i vymyslel. Tenhle zrzek, Výsosti, - jestli některá kočka kdy byla prohnaná, falešná potvora, tak je to on - vyprávěl, že šel kolem stromu, ke kterému ty ničemové Vaši Výsost přivázali. A že přej vás slyšel s odpuštěním výt a klít a proklínat Aslana. ‚Slova, která bych nerad opakoval,' řekl ten macek a vypadal přitom jak vtělená pohoršená počestnost - však víte, jak to kočka dovede, když chce. A pak, jak pokračoval zrzek, se náhle zablesklo a nad Vaší Výsostí stanul sám Aslan a spolkl Vaši Výsost jak jednu malinu.' Všechna zvířata se při tom vyprávění chvěla a některá načisto omdlela. A pak si vzal samozřejmě slovo opičák a pokračoval: ‚Vidíte, to se stane každému, kdo Aslana patřičně nectí. Vezměte si z toho poučení!' A ti chudáci zaúpěli a zakňourali a odpověděli: ‚Vezmeme, vezmeme.' Takže váš únik nakonec nevedl k tomu, že by začali přemejšlet, jestli Vaše Výsost přece jen ještě nemá věrný přátele, nýbrž jen k tomu, že se začali ještě víc bát a víc poslouchat opičáka.“
„To je ale ďábelská taktika!“ pravil Tirian. „Takže ten zrzek patří k opičákovým předním důvěrníkům?“
„Teď už je spíš otázka, Výsosti, jestli opičák nepatří k jeho důvěrníkům,“ odpověděl skřítek. „Víte, opičák se teď dal na pití. Já bych řekl, že teď celej ten podvod táhne hlavně zrzek anebo Rišda - to je ten kalornijskej velitel. A mám taky dojem, že za to, jak hanebně se vám

skřítci odplatili za vaši pomoc, vděčíme řečem, který mezi ně ten zrzek rozstrousil. Povím vám proč. Předevčírem v noci zrovna skončila ta jejich hrozná půlnoční seance a já jsem už ušel kus cesty domů, když jsem zjistil, že jsem si tam zapomněl fajfku. Byla to opravdu dobrá fajfka, moje zamilovaná, a tak jsem se pro ni vrátil. Ale než jsem se dostal k místu, kde jsem seděl (byla tam tma jak v ranci), slyšel jsem kočičí hlas, jak říká ‚mňau' a kalorňanský hlas, jak říká ‚tady, tady... mluv potichu,' a tak jsem zůstal stát jak přimraženej. Byl to zrzek a ten Rišda, tarkán, jak oni mu říkají. ‚Vznešený tarkáne,' řekl kocour tím svým sametovým hlasem, ‚chtěl bych si jenom upřesnit, co jsme dnes oba měli na mysli, když jsme řekli, že Aslan neznamená nic víc než Taš.' ‚Nejbystřejší z kocourů,' odpověděl ten druhý, .nepochybně jsi již uhodl, co jsem měl na mysli.' ‚Měl jste na mysli,' zrzek nato, ‚že neexistuje ani jeden, ani druhý.' ‚To vědí všichni osvícení,' odpověděl tarkán. ‚V tom případě si budeme rozumět,' předl kocour. ‚Také už vás ten opičák drobátko unavuje?' ‚Pitomá, nenasytná potvora,' odpověděl ten druhý. ‚Prozatím ho však potřebujeme. Ty a já musíme v tichosti vždycky všechno zařídit a opi-čáka přimět, aby dělal, co mu řekneme.' ‚A co říkáte,' zrzek nato, ‚nebylo by lepší do našich plánů zasvětit některé osvícenější Narniany - jednoho po druhém, tak jak zjistíme, že jsou toho schopni? Neboť zvířata, která opravdu věří v Aslana, se mohou kdykoli obrátit proti nám; a jestli opičák svou hloupostí své tajemství prozradí, opravdu to udělají. Avšak ti, kdo nedbají ani o Tase, ani o Aslana, nýbrž jen o svůj vlastní prospěch a odměnu, kterou jim tisrok eventuálně dá, až se Narnie stane kalornijskou provincií, zůstanou pevní.' ‚Výtečně, kocoure,' velitel nato. ‚Vybírej je však opatrně.',, Za tu dobu, co skřítek mluvil, se zřejmě změnilo po-
72
časí. Když si sedali na práh, slunce jasně svítilo. Teď se Zmatík celý chvěl. Křišťál neklidně pohodil hlavou. Julie vzhlédla.
„Zatahuje se to,“ řekla.
A je taková zima,“ řekl Zmatík.
„U hřívy Aslanovy, to tedy ano,“ řekl Tirian a dýchl si do dlaní. „Fuj! A co to tady tak odporně páchne?“
„Brrr!“ přisvědčil Eustác. „Jak něco v rozkladu. Neválí se tu někde chcíplej pták? A proč jsme si toho nevšimli dřív?“
Tu se Křišťál s rámusem vyškrábal na všechny čtyři a ukázal kamsi rohem.
„Podívejte!“ zvolal. „Podívejte se na něj! Támhle!“
A tu to spatřili všichni; a v jejich tvářích se objevil výraz nevýslovného zděšení.
JAKÉ ZPRÁVY PŘINESL OREL
Kapitola osmá
Ve stínu stromů na protějším konci louky se cosi pohybovalo. Pomalinku se to šinulo k severu. Na první pohled by se mohlo zdát, že je to kouř, protože to bylo šedé a průhledné. Onen mrtvolný pach však nebyl pachem kouře. Mimoto mělo tohle pevný tvar - kouř by se byl všelijak vlnil a kroutil. Vypadalo to zhruba jako člověk, avšak hlava byla ptačí - nějakého dravého ptáka s krutým zahnutým zobákem. Čtyři ruce vztažené vysoko nad jeho hlavou se natahovaly k severu, jako by chtěly naráz popadnout celou Narnii. Prsty - všech dvacet - byly zahnuté jako zobák a na nich místo

nehtů rostly dlouhé špičaté ptačí drápy. Nekráčelo to - spíš to jakoby plulo po vrcholcích trav a tráva vadla, kudy to prošlo.
Při prvním pohledu na netvora Zmatík zděšeně zahýkal a zaběhl do věže jako namydlený blesk. Julie (a my víme, že nebyla zbabělá) schovala obličej do dlaní, aby se na něj nemusela dívat. Ostatní ho sledovali ještě chvíli, až vplul mezi hustší stromy vpravo od nich a zmizel jim z očí. Za okamžik znovu vyšlo slunce a ptáci se rozezpívali.
Všichni zase začali normálně dýchat a pohnuli se. Dokud byl netvor v dohledu, stáli jako zkamenělí.
„Co to bylo?“ zeptal se Eustác šeptem.
„Jednou už jsem to viděl,“ řekl Tirian. „Tehdy to však bylo vytesané z kamene, obložené zlatem a místo očí to
74

mělo veliké diamanty. Nebyl jsem tehdy starší než ty a byl jsem na navsteve u tisrokova dvora v Tašebán, Vza mě do velkého chrámu boha Tase. A tanY^emto videi vytesané nad oltářem.“ J to
„Takže ta - ten - to byl Taš?“ Místo odpovědi však Tirian položil ruku Julii kolem ramen a tázal se: „Jak je ti, panno?“
„To - to je dobrý,“ odpověděla bledá Julie, sundala ruce z obhčeje a pokusila se o úsměv. „Nic mi není Jen se mi z něj na chvíli udělalo trochu špatně“
rlvdo^!',„, Př6Ce Jen°m * „Jo/< dodal skřítek. „A ten moula opičák, kterej v Tase
Pjt#
„Kam ten - ten - kam to šlo?“ ptala se Julie „Severně do srdce Narnie,“ odpověděl Tirian Přišel bydlet mezi námi. Přivolali ho a on přišel“
„Che che che,“ pochechtával se skřítek a mnul si svoie chlupaté ručičky ,To bude opičák čubrnět Nikde by nemel priyolavat démony, když to nemyslí vážně“
„Kam zmizel Zmatík?' ozval se vtom Eustác Vsichn, začali volat Zmatíka jménem a Julie se šla
ne unaven, když ze dven konečné opatrně vykoukla ie-ho vel,ka šedá hlava a on se zeptal: „Už jito p y r
díUakovýW
7fi
„Kdyby ses místo těch řečí, že jsi nebyl chytrej, radši snažil bejt aspoň tak chytrej, jak můžeš...,“ začal Eu-stác, ale Julie ho přerušila.
„Dej chudákovi Zmatíkovi pokoj,“ řekla. „Prostě to popletl, viď, Zmatíčku.“ A dala mu pusu na čumák.
Všichni byli sice trochu vyvedeni z míry tím, co viděli, ale přece jen se zase posadili a pokračovali v rozhovoru. Křišťál jim toho moc nepověděl. Většinu času v zajetí strávil přivázaný k zadní stěně stáje a z nepřátelských plánů samozřejmě neslyšel nic. Kopali ho (to jim částečně oplatil) a bili a hrozili mu smrtí, jestli neřekne, že věří, že to, co každou noc vyvádějí ze stáje a ukazují zástupu ve světle ohně, je opravdu Aslan. Poprava se vlastně měla konat právě dnes ráno, takže ho zachránili v pravý čas. Co se stalo s beránkem, nevěděl.
Teď bylo třeba rozhodnout, jestli se mají hned této noci vydat ke stáji, ukázat Zmatíka Narnianům a pokusit se je přesvědčit, že je opičák podvedl, nebo se raději opatrně vydat k východu, spojit se s oddílem, který povede kentaur Pramen úsvitu z Cair Paravel, a vydat se proti opičákovi a Kalorňanům jako silnější vojsko. Tiri-an by byl hrozně rád udělal to první; příčilo se mu nechat opičáka klamat jeho lid jen o vteřinku déle, než je nutné. Na druhou stranu však bylo určitou výstrahou, jak se včera v noci zachovali skřítci. Člověk si zřejmě nemohl být jist, co Narniané udělají, i kdyby jim ukázali Zmatíka. A také bylo třeba vzít v úvahu kalornijské vojáky. Kulík odhadoval, že je jich asi třicet. Tirian si byl jist, že kdyby se všichni Narniané přidali na jeho stranu, měli by on, Křišťál, děti a Kulík (se Zmatíkem se nedalo moc počítat) dobrou naději, že Kalorňany porazí. Jenže co když zůstane půlka Narnianů - včetně všech skřítků - prostě jen sedět a přihlížet? Nebo se dokonce posta-
ví proti němu? To bylo příliš veliké riziko. A pak tu byl také šedý stín boha Tase. Co by asi udělal ten?
A pak, jak zdůraznil Kulík, nebude na škodu, když nechají opičáka, ať se den dva potýká se svými problémy. Teď nemá žádného Zmatíka, kterého by mohl vyvádět ze stáje a ukazovat. Nebylo snadné si představit, co si asi on - nebo zrzek - vymyslí, aby to vysvětlil. Když se zvířata budou noc co noc dožadovat Aslana, ale žádný se neukáže, jistě i to nejprostší z nich začne tušit nějakou levotu.
Nakonec se tedy všichni shodli na tom, že nejlépe bude jít zpět a snažit se spojit s kentaurovým oddílem. Bylo úžasné, jak všichni citelně pookřáli, sotva to bylo rozhodnuto. Ne, vůbec si nemyslím, že by to bylo tím, že by se někdo z nich bál boje (snad až na Julii a Eustá-ce). Řekl bych však, že úplně všichni byli v hloubi duše velice rádi, že se nemusí - nebo alespoň zatím nemusí - přiblížit k netvoru s ptačí hlavou, který teď, ať už viditelný nebo neviditelný, zřejmě obchází v okolí stáje. No, každopádně se člověk vždycky cítí lip, když se konečně k něčemu rozhodne.
Tirian řekl, že by se měli raději zase obléknout jako Narniané, aby je nějací jeho věrní poddaní, které by mohli potkat, nepokládali za Kalorňany a nezačali s nimi třeba bojovat. Skřítek jim připravil odporně vyhlížející směs z popela z krbu a tuku z hrnce, který tu byl připraven k mazání kopí a mečů. Pak si svlékli kalornij-skou zbroj a vydali se k potoku. Ta nevábná hmota pěnila úplně jako mýdlo; byl to pěkný, přívětivý obrázek, Tirian a ty dvě děti, jak klečí u vody a drbou si krky nebo odfukují při oplachování pěny z obličeje. Do věže se vrátili celí červení a vymydlení jako lidé, kteří se zvlášť dobře vydrhli na nějakou slavnost. Znovu si oblékli zbroj, tentokrát pravou narnijskou, s rovnými meči
78
a trojhrannými štíty. „Na mou věru,“ řekl Tirian, „toto je lepší. Nyní se zase cítím jako člověk.“
Zmatík se je velmi snažil uprosit, aby mu sundali lví kůži. Říkal, že je mu v ní moc horko a že je hrozně nepohodlné, jak je teď shrnutá na jednu stranu, a pak, že v ní vypadá tak hloupě. Řekli mu však, že si ji bude muset ještě chvíli nechat na sobě; stále ještě ho chtěli ukázat na shromáždění u stáje ostatním zvířatům, i když se teď rozhodli napřed spojit s kentaurem.

To, co zbývalo z králičího a holubího masa, nestálo zato nosit s sebou, ale nabrali si nějaké suchary. Pak Tirian věž zase zamkl a tím jejich pobyt zde skončil.
Když vyrazili na cestu, byly asi dvě hodiny odpoledne, a byl to toho roku první opravdu teplý jarní den. Mladé listí na stromech se zdálo o hodný kus větší než včera, sněženky už byly pryč, ale tu a tam vyrážely petrklíče. Větvemi se prodíraly sluneční paprsky, ptáci zpívali a odevšad se ozývaly skryté pramínky. Teď se prostě nedalo myslet na hrozné věci, jako byl Taš. Tohle je konečně pořádná Narnie, myslely si děti. Dokonce i Ti-rianovi bylo veseleji, jak si tak vykračoval v čele a pobrukoval si starou narnijskou pochodovou píseň, která měla refrén:
Hej! Bumta - rata - tata - tata, Ať si buben zarachotí!
Za králem šel Eustác se skřítkem. Kulík Eustáce učil názvy všech narnijských stromů, ptáků a rostlin, které ještě neznal. Občas mu Eustác zase řekl, jak se ty rostliny jmenují u nás.
Za nimi šel Zmatík a za ním, blizoučko u sebe, Julie a Křišťál. Skoro by se dalo říct, že se Julie do jednorožce zamilovala. Říkala si - a nebyla daleko od prav-
dy -, že tak zářivého, něžného, půvabného a ušlechtilého živočicha ještě v životě nepotkala. Rozprávěl s ní tak vybraně a uhlazeně, že by člověk vůbec nevěřil, jak divoký a strašlivý dokáže být v bitvě.
„Tohle je ale nádhera," libovala si Julie. „Prostě takhle jenom jít... Kdyby tak mohlo bejt tohohle víc. Škoda, že se toho v Narnii vždycky tolik děje."
jednorožec jí však odpověděl, že tak tomu vůbec není. Vysvětlil jí, že synové Adamovi a dcery Eviny se do Narnie z toho svého zvláštního světa dostanou vždycky jen tehdy, když je Narnie nějak trápená a nepokojná, ale proto si Julie ještě nesmí myslet, že je tomu tak stále. Mezi jejich návštěvami míjely stovky a tisíce let, v nichž za hlubokého míru střídal jeden král druhého tak dlouho, že už si nebylo ani možné pamatovat jejich jména nebo je sečíst, a dělo se toho tak málo, že bylo sotva co psát do kronik. A pak začal vyprávět o dávných královnách a hrdinech, o nichž Julie ještě neslyšela. Vyprávěl o královně Liběnce Sněhobílé, která žila v dobách před Bílou čarodějnicí a Stoletou zimou, a která byla tak krásná, že když se podívala do nějaké lesní tůňky, její obraz tam pak zářil jako hvězda na letním nebi ještě rok a den. Vyprávěl o zajíci Kopretinko-vi, který měl tak dobré uši, že mohl sedět u Obrova kotle v hřmotu Velikého vodopádu a slyšet, co si lidé povídají šeptem na Cair Paravel. Vyprávěl o tom, jak se král Větrník, který byl devátý po prvním narnijském králi Františkovi, plavil daleko do východních moří a zabil draka sužujícího obyvatele Osamělých ostrovů a jak mu tito obyvatelé oplátkou darovali své ostrovy, aby navždycky patřily k Narnii. Vyprávěl o staletích, v nichž žila celá Narnie tak šťastným životem, že se do historie zapsaly pouze významné hostiny a slavnosti, nebo nanejvýš trunaje, a v nichž každý den a týden byl

lepší než ten předchozí. A jak vyprávěl, nakupily se obrazy všech těch tisíců šťastných let v Juliině mysli, až si připadala jako člověk, který se dívá z vysokého kopce dolů do úrodné, líbezné nížiny plné lesů, řek a polí, která se táhne dál a dál a dál, až se v dálce rozplyne do modra.
„Tak to tedy doufám," řekla, „že už toho opičáka brzy vyřídíme a zase bude všechno tak hezký jako v normálních časech. A doufám, že to tak pak už zůstane a bude to tak dál a dál až navždycky. Náš svět jednou skončí. Ale tenhle třeba ne. Ty, Křišťálku, nebyla by to nádhera, kdyby Narnie žila pořád dál a dál - tak jako jsi mi to vyprávěl?"
„Nikoli, sestřičko," odpověděl Křišťál. „Všechny světy jednou skončí; kromě Aslanova království."
„No, tak aspoň doufám," řekla Julie, „že tenhle skončí až za milióny miliónů miliónů let... copak? Proč se zastavujeme?"
Král, Eustác i skřítek upřeně hleděli vzhůru do nebe. Julie se zachvěla, když si vzpomněla, jakou hrůzu už dneska viděli. Tohle však nebylo nic takového. Bylo to malé a proti modré obloze úplně černé.
„Podle letu bych se odvážil přísahat," pravil jednorožec, „že je to mluvící pták."
„Já též," odpověděl král. „Je to však přítel, nebo špeh toho opičáka?"
„Mně, Výsosti," ozval se skřítek, „to připomíná orla Jiskroočka."
„Neměli bysme se schovat tady pod stromy?" navrhl Eustác.
„Nikoli," pravil král. „Raději zůstaňme stát jako zkamenělí. Pohneme-li se, zpozoruje nás určitě."
„Podívejte! Už nás uviděl," ozval se Křišťál. „Už se v kruzích snáší dolů."
„Šíp na tětivu, panno," vybídl Tirian Julii. „V žádném případě však nestřílej, dokud tě nevyzvu. Možná je to přítel."
Kdyby si člověk nemusel dělat starosti s tím, co ho dál čeká, byla by opravdu radost sledovat tu lehkost a půvab, s jakým se veliký pták snášel k zemi. Usedl na skálu pár kroků od Tiriana, uklonil se a řekl svým zvláštním orlím hlasem:
„Buď zdráv, králi!"
„Buď zdráv, Jiskroočko," odpověděl Tirian. „A protože mě nazýváš králem, soudím, že nejsi přisluhovač toho opičáka a jeho falešného Aslana. Jsem rád tvému příchodu."
„Výsosti," pravil orel, „až uslyšíte, jaké zprávy přináším, budete nad mým příchodem truchlit víc než nad tou největší bídou, která vás dosud potkala."
Tirianovi se při těch slovech málem srdce zastavilo, ale stiskl zuby a vyzval ho: „Mluv."
„Dvě věci jsem spatřil," pravil Jiskroočko. „První z nich byl Cair Paravel plný mrtvých Narnianů a živých Kaloňanů; tisrokova vlajka, vztyčená na vašem královském cimbuří; a vaši poddaní, prchající z města na všechny strany, do lesů. Cair Paravel byl dobyt z moře. Především, kryto noční tmou, na něj zaútočilo dvacet velkých kalornijských lodí."
Nikdo nedokázal promluvit. „A tou druhou, o pět mil blíže než Cair Paravel, byl kentaur Pramen úsvitu, ležící mrtvý s kalornijským šípem v boku. Byl jsem u něho v jeho poslední hodince a on mi dal pro Vaši Výsost tento vzkaz: ‚Pamatujte, že všechny světy spějí ke konci a že vznešená smrt je pokladem, jejž si může dopřát i největší chudák.'„
Po dlouhém mlčení se ozval král. „Už tedy není více Narnie," řekl.

VELKÉ SHROMÁŽDĚNÍ NA VRCHU U STÁJE

Kapitola devátá
Po dlouhou dobu nikdo nedokázal promluvit, ba ani uronit slzu. Pak jednorožec dupl, potřásl hřívou a pravil: „Výsosti, teď již není porady potřeba. Víme nyní, že opičákovy plány byly dalekosáhlejší, než jsme tušili. Nepochybně byl již dlouho tajně ve spojení s tisrokem a sotva našel lví kůži, poslal mu vzkaz, aby připravil své loďstvo k obsazení Cair Paravel a celé Narnie. Nyní už nám zbývá jen vrátit se ke stáji, odhalit pravdu a přijmout osud, jaký nám Aslan připravil. A pokud velikým zázrakem přemůžeme těch třicet Kalorňanů, kteří jsou s opičákem, opět se obrátit a zemřít v bitvě s mnohem větším vojskem, které brzy připochoduje z Cair Paravel.“
Tirian přikývl. Pak se však obrátil k dětem a řekl: „A nyní, přátelé, je čas, abyste se vrátili zpět do svého světa. Nepochybně jste již vykonali všechno, kvůli čemu jste sem byli posláni.“
„V-vždyť jsme ještě neudělali vůbec nic,“ namítla Julie; celá se třásla, ne však vyloženě strachy, nýbrž proto, že to všechno bylo prostě tak hrozné.
„Ale ano,“ pravil král. „Osvobodili jste mě od toho stromu, ty jsi šla včera přede mnou lesem tiše jako stín a přivedla jsi Zmatíka; a ty, Eustáci, jsi zabil jednoho
nepřítele. Jste však příliš mladí na tak krvavý konec, jaký nás ostatní čeká dnes v noci či snad o tři dny později. Naléhavě vás žádám - nikoli, přikazuji vám -, abyste se vrátili do svého světa. Bylo by pro mě hanbou nechat po svém boku padnout tak mladé bojovníky.“
„Ne, ne, ne,“ bránila se Julie, nejdřív velmi bledá, pak náhle celá červená a pak zas úplně bledá. „To neuděláme, říkejte si, co chcete. Zůstaneme s vámi, ať se stane, co se stane, viď, Eustáci.“
„To se ví, jenže není potřeba si s tím tolik lámat hlavu,“ řekl Eustác a nacpal ruce do kapes (nevzpomněl si, jak hrozně divně to vypadá, když má člověk na sobě drátěnou košili). „Protože heleďte, stejně nemáme na vybranou. Jakou má cenu mluvit o tom, jestli půjdeme zpátky? Jak? Nemáme žádnej kouzelnej prstýnek, kte-rej by nás tam dostal.“
To bylo naprosto rozumné slovo, Julie by však v tu chvíli byla Eustáce nejradši zaškrtila, že to řekl. Rád býval naprosto věcný ve chvílích, kdy se ostatní vzrušovali.
Když si Tirian uvědomil, že se jeho hosté nemohou vrátit domů (pokud je Aslan náhle neodvolá), chtěl po nich aspoň, aby se vydali přes jižní pohoří do Arkénie, kde by snad byli v bezpečí. Neznali však cestu a nebylo koho s nimi poslat. Mimoto, jak řekl Kulík, jakmile Ka-lorňané dobudou Narnii, během týdne či dvou dobudou i Arkénii; tisrok si přece vždycky toužil podmanit obě ty severní země. A děti tolik prosily, že nakonec Tirian řekl, že mohou jít s ním a zkusit štěstí - či, jak on to mnohem rozumněji nazval, „přijmout osud, který jim Aslan připravil.“
Král si zpočátku myslel, že se zpátky ke stáji - teď už se jim dělalo špatně, kdykoli to slovo jen vyslovili -nemohou vrátit, dokud nebude tma. Skřítek jim však
řekl, že pokud tam přijdou za denního světla, najdou to místo zřejmě opuštěné, snad až na kalornijskou stráž. Zvířata byla tak vyděšená tím, co jim opičák (a zrzek) napovídal o tom novém, rozzlobeném Aslanovi - či Tašlanovi, jak mu teď říkali -, že se bála ke stáji jen přiblížit, dokud je nesvolali na ty děsné půlnoční seance. A Kalorňané nikdy nebyli dobří zálesáci. Kulík řekl, že si myslí, že by se i za denního světla mohli snadno nepozorovaně dostat někam dozadu za stáj. Večer, až opičák bude třeba svolávat zvířata a všichni Kalorňané budou v pohotovosti, by to bylo mnohem těžší. A až shromáždění začne, mohli by Zmatíka nechat u zadní stěny stáje, kde nebude vůbec vidět, až do chvíle, kdy ho budou chtít ukázat. To byla očividně výhoda, neboť jejich jediná naděje byla Narniany zčistajasna překvapit.
Všichni souhlasili a celá skupinka se vydala znovu na cestu, tentokrát k severozápadu, k tolik nenáviděnému vrchu. Orel nad nimi střídavě poletoval sem a tam a střídavě se vezl Zmatíkovi na zádech. Nikdo - dokonce ani sám král mimo chvíle nejvyšší nouze - by ani nepomyslil na to, aby se snad vezl na jednorožci.
Tentokrát šli Julie a Eustác společně. Když před chvílí škemrali, aby mohli zůstat s ostatními, cítili se hrozně stateční. Teď však jim bylo docela jinak.
„Ty, Poláková,“ ozval se Eustác šeptem, „můžu ti teda říct, že mám pěkně nahnáno.“
„Copak ty,“ odpověděla Julie. „Ty aspoň umíš zacházet s mečem. Ale já se úplně klepu, jestli chceš něco vědět.“
„Hm, to nic není,“ Eustác nato. „Ale já mám pocit, že se mi udělá špatně.“
„Prosím tě, hlavně mi nemluv o tomhle,“ řekla Julie.
Chvilku šli mlčky.
„Ty, Poláková,“ ozval se pak Eustác.
„Co je?“
„Co myslíš, že se stane, když nás tady zabijou?“
„No, budeme asi mrtvý, ne?“
„Já myslím, co se stane v našem světě. Probudíme se zase zpátky v tom vlaku? Nebo prostě zmizíme a už o nás nikdo neuslyší? Nebo tam budeme taky mrtvý?“
„No jo, to mě vůbec nenapadlo.“
„To by asi chudák Petr koukal, kdyby mě viděl mávat z okna a pak, když by vlak přijel, najednou tam nebyl nikdo. Nebo kdyby našli dvě - teda jako kdybysme byli i tam mrtví.“
„Brrr!“ řekla Julie. „To je hrozný pomyšlení!“ „No pro nás by to tak hrozný nebylo,“ řekl Eustác. „My bysme u toho nebyli.“
„Skoro bych si přála - ba ne, stejně ne,“ řekla Julie.
„Co jsi chtěla říct?“
„Chtěla jsem říct, že bych si přála, abysme se sem radši nebyli dostali. Ale nepřála bych si to, nepřála, nepřála, nepřála. í kdyby nás tu fakt zabili. Radši padnu v boji o Narnii, než abych doma zestárla a dostala sklerózu a možná musela jezdit na vozejčku a nakonec stejně umřela.“
„Nebo aby nás rozmašírovaly britský železnice.“ „Proč to říkáš?“

„No, víš, jak to s náma tehdy tak hrozně hodilo - jak jsme se pak dostali sem -, tak jsem si myslel, že jsme asi vykolejili, nebo něco takového. A tak jsem byl dost rád, že jsme se místo toho ocitli tady.“
Ostatní mezitím rozvíjeli plány a pomalu se jim zase zvedala nálada. To bylo tím, že teď se radili, co je potřeba udělat dnes v noci, a pomyšlení na osud Narnie - na to, že všechna její sláva a všechny její radosti jsou ty tam - se tím odsunulo do pozadí. Kdyby byli přestali mluvit, zase by hned vyplavalo na povrch a začalo je trápit; mluvili však stále. Kulík se na nadcházející noc díval optimisticky. Byl si jist, že medvěd a kanec a zřejmě všichni psi se k nim přidají okamžitě. A nemohl uvěřit, že by se úplně všichni ostatní skřítci pořád drželi Štiříka. A boj ve světle ohně a mezi stromy bude výhodou pro slabší stranu. A pak - jestli dnes v noci zvítězí, je opravdu třeba se hned jít nechat pozabíjet hlavním kalornijským vojskem?
Proč by se například nemohli ukrýt v lesích, nebo dokonce nahoře v západních hvozdech nad Velikým vodopádem a žít tam na zapřenou? A postupně by stále sílili, jak by se k nim den co den přidávala další mluvící zvířata a Arkéňané. A nakonec by vyšli z úkrytů a vyhnali by Kalorňany (kteří by mezitím přestali být ostražití) ze země a Nárnie by znovu ožila. Vždyť se přece koneckonců za dnů krále Miraze stalo něco velmi podobného!
Tirian to všechno poslouchal a pomyslel si: Jenže co Taš? a cítil v kostech, že se nic podobného nestane. Nahlas však neřekl nic.
Když se přiblížili k vrchu se stájí, samozřejmě všichni umlkli. Teď museli ukázat svoje stopařské umění. Od chvíle, kdy kopec spatřili před sebou, do chvíle, kdy všichni dorazili k zadní stěně stáje, jim to trvalo přes dvě hodiny. Takovéto zážitky se nedají pořádně vylíčit, ledaže by o nich člověk napsal pomalu celou další knížku. Cesta od jednoho úkrytu k druhému byla vždycky další dobrodružství a mezitím byla dlouhá čekání a několik planých poplachů. Jestli jste už někdy hráli nějakou dobrou stopařskou hru, umíte si to asi představit. Když se slunce začalo sklánět k západu, byli už všichni bezpečně v jakémsi cesmínovém houští asi dvanáct metrů za stájí. Vzali si každý pár sucharů a poskládali se na zem.
Pak přišlo to nejhorší - čekání. Děti naštěstí na pár hodin usnuly, ale jak se v noci víc ochladilo, samozřejmě se vzbudily, a co horšího, vzbudily se s velikou žízní, a žádná naděje, že by se mohly napít. Zmatík stál vedle nich, malinko se třásl nervozitou a neříkal nic. Tirian si však opřel hlavu o Křišťálkův bok a spal tak tvrdě, jako by byl na svém královském lůžku na Cair Paravel, až ho vzbudil úder gongu a on se posadil a spatřil, že na druhé straně stáje hoří oheň. Byl čas.
„Polibme se, Křišťálku,“ řekl král, „neboť toto je nepochybně naše poslední noc na této zemi. A pokud jsem ti kdy v něčem ublížil, ať v malé či velké věci, prosím tě nyní o odpuštění.“
„Můj drahý králi,“ odpověděl jednorožec. „Téměř bych si přál, abyste mi byl skutečně ublížil, abych vám teď mohl odpustit. Sbohem. Prožili jsme spolu mnohou šťastnou chvíli. Kdyby mi Aslan dal na vybranou, nevyvolil bych si žádný jiný život, než ten, který jsem žil, a žádnou jinou smrt, než tu, které nyní jdeme vstříc.“ Pak vzbudili Jiskroočka spícího s hlavou pod křídlem (vypadal tak, jako by vůbec žádnou hlavu neměl) a odplížili se ke stáji. Zmatíka nechali u její zadní stěny a nakázali mu, aby se nehýbal, dokud pro něj někdo nepřijde. Rozloučili se s ním laskavě, neboť teď už se na něj nikdo nezlobil. Pak zaujali postavení u jednoho rohu stáje.
Oheň zřejmě zapálili teprve nedávno a teď se teprve začínal rozhořívat. Byl jen kousek od nich a velký zástup narnijských bytostí se shromáždil z druhé strany, takže je Tirian zpočátku moc dobře nerozeznával; viděl však samozřejmě spoustu očí, ve kterých se odráželo světlo ohně, asi tak, jako když člověk zahlédne králičí nebo kočičí oči ve světle reflektorů auta.
A zrovna když se Tirian postavil na své místo, gong utichl a odněkud zleva se vynořily tři postavy. Jedna z nich byl tarkán Rišda, kalornijský velitel. Druhá z nich byl opičák. Jednou tlapkou se držel tarkána za ruku a v jednom kuse brblal a kňoural: „Ne tak rychle, jděte pomaleji, povídám. Je mi úplně nanic. Ach, ta moje hlava. Tyhle půlnoční podniky už na mě začínají být trochu moc. Opičáci nejsou stavění na to, aby byli v noci vzhůru. Kdybych byl krysa nebo netopýr... ach, ta moje hlava!“ Z druhé strany, tiše a důstojně, ocásek vysoko, kráčel kocour.
Mířili k ohni a byli tak blízko, že by byli Tiriana okamžitě spatřili, kdyby se podívali správným směrem. Naštěstí se tam však nepodívali. Tirian ale zaslechl, jak Rišda říká tiše zrzkovi:
„Tak, kocoure, na místo. A ať mi to zahraješ pořádně!“
„Mňau, mňau. Spolehněte se,“ odpověděl zrzek. Pak se oddělil a posadil se z druhé strany ohně do první řady shromážděných zvířat - dalo by se říci do obecenstva.
Celé to tam totiž vypadalo vlastně úplně jako na divadle. Zástup byl jako lidé v hledišti, to malé travnaté prostranství před stájí, kde hořel oheň a kde stáli opičák a Rišda, aby mluvili k zástupu, byl jako jeviště; stáj tvořila kulisy a Tirian se svými přáteli byli jako lidé, kteří nakukují do jeviště zpoza kulis. Byli v báječné pozici. Kdyby někdo z nich udělal dva kroky dopředu do plného světla, okamžitě by se na něj upřely všechny oči; na druhou stranu dokud tiše stáli ve stínu postranní zdi stáje, byla tu možnost asi tak jedna ku stu, že je někdo uvidí.
Tarkán Rišda dovlekl opičáka k ohni. Oba se otočili čelem k zástupu, to jest samozřejmě zády k Tirianovi a jeho přátelům.
„Tak, ty opice,“ pravil tiše Rišda, „povež jim slova, která ti moudřejší vložili do úst. A drž tu hlavu rovně.“ při těch slovech opičáka zezadu šťouchl či kopl špičkou boty.
„Nechtě mě být, povídám,“ ohradil se Podšívka. Narovnal se však a promluvil hlasitěji.
„Vy všichni, teď dobře poslouchejte. Stala se strašná věc. Někdo spáchal hanebný čin. Ten nejohavnější v celých dějinách Narnie. A Aslan...“
„Tašlan, hlupáku,“ zašeptal Rišda.
„Chci říci Tašlan, samozřejmě,“ opravil se opičák, „proto plane spravedlivým hněvem.“

Zavládlo tíživé ticho. Zvířata čekala, jakou novou nepříjemnost jim zase osud připravil. Také naše malá skupinka u zadní stěny stáje zatajila dech. Co asi přijde teď?
„Ano," pokračoval opičák. „Právě nyní, když sám Nejhroznější je mezi námi - tady v té stáji za mými zády -, usmyslel si jeden proklatý tvor udělat něco, co by se nikdo z vás neodvážil udělat, ani kdyby On byl na druhém konci světa. Oblékl se do lví kůže a teď se potuluje po těchto lesích a hraje si na Aslana."
Julie si chvilku myslela, že se opičák snad zbláznil. Chystá se vyzradit celou pravdu? Z řad zvířat zazněl řev hrůzy a hněvu. „Grrr!" ozývalo se vrčení. „Kdo je to? Kde je? Až já ho dostanu do drápů!"
„Byl tu spatřen minulé noci," zvolal opičák. „Podařilo se mu však uniknout. Je to osel! Prachsprostý mizerný osel. Kdyby někdo z vás toho osla uviděl..."
„Grrr!" odpověděla zvířata. „Žádný strach! Ať se nám radši vyhne na sto honů."
Julie pohlédla na krále. Stál tam s otevřenými ústy a v obličeji se mu zračila hrůza. A tu pochopila ďábelskou prohnanost nepřítelova plánu. Přimíchali do své
lži trochu pravdy a tím ji nesmírně posílili. Co by teď pomohlo, kdyby zvířatům řekli, že je podvedl osel, oblečený do lví kůže? Opičák by řekl: „To je přesně to, co jsem vám povídal." Co by pomohlo, kdyby jim ukázali Zmatíka v jeho lví kůži? Zvířata by ho roztrhala na kusy. „Ty nám vypálili rybník," zašeptal Eustác. „Vzali nám vítr z plachet," řekl Tirian.
„Kat aby spral tu jejich chytrost," hartusil Kulík. „Vsadil bych se, že tuhle novou lež vymyslel ten zrzoun."
KDO SE ODVÁŽÍ VEJÍT?
Kapitola desátá
Julie ucítila, jak ji něco šimrá na uchu. Byl to jednorožec Křišťál; něco jí šeptal tím širokým šepotem, na který je stavěna koňská pusa. Jakmile uslyšela, co říká, přikývla a po špičkách se odkradla zpátky tam, kde stál Zmatík. Tiše a rychle přeřezala poslední provázky, na kterých lví kůže ještě držela. Nebylo by pro něj nic příjemného, kdyby ho po tom, co opičák řekl, chytili v tomhle ustrojení! Byla by ráda kůži schovala co nejdál, ale byla na ni moc těžká. Nakopala ji tedy aspoň co nejhloub do toho nejhustšího křoví. Pak na Zmatíka kývla, aby šel za ní, a oba se zase připojili k ostatním.
Opičák mluvil dál.
„A po takovémto hanebném činu je Aslan - totiž Tašlan - ještě více rozhněván než předtím. Říkal, že k vám byl příliš, příliš hodný, když každou noc vycházel, abyste se na něj mohli podívat, rozumíte? No, tak už vycházet nebude."
Zvířata odpověděla úpěním, mňoukáním, kňučením a chrochtáním, ale náhle je s hlasitým smíchem přehlušil docela jiný hlas.
„Jen si tu opici poslechněte!" volal. „My dobře víme, proč už vám toho svýho báječnýho Aslana nevyvede. Já vám to povím: protože ho nemá! Nikdy neměla nic ji-nýho než jednoho starýho osla se lví kůží na hřbetě. Teď o něj přišla a neví, co má dělat."
Tirian tváře za ohněm dost dobře nerozeznával,
usoudil však, že toto byl Štiřík, velitel skřítků. A vzápětí ho o tom ujistily ostatní skřítkovské hlásky, které začaly posměšně prozpěvovat:
„Neví, co má dělat, neví, co má dělat, neví, co má dě-é-lat!"
„Ticho!" zahřměl tarkán Rišda. „Ticho, synové bahna! A vy, ostatní Narniané, poslouchejte, nebo dám svým bojovníkům příkaz, aby se na vás obořili s tasenými meči. Pan Podšívka už vám o tom proklatém oslovi pověděl. Domníváte se snad, že kvůli němu není ve stáji opravdový Tašlan? Mějte se na pozoru!"
„Ne, ne, ne!" volala většina zástupu. Avšak skřítci řekli: „Vždyť jo, černej pan šéf, my vás bérem. Tak dělej, opice, ukaž nám, co máš v tý stáji, my nejradši věříme svejm vlastním očím."
Následovala chvilka ticha a opičák jí využil.
„Vy skřítci si myslíte, kdovíjak nejste chytří, co?" řekl. „Ale ne tak zhurta. Neřekl jsem, že se nemůžete na Ta-šlana podívat. Může ho vidět každý, kdo bude chtít."
Všichni ztichli. Pak, téměř po minutě, se ozval medvěd.
„Já tomu nějak nerozumím," začal zvolna, zmateně. „Myslel jsem, že jste říkal..."
„Tak tys myslel" opakoval po něm opičák. „Jako by se tomu, co se děje v tvé hlavě, dalo říkat myšlení! Poslouchejte, vy ostatní. Tašlana může vidět každý, kdo bude chtít. Jenže on nevyjde ven. Budete muset za ním jít dovnitř."
„Jé, děkujeme, děkujeme, děkujeme!" ozvaly se desítky hlasů. „To jsme si přesně přáli! Konečně ho uvidíme zblízka. A on na nás bude hodný a všechno bude tak jako dřív." A ptáci začali štěbetat a psi vzrušeně štěkat. Pak se náhle celý zástup zavlnil, ozval se ruch a šum, jak se všichni zvedali, a v příštím okamžiku už by se by-
94
li všichni vrhli vpřed a pokusili se projít dveřmi stáje všichni najednou. Opičák však zvolal:
„Zpátky! Ticho! Ne tak zhurta."
Zvířata se zastavila - mnohá s jednou tlapkou ve vzduchu, mnohá s ocáskem v pohybu a všechna s hlavou tázavě nakloněnou na jednu stranu.
„Myslel jsem, že jste říkal...," začal medvěd, ale Podšívka ho přerušil.
„Dovnitř muže každý," řekl. „Ale jen po jednom. Kdo půjde první? On neříkal, že má zrovna náladu být na někoho hodný. Od té doby, co spolkl toho zlého krále, jsem ho častokrát viděl, jak se olizuje. Dnes ráno hodně vrčel. I já sám bych dnes chodil do stáje jen velmi nerad. Ale jak je libo. Tak, kdo by chtěl jít první? Nesmíte se na mě zlobit, jestli vás spolkne jako jednu malinu, nebo spálí na prach jediným pohledem. To je vaše věc. Tak co? Kdo bude první? Co třeba jeden z vás, skřítků?"
„Tůdle, abychom se nechali zabít," ušklíbl se Štiřík. „Kdoví, co tam máš."
„Ho-hó!" zvolal opičák. „Takže už si začínáš myslet, že tam něco je, co? No a co vy všichni? Ještě před chvilkou tu bylo plno rámusu. Co že jste tak oněměli? Tak kdo půjde první?"

Zvířata však stála a pokukovala jedno po druhém a pak začala od stáje couvat. Teď už se ocásky nevrtěly. Opičák se kolébal sem a tam a posmíval se jim. „Ho-ho--hó," pochechtával se. „Myslel jsem, že jste všichni celí žhaví uvidět Tašlana zblízka. Rozmysleli jste si to, co?"
Tirian sklonil hlavu, aby slyšel, co mu chce Julie pošeptat do ucha. „Co myslíte, že v té stáji doopravdy je?" ptala se.
„Kdopak ví?" odpověděl Tirian. „Dost možná dva Kalorňané s tasenými šavlemi, každý po jedné straně dveří."
„Nemyslíte," šeptala Julie, „že to třeba je -
však víte - tamto, jak jsme dneska viděli?" „Sám TaŠ?" dopověděl Tírian. „Těžko říci. Avšak odvahu, dítě, všichni jsme mezi tlapami skutečného Aslana."
Vtom se stalo něco nečekaného. Zrzavý kocour promluvil - jasným, klidným, naprosto nevzrušeným hlasem: Já tam půjdu, jestli chcete," řekl. Všichni se otočili a upřeli na něj oči. „Všimněte si, jak jsou mazaný, Výsosti," pošeptal Kulík králi. „Tenhle kocour je s nima smluvenej. Ať je v tý stáji co chce, sázím se, že jemu to neublíží. Pak vyleze . a bude tvrdit, že viděl kdovíco."
Tirian už mu však nestačil odpovědět. Opičák zval kocoura dopředu. „Ho-hó!" volal. „Takže ty, opovážlivý macíčku, se s Ním chceš setkat tváří v tvář! No tak jen pojď. Já ti otevřu. Nesmíš se na mne zlobit, jestli ti strachy vypadají fousky. To je tvoje věc."
A kocour vstal a kráčel k němu, škrobeně, důstojně, ocásek vysoko, každý chloupek uhlazeného kožíšku na svém místě. Šel blíž a blíž, až minul oheň a byl tak blízko, že mu Tirian z místa, kde stál opřený ramenem o postranní stěnu stáje, viděl přímo do obličeje. Veliké zelené kocourovy oči ani nemžikly. („Ledověj klid," poznamenal Eustác. „Ten ví, že se nemá čeho bát") Opičák se nepřestával pochechtávat a šklebit, jak se štrachal vedle něj. Pak natáhl ruku - odsunul závoru - otevřel dveře. Tirianovi se zdálo, že zaslechl, jak kocour přede, když vcházel do temného vchodu.
„Aíí-aíií-ouvíí!" Všichni vyskočili, jak se paloukem rozlehlo to nejděsivější zavřeštění, jaké jste kdy slyšeli. I vás asi už někdy v noci probudily kočky, které se praly nebo mrouskaly u vás na střeše - vzpomínáte si na ty zvuky?
Toto bylo ještě horší. Kocour se vyřítil ze stáje takovou rychlostí, že porazil opičáka a ten se svalil jak špa-
96
lek. Kdyby člověk nevěděl, že je to kocour, mohl by si myslet, že je to zrzavý blesk. Upaloval přes otevřené prostranství zpátky do zástupu. Nikdo se netouží setkat s kočkou v tomto stavu. Zvířata se honem klidila z cesty, to napravo, to nalevo. Kocour vyletěl do koruny stromu, tam se otočil a zůstal viset hlavou dolů. Ocas měl tak naježený, že byl pomalu stejně tlustý jako jeho tělo; oči jako dva zelené kulové blesky; všechny chlupy na zádech mu stály jako vojáci.
„Dal bych svůj plnovous," zašeptal Kulík, „kdybych se mohl dozvědět, jestli to ta potvora jen hraje, nebo jestli ji tam uvnitř opravdu něco vyděsilo."
„Tiše, příteli," prosil Tirian, neboť Rišda a opičák si spolu také něco šeptali a on chtěl slyšet, co říkají. Nepodařilo se mu to, jenom zaslechl, jak opičák znovu kňourá „Moje hlava, moje hlava!", ale získal z toho dojem, že ti dva jsou kocourovým chováním skoro tak zmateni jako on sám.
„No tak, zrzku," ozval se vtom tarkán. „Dost už toho rámusu. Pověz jim, co jsi viděl."
„Aíí - áíí - aú - aua," zaječel kocour.
„Říkáš si přece mluvící zvíře, ne?" zlobil se Rišda. „Nech už tedy toho ďábelského skučení a mluv."
To, co následovalo pak, bylo vyloženě děsivé. Tirian (a s ním všichni ostatní) si byl naprosto jist, že se kocour něco říct snaží; z hrdla mu však vycházelo stále jen to obyčejné škaredé kočičí vřeštění, jaké si můžete poslechnout na každém dvorku v našem světě od nějakého vzteklého či vyděšeného starého kocoura. A čím déle vřeštěl, tím méně vypadal jako mluvící zvíře. Ze zástupu ostatních zvířat se ozvalo neklidné kňučení a sem tam ostré vypísknutí.
„Podívejte, podívejte!" ozval se pak kanec. „On nemůže mluvit! On zapomněl mluvit! Je z něj zase němé zví-
ře. Podívejte se na ten jeho obličej!" Všichni poznali, že to je pravda. A tu se všech Narnianů zmocnila ta největší hrůza. Každému z nich totiž, ještě když byl kuřátko, štěňátko či hříbátko, rodiče vyprávěli, jak Aslan na počátku proměnil narnijská zvířata v mluvící a varoval je, že pokud nebudou hodná, mohou se z nich jednoho dne stát zase ta ubohá nerozumná zvířata, jaká člověk potkává v jiných zemích. „A teď je to tady!" zaúpěli všichni.
„Slitování! Slitování!" kňučeli. „Zachraňte nás, pane Podšívko, stůjte mezi námi a Aslanem. To vy musíte vždycky k němu vejít a mluvit s ním za nás, my se neodvážíme, my se bojíme!"
Zrzek se vyšplhal výš do koruny stromu a zmizel jim z očí. Víc už ho nikdo neviděl.
Tirian stál, ruku na jilci meče, hlavu skloněnou. Z děsivých událostí té noci už se mu točila hlava. Chvíli si myslel, že bude nejlepší tasit a vrhnout se na Kalorňany okamžitě; v příští chvíli si však zase říkal, že snad bude lepší počkat a podívat se, jak se věci vyvinou. A teď se skutečně začalo dít něco nového.
„Otče můj," ozval se jasný, zvonivý hlas odněkud z levé strany zástupu. Tirian okamžitě poznal, že promluvil nějaký Kalorňan, neboť v tisrokově armádě oslovují prostí vojáci důstojníky „Pane můj", avšak důstojníci oslovují své nadřízené důstojníky „Otče můj". Julie a Eustác to nevěděli; když se však chvilku rozhlíželi, spatřili toho Kalorňana na vlastní oči; lidé po stranách zástupu byli totiž samozřejmě vidět lépe než ti uprostřed, kde za ohněm všechno splývalo v temnou masu. Byl mladý, vysoký a štíhlý, téměř krásný tou temnou, pyšnou kalornijskou krásou. „Otče můj," řekl veliteli. „I já toužím vejít." „Ticho, Eméte," okřikl ho velitel. „Kdo tě volal k poradě? Což se sluší chlapci mluvit bez vyzvání?" 98
„Otče můj," odpověděl Emét, „vpravdě jsem mladší nežli ty, pocházím však z krve tarkánů stejně jako ty a jsem také Tašův služebník. Pročež..."
„Ticho!" okřikl ho znovu tarkán Rišda. „Nejsem snad tvůj velitel? Tobě do této stáje nic není. Ta je pro Nar-niany."
„Nikoliv, otče můj," odpověděl Emét. „Tys řekl, že jejich Aslan a náš Taš jsou jedna a táž osoba. A je-li tomu skutečně tak, pak je v této stáji sám Taš. A jak potom můžeš říci, že se mě to netýká? Vždyť já bych s radostí zemřel tisícerou

smrtí, kdybych mohl jedenkrát pohlédnout Tašovi do tváře.“
„Jsi hlupák a ničemu nerozumíš,“ řekl Rišda. „Toto jsou vyšší záležitosti.“
Emétův obličej zpřísněl. „Není tedy pravda, že Taš a Aslan jsou jedna a táž osoba?“ tázal se. „Podvedl nás snad opičák?“
„Samozřejmě že jsou táž osoba,“ řekl opičák.
„Odpřisáhni to, opičáku,“ vyzval ho Emét.
„Ach jo!“ kňoural Podšívka. „Kdybyste mi tak všichni chtěli dát pokoj! Jak mí? ta hlava bolí! Ale ano, ano, přísahám.“
„V tom případě, otče můj,“ pravil Emét, „jsem pevně rozhodnut vejít.“
„Hlupáku,“ začal Rišda, jenže tu začali skřítci pokřikovat: „Hele, černej pane šéf, co to má znamenat? Pročpak ho tam nechceš pustit? Proč tam pouštíš Narniany a svý lidi ne? Co tam máš, že nechceš, aby se s tím tvý lidi setkali?“
Tirian a jeho přátelé viděli Rišdovi jen záda, takže se nikdy nedozvěděli, jak se tvářil, když pokrčil rameny a řekl: „Jste mi svědky, že nemám vinu na smrti tohoto nerozumného kluka. Tak běž, ty zbrkloune, a pospěš si.“
Emét, stejně jako předtím zrzek, vyšel na otevřené

prostranství mezi ohněm a stájí. Tvář měl vážnou, slavnostní, oči mu zářily, ruku měl položenou na jilci meče, hlavu nesl vysoko. Julii bylo do pláče, když se mu podívala do obličeje. A Křišťál pošeptal králi do ucha: U hřívy Aslanovy, já k tomuto mladému bojovníkovi cítím téměř lásku, třeba je Kalorňan. Ten by si zasloužil lepšího boha, než je Taš.“
„To bych teda ale fakt rád věděl, co je tam uvnitř,“ řekl Eustác.
Emét otevřel dveře a vstoupil do zlověstné tmy uvnitř. Zavřel za sebou. Po chvilce - zdála se však pořádně dlouhá - se dveře znovu otevřely. Objevila se postava v kalornijské zbroji, zakymácela se, padla naznak a zůstala ležet bez hnutí. Rišda k ní skočil a shýbl se, aby jí pohlédl do tváře. Překvapeně sebou trhl. Pak se vzpamatoval, obrátil se k zástupu a řekl:
„Má, co chtěl, ten zbrkloun. Pohlédl Tašovi do tváře a je mrtev. Vezměte si z toho ponaučení.“
„Vezmeme, vezmeme,“ odpověděli ti chudáci. Avšak Tirian a jeho přátelé se překvapeně zadívali nejprve na mrtvého Kalorňana a pak jeden na druhého. Protože byli tak blízko, viděli něco, co zástup, který byl dál a za ohněm, vidět nemohl: Tento mrtvý voják nebyl Emét. Byl úplně jiný než on - starší, menší a tlustší, s mohutným plnovousem.
)?Ho - ho - hó,“ pochechtával se opičák. „Tak co, další? Ještě někdo by chtěl vejít? Nu, když jste všichni tak ostýchaví, vyberu dalšího sám. Třeba ty, kance! Pojď sem, no pojď. Pomozte mu, Kalorňané. Však on se půjde na Tašlana podívat.“
„U - u - umpf,“ zachrochtal kanec a ztěžka se zve-dl.“„Tak jen pojďte, jestli chcete pocítit moje kly.“
Když Tirian viděl, jak se to statečné zvíře chystá bojovat o život - a Kalorňany, jak se k němu blíží s tasenými šavlemi - a že se nikdo nehýbá, aby mu pomohl -, něco se v něm zlomilo. Už se nestaral, jestli je teď příhodná chvíle, aby zasáhli, nebo ne. „Taste,“ zašeptal. „Šíp na tětivu. Za mnou!“ V příštím okamžiku užaslí Narniané spatřili, jak před stáj vyskočilo sedm postav, z toho čtyři oděny v zářivou zbroj. Králův meč se zableskl ve světle ohně, jak jím zamával nad hlavou a zvolal mocným hlasem:
„Zde stojím já, Tirian, král Narnie, ve jménu Aslana, abych nasadil vlastní tělo na důkaz, že Taš je odporný démon, opičák mnohonásobný zrádce a tito Kalorňané hodni smrti. Ke mně, všichni věrní Narniané. Chcete snad čekat, až vás vaši noví páni všechny pobijí jednoho po druhém?“
102
TEMPO SE ZRYCHLUJE
Kapitola jedenáctá
Tarkán Rišda mrštně uskočil z dosahu Tirianova meče. Nebyl žádný zbabělec a v případě potřeby by se bil sám s králem i skřítkem zároveň. Orla a jednorožce však už k tomu zvládnout nemohl. Věděl, jak orli vletí člověku do obličeje, útočí mu zobákem na oči a oslepují ho křídly. A od svého otce (který zažil bitvu s Narniany) slyšel, že žádný člověk, pokud není vyzbrojen lukem a šípy nebo dlouhým kopím, se nemůže utkat v rovném zápase s jednorožcem, neboť ten se vzepne na zadní a padne na tebe a ty pak máš co dělat s jeho kopyty, rohem a zuby zároveň. Skočil tedy do zástupu a zvolal:
„Ke mně, ke mně, bojovníci tisrokovi, kéž je živ navěky! Ke mně, všichni věrní Narniané, nechcete-li zakusit Tašlanův hněv!“
Zároveň se odehrály dvě další věci. Opičák nereagoval na nebezpečí tak rychle jako tarkán. Chviličku ještě zůstal dřepět u ohně a zírat na příchozí. Tu po něm Tiri-an skočil, popadl ho za chlupy na zátylku a odskočil s ním zpátky ke stáji. „Otevřete dveře!“ křičel. Kulík je otevřel. „Běž si ochutnat, cos navařil, Podšívko,“ řekl Ti-rian a mrskl opičákem do tmy uvnitř. Jak však skřítek dveře zase zavíral, zableskl zevnitř oslnivé modrozelené světlo, země se zachvěla a ozvalo se takové zvláštní zaskřehotání - jako skřek nějakého obludného ptáka. Zvířata zasténala, zaúpěla a zvolala: „Tašlan! Chraňte nás před ním!“ a mnohá padla na zem a mnohá skryla
tvář v tlapkách či křídlech. Nikdo kromě orla Jiskrooč-ka, který měl ze všech nejlepší oči, si v tu chvíli nevšiml Rišdova obličeje. A z toho, co viděl, Jiskroočko okamžitě poznal, že je Rišda stejně překvapený a téměř stejně vyděšený jako všichni ostatní. „Tady máme někoho,“ pomyslel si Jiskroočko, „kdo se dovolával bohů, ve které nevěřil. Co když pak doopravdy přijdou?“
A třetí věc, která se stala zároveň, byla ta jediná opravdu krásná věc, která se té noci stala. Všichni mluvící psi do jednoho (bylo jich tu patnáct) se s radostným štěkotem přihnali ke králi. Většinou to byli statní chla-páci s mocnou šíjí a silnými čelistmi. Jejich příchod trochu připomínal obrovskou vlnu, která se valí na pobřeží - člověka to skoro porazilo. Neboť to sice byli mluvící psi, ale způsoby měli stejně psí jako každý jiný jejich obyčejný kolega: postavili se na zadní s předními člověku na ramenou a začali mu olizovat obličej a štěkali všichni najednou: „Zdar, zdar, zdar! Jdem vám

pomoct, jdem, jdem, jdem! Řekněte nám jak - jak - jak?“
Bylo to tak milé, až se člověku chtělo brečet. Tohle bylo konečně to, v co doufali! A když o chviličku později přihopsala některá drobná zvířátka (myši a krtci a nějaká ta veverka) a pištěla radostí a volala: „Vítejte, vítejte! Už jsme tady!“ a když se pak přidal i medvěd a kanec, začínalo se Eustácovi zdát, že to nakonec snad přece jenom všechno dobře dopadne. Tirian se však rozhlédl kolem a zjistil, že se pohnulo jen nepatrné množství živočichů.
„Ke mně! Ke mně!“ zvolal znovu. „Kam se poděla vaše odvaha od těch dob, co jsem byl vaším králem?“
„My se bojíme,“ zakňučelo několik hlasů. „Tašlan by se zlobil. Chraňte nás před Tašlanem.“
„Kde jsou všichni mluvící koně?“ tázal se Tirian.
„Víme, víme!“ pískaly myšky. „Museli pro opičáka pracovat. Jsou přivázaní - dole pod kopcem.“
104
„Běžte tedy, všichni vy malí,“ kázal Tirian, „vy hryzál-kové a hlodálkové a louskálkové, běžte k nim, jak nejrychleji umíte, a zjistěte, jsou-li na naší straně. Pokud ano, pusťte se zoubky do provazů, přehryzejte je, koně osvoboďte a přiveďte je sem.“
„S radostí, Výsosti,“ odpověděly jejich hlásky a všichni ti drobečkové s dobrýma očkama a ještě lepšími zoubky mrskli ocásky a byli ti tam. Tirian se nemohl ubránit úsměvu, jak byli milí. Vzápětí však už byl čas myslet na jiné věci. Tarkán Rišda udílel rozkazy.
„Vpřed!“ zvolal. „Bude-li to možné, pochytejte je všechny živé a naházejte je do stáje - nebo je tam zatlačte. Pak stáj podpálíme a všechny je nabídneme v oběť bohu Tašovi.“
Ha! pomyslel si Jiskroočko. Takhle si to tedy chce u Tase vyžehlit za to, že v něj nevěřil.
Nepřátelská řada - asi polovina Rišdova oddílu - už se k nim blížila a Tirian měl sotva čas udělit své rozkazy.
„Nalevo, Julie, a snaž se jich postřílet co nejvíc, než se sem dostanou. Medvěd a kanec budou s ní. Kulík vlevo vedle mne. Eustác vpravo. Ty povedeš pravé křídlo, Křišťálku. Ty budeš vedle něj, Zmatíku, a kopej pořádně. Ty, Jiskroočko, budeš útočit shora. Psi hned za nás. Vletíte mezi ně, jakmile dojde na meče. Aslan nám pomáhej!“
Eustácovi si bušilo srdce jako zvon a on jen usilovně doufal, že se nezachová jako zbabělec. Viděl sice už draka i mořského hada, ale ještě mu nikdy netuhla krev v žilách tak, jako při pohledu na tu řadu temných tváří s blýskavýma očima. Bylo tam patnáct Kalorňanů, nar-nijský mluvící býk, lišák Tichošlápek a satyr Krutejš. Pak zaslechl zleva zadrnčení a jeden Kalorňan padl; vzápětí to zadrnčelo zas a satyr byl také na zemi. A už byl nepřítel tu.
Eustác si později nikdy nemohl vybavit, co se dělo v příštích dvou minutách. Bylo to jako sen (takový, který se člověku zdá, když má 40° horečky), až pak najednou slyšel Rišdu, jak odněkud volá: „Zpátky! Ustupte a srovnejte řady!“ Tu začal zase normálně vnímat a spatřil Kalorňany, jak upalují zpátky ke svým. Ne však všichni. Dva leželi probodeni Krišťálkovým rohem, jeden královým mečem. Lišák ležel mrtvý přímo u jeho nohou a Eustác uvažoval, jestli ho snad nezabil on sám. I býk byl mrtvý, střelený Juliiným šípem do oka a bok rozpáraný kančím klem. Jejich strana však také utrpěla ztráty. Tři psi byli mrtví a čtvrtý se belhal dozadu po třech a kňučel. Medvěd ležel na zemi a trochu se ještě hýbal. Pak zamumlal svým hrdelním hlasem, zmatený až do poslední chvíle: „Já tomu - nějak - nerozumím -,“ položil svou velikou hlavu do trávy tiše jako děcko, které se ukládá k spánku, a už se nepohnul.
První nepřítelův útok tedy vlastně selhal. Eustác cítil, že by z toho asi měl mít radost, ale nedokázal to. Měl šílenou žízeň a ruka ho hrozně bolela.
Jak se poražení Kalorňané stahovali zpět ke svému veliteli, skřítci se jim začali posmívat.
„Tak co, černý kamarádi, už máte dost?“ pokřikovali na ně. „Už se vám to přestalo líbit? Proč ten váš velikej tarkán nejde bojovat sám, místo co by posílal na smrt vás? Chudáci malý!“
„Skřítci!“ zvolal Tirian. „Pojďte sem a dejte se do boje mečem, ne jazykem. Ještě je čas! Narnijští skřítkové! Válečníci jste vyhlášení, to přece vím. Obnovte svou věrnost!“
„Jo, jó, jo,“ pošklebovali se skřítci. „To určitě! Vy jste zrovna takový šizunkové jako tamti. O žádný krále nestojíme. Tudle! Skřítci - za skřítky!“
Pak se ozval buben - tentokrát ne ten skřítkovský, nýbrž veliký kalornijský buben z býčí kůže. Dětem byl ten zvuk od první chvíle protivný. „Bum - bum - ba - ba - bum,“ a tak pořád. Kdyby však věděly, co to znamená, byl by jim ještě daleko protivnější. Tirian to věděl. Znamenalo to, že někde blízko tu jsou další ka-lornijské oddíly a že je tarkán Rišda přivolává na pomoc. Tirian a Křišťál na sebe smutně pohlédli. Už už začínali doufat, že by dnes v noci přece jen mohli zvítězit; jestli se však objeví další nepřátelé, bude všechno ztraceno.
Tirian se zoufale rozhlédl kolem sebe. Několik Nar-nianů se přidalo ke Kalorňanům, ať už protože to byli zrádci anebo se doopravdy báli toho „Tašlana“. Jiní jen seděli a přihlíželi a nevypadalo to, že by se chtěli k některé straně přidat. Bylo jich však už daleko méně - zástup citelně prořídl. Některá zvířata se zřejmě během bitky tiše vytratila.
„Bum - bum - ba - ba - bum,“ duněl ten hrozný buben. Pak se do jeho zvuku začal mísit jiný.
„Poslouchejte!“ zvolal Křišťál a Jiskroočko hned vzápětí: „Podívejte!“ Chviličku později už bylo jasné, co to je. Kopyta zaduněla a přes dvacet narnijských mluvících koní, hlavy vztyčené, nozdry rozšířené, se řítilo do kopce. Hryzálkové a hlodálkové odvedli dobrou práci. Kulík a děti už už otevírali ústa, aby je uvítali jásotem, ale nevydali ani hlásku. Náhle byl vzduch plný drnčení tětiv a svištění šípů. To střílelí skřítci a - julie chvilku nemohla věřit svým očím - střílelí na koně. Skřítek se málokdy mine cílem. Jeden kůň za druhým padal. Ani jedno z těchto ušlechtilých zvířat se ke králi nedostalo.
„Sviňáci mrňavý,“ ječel Eustác a vyloženě nadskako-val vzteky. „Špinavý, hnusný, proradný malý neřádi!“
108
Dokonce i Křišťál se ozval: „Mám mezi ty skřítky skočit, Výsosti, a nabodnout je po desíti na roh?“ Avšak Ti-rian, tvář jako z kamene, pravil: „Vydrž, Křišťálku. Pokud opravdu musíš plakat, má drahá, (to platilo Julii), odvrať tvář stranou a dbej, ať si nenamočíš tětivu. A ty se uklidni, Eustáci. Nenadávej jako nějaká děvečka. Bojovník se nikdy nesníží k

nadávkám. Užívá buď zdvořilých slov nebo pádných ran.“
Skřítci se však začali Eustácovi posmívat. „Tos nečekal, hošánku, co? Myslel sis, že jsme s vámi, ne? Jen se neboj, o žádný mluvící koně tu nestojíme. Nemáme zájem, abyste vyhráli vy, tak jako ty druhý. Nás už nena-chytáte. Skřítci - za skřítky!“
Tarkán Rišda stále ještě mluvil ke svým lidem, zřejmě udílel rozkazy pro další útok a pravděpodobně litoval, že neposlal všechny své síly do toho prvního. Buben duněl dál. Pak Tirian a jeho přátelé s úděsem zaslechli, jak mu slabounce, z veliké dálky odpovídá jiný. Nějaký kalornijský oddíl zaslechl Rišdův signál a jde mu na pomoc. Z Tirianovy tváře se nedalo poznat, že se už vzdal veškeré naděje.
„Poslyšte,“ zašeptal věcným tónem, „musíme zaútočit hned, dokud těmto zlosynům nepřijde posila.“
„No jo, Výsosti,“ namítl Kulík, „jenže tady máme krytý záda pevnou dřevěnou stěnou stáje. Nemyslíte, že se octneme v obklíčení, když postoupíme dopředu? Za chvíli nás budou meče šimrat mezi lopatkama.“
„Řekl bych to, co ty, skřítku,“ odpověděl Tirian, „kdyby nepřítelovým záměrem nebylo nás dostat právě do stáje. Čím dále budeme od těchto vražedných dveří, tím lépe.“
„Král má pravdu,“ přidal se Jiskroočko. „Pryč od této prokleté stáje a toho čerta, co je v ní, za každou cenu pryč.“
„Ano, ano, určitě,“ Eustác nato. „Už se mi hnusí jen se na ni koukat.“
„Dobrá,“ pravil Tirian. „Pohleďte tedy támhle nalevo. Spatříte velikou skálu, která ve světle ohně září bíle jako alabastr. Nejprve vyrazíme proti Kalorňanům. Ty, panno, budeš postupovat na levém křídle a střílet co nejrychleji do jejich řad; a ty, orle, jim budeš zprava dorážet na obličeje. Mezitím na ně my ostatní zaútočíme. Až se přiblížíme natolik, že už nebudeš moci střílet, abys nás nezasáhla, Julie, ustup k té bílé skále a čekej. A vy ostatní mějte i v boji uši nastražené. Musíme je zahnat na útěk v několika minutách anebo vůbec ne, neboť jsou četnější než my. Jakmile zavolám ‚Zpátky!', pospěšte za Julií k bílé skále, kde budeme mít krytá záda a kde si budeme moci chvilku vydechnout. Tak, Julie, běž.“
Julie, najednou hrozně opuštěná, uběhla asi deset metrů, posunula pravou nohu dozadu, levou dopředu a přiložila šíp na tětivu. Jen kdyby se jí ty ruce tak neklepaly! „A kuš, tohle jsem zvorala,“ řekla, jak její první šíp přeletěl vysoko nad hlavami nepřátel. Vzápětí však už měla na tětivě nový; věděla, že teď rozhoduje rychlost. Tu spatřila něco velikého černého, jak se to vrhá Kalorňanům do obličeje. Byl to Jiskroočko. Nejprve jeden voják a pak druhý upustil šavli a zvedl obě ruce, aby si chránil oči. Pak jeden z jejích šípů zasáhl jednoho Ka-lorňana a jiný narnijského vlka, který se zřejmě přidal k nepříteli. Musela však se střílením brzy přestat. Zableskly se meče, kancovy kly a jednorožcův roh, psi se rozštěkali hlubokými hlasy a Tirian se svým oddílem se řítili na nepřítele jako závodníci, kteří běží stovku. Julie užasla, jak byli Kalorňané zřejmě nepřipraveni. Neuvědomila si, že to je její a Jiskroočkova práce. Jen málokterý vojenský oddíl dokáže vytrvale sledovat nepřítele,
110
Icdyž ho z jedné strany někdo ostřeluje šípy a z druhé na něj doráží orel.
‚Jé, výborně, výborně!' křičela Julie. Králův oddíl si klestil cestu přímo do srdce kalornijského. Jednorožec nabíral lidi na roh, jako by člověk nabíral seno na vidle. Julii (která toho koneckonců o zacházení s mečem mnoho nevěděla) se dokonce zdálo, že i Eustác bojuje skvěle. Psi se hnali Kalorňanům po hrdlech. Fungovalo to! Konečně vítězství...
Náhle Julii obešla hrůza, jak si všimla podivné věci. Kalorňané sice padali pod narnijskými meči jako kuželky, ale zdálo se, že jich vůbec neubývá. Vlastně jich teď bylo ještě víc než na začátku boje. A každou vteřinu jich přibývalo. Sbíhali se ze všech stran. Byli to noví Kalorňané; a tihle měli kopí. Bylo jich tolik, že už pro ně své přátele pomalu nerozeznávala. Pak zaslechla, jak Tirian křičí: „Zpátky! Ke skále!“
Nepříteli přišla posila. Buben vykonal své dílo.

DOVNITŘ
Kapitola dvanáctá
Julie už měla být dávno u bílé skály, ale v zápalu sledování bitvy na tento rozkaz úplně zapomněla. Vybavil se jí až teď. Honem se otočila a upalovala ke skále, kam doběhla jen vteřinu před ostatními. Tak se stalo, že byli na chvíli všichni zády k nepříteli. Sotva se dostali na místo, otočili se. A tu se jim naskytla hrozná podívaná.
Jeden Kalorňan běžel ke stáji a nesl něco, co se vzpínalo a kopalo. Jak se dostal mezi ně a oheň, byl zřetelně vidět jeho obrys i obrys toho, co nesl. Byl to Eustác.
Tirian a jednorožec se mu hned vrhli na pomoc, avšak Kalorňan byl teď mnohem blíž dveří než oni. Než uběhli půl cesty, hodil už Eustáce dovnitř a přibouchl dveře. Za ním běželo půl tuctu dalších Kalorňanů. Postavili se na otevřeném prostranství před stájí vedle sebe. Teď už se tam nedalo proniknout.
I tehdy Julie nezapomněla odvrátit obličej stranou, do bezpečné vzdálenosti od luku. Když už musím furt bulit, aspoň si dám pozor, abych nenamočila tětivu, opakovala si.
„Pozor na šípy,“ ozval se náhle Kulík.
Všichni uskočili a stáhli si přilby až k nosu. Psi se skrčili dozadu. I když však pár šípů zalétlo až k nim, brzy bylo jasné, že tentokráte na ně Štiřík se svými skřítky nemíří. Tentokrát chladnokrevně stříleli po Kalorňa-nech.
112
„Držte se, hoši!“ volal Štiřík. „Všichni najednou! Miřte dobře! Žádný černý tady nechceme o nic víc než opice - nebo lvy - nebo krále. Skřítci - za skřítky!“
Ať už byli ti skřítci, jací chtěli, odvahu jim nikdo upřít nemůže. Mohli se snadno uklidit někam do bezpečí. Raději však zůstali a snažili se zabít co nejvíce bojovníků na obou stranách, pokud nebyly obě strany tak laskavé a neušetřily jim práci tím, že se pobíjely navzájem. Chtěli mít Narnii pro sebe.
S čím asi nepočítali, bylo, že Kalorňané měli drátěné košile, kdežto koně byli nechránění. Mimoto měli Ka-lorftané velitele.

„Třicet mužů bude hlídat ty blázny pod bílou skálou," křikl tarkán Rišda. „Vy ostatní, za mnou! Dáme těm synům bahna za vyučenou."
Tirian a jeho přátelé, ještě celí udýchaní a vděční za chvíli odpočinku, přihlíželi, jak tarkán vede své vojáky proti skřítkům. Byla to teď zvláštní scéna. Oheň už ne-plápolal tak vysoko; světla bylo méně a bylo temněji rudé. Na celém prostranství nebylo vidět nikoho kromě skřítků a Kalorňanů. Při tak slabém světle se nedalo dost dobře rozeznat, co se tam děje. Podle zvuků se zdálo, že se skřítci bijí jako lvi. Tirian slyšel Štiříka, jak příšerně nadává, a čas od času tarkána, jak volá: „Co nejvíc jich pochytejte živých! Co nejvíc jich pochytejte živých!"
Ať už boj probíhal jakkoli, rozhodně netrval dlouho. Hluk utichl. Pak Julie spatřila tarkána, jak se vrací ke stáji; za ním šlo jedenáct vojáků, kteří nesli jedenáct spoutaných skřítků (jestli ti ostatní všichni padli, nebo jestli se některým podařilo utéct, už se nikdy nedozvěděla).
„Uvrhněte je do Tašova stánku!" poručil Rišda.
A když vojáci naházeli či nakopali těch jedenáct
skřítků do temné stáje a dveře za nimi zapadly, hluboce se před stájí poklonil a řekl: „I ty ti dávám v zápalnou oběť, Taši, můj Pane." A všichni Kalorňané začali bušit šavlemi naplocho do štítů a křičet: „Taš! Taš! Veliký bůh Taš! Neúprosný Taš!" (Teď už byl konec toho nesmyslu s „Tašlanem".) Naši přátelé pod bílou skálou to všechno sledovali a šeptem se mezi sebou domlouvali. Objevili pramínek vody stékající ze skály a všichni se dychtivě napili - Julie, Kulík a král pili z dlaní, čtvernožci chlemtali z malé studánky, která se vytvořila pod skálou. Měli už takovou žízeň, že se jim zdálo, že nic lahodnějšího ještě v životě nepili, a během pití byli dokonale šťastni a nedokázali myslet na nic jiného.
„Cejtím v kostech," poznamenal Kulík, „že do rána všichni, jeden po druhým, proletíme těma dveřma. Věděl bych o stu všelijakejch smrtí, kterejm bych dal přednost."
„Vskutku jsou to ponuré dveře," pravil Tirian. „Připomínají mi nenasytnou tlamu."
„Copak s tím nemůžeme vůbec nic dělat?" tázala se Julie a hlas se jí trochu chvěl.
„Nikoli, má krásná přítelkyně," odpověděl Křišťál a jemně se jí dotkl nosem. „Avšak pro nás to možná budou dveře do Aslanova království a dnes budeme večeřet u jeho stolu."
Tarkán Rišda se obrátil zády ke stáji a zvolna došel na otevřené prostranství před bílou skálou.
„Poslyšte!" zvolal. „Pokud sem kanec, psi a jednorožec přijdou a vydají se mi na milost a nemilost, jejich životy budou ušetřeny. Kanec půjde do klece v tisroko-vých zahradách, psi do tisrokových psinců a jednorožec, až mu uřízneme roh, bude tahat povozy. Avšak orel, děti a ten, jenž býval králem, budou ještě této noci obětováni Tašovi."
Odpovědí mu bylo jenom vrčení.
„Vpřed, bojovníci" zvolal tarkán. „Zvířata pobijte, ale ty dvounohé pochytejte živé!"
A pak začala poslední bitva posledního narnijského krále.
Nehledě k počtu nepřátel ji činila zoufale beznadějnou ta kopí. Kalorňané, kteří byli s opičákem téměř od začátku, kopí neměli; to proto, že přicházeli do Narnie po jednom či po dvou, přestrojení za mírumilovné kupce, a kopí si samozřejmě nebrali, protože kopí člověk nikam neschová. Tihle noví zřejmě dorazili později, když už opičák měl větší vliv a oni mohli do země vpochodovat otevřeně. Kopí znamenala velký rozdíl. S dlouhým kopím můžete zabít kance dřív, než se dostanete na dosah jeho klů, a jednorožce dřív, než se dostanete na dosah jeho rohu - máte-li opravdu rychlé nohy a chladnou hlavu. A teď se hroty kopí blížily k Ti-rianovi a jeho přátelům ze všech stran. V příštím okamžiku už se všichni bili o život.
Svým způsobem to nebylo tak hrozné, jak by se mohlo zdát. Když jste v takovém pohybu, že potřebujete každý sval - tu uhýbáte jednomu kopí, tam přeskakujete jiné, děláte výpady kupředu, uskakujete zpět, točíte se dokola - , ani nemáte kdy se bát nebo být smutní. Tirian věděl, že teď už pro ostatní nemůže nic udělat; všichni na tom byli stejně. Nejasně si všiml, že kanec po jeho boku padl; na druhé straně se divoce bil Křišťál. Koutkem oka zahlédl, jak nějaký obrovitý Kalorňan kamsi vleče Julii za vlasy. Neměl však čas o tom všem přemýšlet. Teď měl jedinou starost - prodat svůj život co nejdráž. Nejhorší bylo, že si nedokázal udržet postavení, ve kterém začal, pod bílou skálou. Člověk, který se bije s tuctem nepřátel zároveň, musí využívat každé příležitosti; musí skočit všude, kde vidí nějakou nechráně-
nou hruď či krk. To ho už po pár ranách může dostat hezky daleko od výchozího postavení. Tirian brzo zjistil, že se posunuje stále víc a víc vpravo, ke stáji. Měl takový neurčitý pocit, že je nějaký dobrý důvod držet se od ní co nejdál. Jenže ne a ne si vzpomenout, jaký ten důvod byl. A stejně s tím nemohl nic dělat.
A najednou bylo všechno úplně jasné. Zjistil, že se bije se samotným tarkánem. Oheň (tedy to, co z něj zbývalo) byl zrovna před ním. Bojoval vlastně přímo ve dveřích stáje, protože je dva Kalorňané drželi otevřené, hotovi je přibouchnout, sotva bude uvnitř. Nyní si na všechno vzpomněl a uvědomil si, že ho nepřítel tlačil ke stáji záměrně už od začátku. A zatímco o tom přemýšlel, stále ještě bojoval s tarkánem ze všech sil.
Pak ho něco napadlo. Odhodil meč, skočil vpřed, uhnul se ráně tarkánovy šavle, popadl ho oběma rukama za opasek a skočil s ním pozpátku do stáje. „Tak se pojď na Tase podívat sám!" zvolal.
Ozval se ohlušující skřek. Zem se zachvěla a zablýsklo se, právě tak, jako když hodili dovnitř opičáka.
„Taš! Taš!" zaječeli venku kalornijští vojáci a přirazili dveře. Jestli si Taš přeje jejich vlastního velitele, musí ho dostat. Oni se s Tašem v žádném případě setkat nechtěli.
Chviličku Tirian nevěděl, kde to je či kdo vůbec je. Pak se vzpamatoval, zamrkal a rozhlédl se kolem sebe. Ve stáji nebyla tma, jak čekal. Bylo tu jasné světlo; proto musel zamrkat.
Obrátil se k tarkánovi, ale Rišda se na něj nedíval. Rišda hlasitě zaúpěl a kamsi ukázal; pak si zakryl obličej rukama a padl tváří k zemi. Tirian pohlédl směrem, kterým tarkán ukázal. A pochopil.
Blížila se k nim strašlivá postava. Byla mnohem menší než stín, který zahlédli od věže, i když stále ještě
1 1a
mnohem větší než člověk, a byla to táž. Měla supí hlavu a čtyři ruce. Zobák měla otevřený a oči jí žhnuly. Z hrdla jí

zazněl skřehotavý hlas: „Povolal jsi mě do Narnie, tarkáne Rišdo. Zde jsem. Máš mi co říci?“
Tarkán však neřekl nic, ani nezvedl hlavu ze země. Třásl se jako člověk, který má šerednou škytavku. V bitvě byl statečný, jak se patří; polovina odvahy ho však opustila před nějakou tou hodinou, když začal prvně mít podezření, že by mohl existovat skutečný Taš. Druhá polovina ho opustila teď.
Náhlým trhnutím - asi jako když slepice sezobne červa - Taš toho ubožáka vyzdvihl a zastrčil si ho pod levou horní paži. Pak natočil hlavu na stranu a zadíval se jedním svým hrozivým okem na Tiriana - protože měl ptačí hlavu, nemohl se samozřejmě na člověka dívat přímo.
V tu chvíli však zpoza Tase zazněl hlas silný a pokojný jako letní moře:
„Zmiz, netvore, a odnes si kořist, která ti právem náleží, tam kam patříš - ve jménu Aslana a Aslanova otce, Velikého zámořského císaře.“
Příšera zmizela i s tarkánem pod paží a Tirian se obrátil, aby viděl, kdo to promluvil. A spatřil něco, při čemž mu srdce začalo bít tak, jako ještě v žádné bitvě. Před ním stálo sedm králů a královen, všichni s korunami na hlavách a ve třpytivých šatech; králové však měli na sobě mimoto i krásnou zbroj a v rukou tasené meče. Tirian se dvorně uklonil a právě se chystal promluvit, když se nejmladší královna zasmála. Pohlédl jí pozorně do tváře a vydechl údivem, neboť ji poznal. Byla to Julie - ne však ta Julie, jak ji viděl naposledy, se slzami rozmazanými po špinavém obličeji, ve starých cvilinkových šatech, které jí padaly z jednoho ramene. Teď byla čistá a svěží, jako by právě vyšla z koupele.
118
A nejdřív se mu zdálo, že vypadá starší, a pak zase, že ne, a nikdy tu otázku už nerozhodl. A pak uviděl, že nejmladší z králů je Eustác - i on však byl změněný stejně jako Julie.
Tirian se náhle začal cítit nesvůj, že přichází mezi tyto lidi celý zpocený, uprášený a zakrvácený z bitvy. V příštím okamžiku si uvědomil, že tomu tak vůbec není. Byl také čistý a svěží a oblečený do šatů, jaké nosíval na Cair Paravel o velkých svátcích. (V Narnii však ty nejlepší šaty nikdy neznamenaly ty nejnepohodlnější. Tam uměli dělat šaty, které nejen pěkně vypadaly, ale také se pěkně nosily, a takové věci jako škrob, flanel nebo gumu byste tam nenašli, kdybyste prošli celou Narnii křížem krážem.)
„Výsosti,“ pravila Julie, popošla k němu a roztomile se uklonila, „dovolte, abych vás seznámila s Petrem, Nejvyšším králem všech králů Narnie.“
Tirian se nemusel ptát, který z těch králů to je, neboť si jeho tvář pamatoval ze svého snu (i když tady byla mnohem vznešenější). Přistoupil k němu, poklekl na jedno koleno a políbil mu ruku.
„Nejvyšší králi,“ pravil, „jsem rád, že vás poznávám.“
A Nejvyšší král ho pozvedl a políbil na obě tváře, jak se na Nejvyššího krále sluší a patří. Pak ho vedl k nejstarší z královen - ani ta však nebyla stará a neměla na hlavě jediný šedý vlas a na tváři jedinou ..vrásku - a řekl: „Toto je paní Gabriela, která navštívila Narnii prvního dne, v den, kdy Aslan dal stromům vyrůst a zvířatům promluvit.“ Pak ho představil pánovi s mohutným zlatým plnovousem a tváří, v níž se zračila hluboká moudrost. „A toto je můj bratr, král Edmund,“ řekl potom, „a toto má sestra, královna Lucie.“
„Pane,“ pravil Tirian, když je všechny pozdravil, „pokud jsem se nemýlil při četbě našich letopisů, měl by tu být ještě někdo. Nemá snad vaše Výsost dvě sestry? Kde je královna Zuzana?“
„Má sestra Zuzana,“ odpověděl Petr krátce a vážně, „již není přítelkyní Narnie.“
„Ano,“ dodal Eustác. „Když se ji člověk pokusí pozvat, aby mezi nás přišla a povídala si o Narnii, nebo dělala něco, co by se Narnie týkalo, vždycky řekne: ‚Vy máte ale úžasnou paměť! To by mě nenapadlo, že ještě pořád vzpomínáte na ty legrační hry, co jsme si hrávali jako děti.'„
„Ta Zuzana!“ dodala Julie. „Tu dneska nezajímá nic než oblečení, šminky a pozvání do společnosti. Ona byla vždycky celá žhavá, aby už byla dospělá.“
„Dospělá, to jistě!“ zvolala paní Gabriela. „Kdyby tak opravdu dospěla! Promarnila všechna svá školní léta čekáním, až bude tak stará jako teď, a zbytek života promarní tím, že se bude snažit tak stará zůstat. Prostě co nejrychleji se dostat do nejbláznivějšího období života a pak tam co nejdéle setrvat.“
„Nu, o tom už nemluvme,“ pravil Petr. „Podívejte! Jsou tu nádherné ovocné stromy. Neochutnáme z nich?“ A tu se Tirian rozhlédl kolem sebe a uvědomil si, jak je tohle dobrodružství opravdu zvláštní.
120
JAK SE SKŘÍTCI ODMÍTLI NECHAT NACHYTAT
Kapitola třináctá
Tirian si až dosud myslel - nebo by si byl myslel, kdyby na to měl čas -, že jsou v malé stáji s doškovou střechou, asi tři a půl metru dlouhé a dva široké. Ve skutečnosti stáli na trávě, nad hlavami hluboké modré nebe, a do tváří jim vanul mírný větřík, který voněl začínajícím létem. Nedaleko byl jakýsi hájek. Stromy měly hojně listí a zpod každého lístečku vykukoval zlatý či bledežlutý, tmavorudý či zářivě červený plod - ovoce, jaké se v našem světě nevidí. Při pohledu na ně Tiriano-vi připadalo, jako by byl podzim; v tom zdejším vzduchu však bylo něco, co mu říkalo, že je nanejvýš červen. Společně se vydali ke stromům.
A všem se stalo totéž: natáhli ruku, aby si utrhli ovoce, které je nejvíc lákalo, a pak se na chviličku zarazili. To ovoce bylo tak nádherné, že se každého zmocnil pocit: Tohle přece nemůže být pro mne... to se určitě nesmí trhat.
„To je v pořádku,“ řekl pak Petr. „Vím, co si všichni myslíme. Ale jsem si jist, naprosto jist, že je to zbytečná obava. Něco mi říká, že jsme se dostali do země, kde je všechno dovoleno.“
„Tak do toho!“ řekl Eustác. A všichni se dali do jídla.
Jaké to ovoce bylo? Ona se chuť bohužel nedá popsat. Jediné, co vám mohu říci, je, že ve srovnání s tím ovocem je ten nejpikantnější grep, který jste kdy jedli,
úplně mdlý, ten nejšťavnatější pomeranč suchý, ta nej-měkčí hruška máslovka tvrdá a dřevnatá a ta nejsladší lesní

jahůdka kyselá. A žádná semínka, žádné pecky; a také žádné vosy. Kdybyste to ovoce jen jedenkrát okusili, všechna nejlepší jídla v našem světě by vám pak chutnala jako kapky proti kašli. Ale popsat vám tu chuť nemohu. Nepoznáte ji jinak, než že se do té země dostanete a ochutnáte její ovoce sami.
Když se dost najedli, obrátil se Eustác ke králi Petrovi: Ještě jsi nám neřekí, jak jste se sem dostali. Zrovna ses k tomu chystal, když se tu objevil král Tirian."
„Ono toho není moc k vyprávění," odpověděl Petr. „Stáli jsme s Edmundem na nástupišti a viděli jsme přijíždět váš vlak. Vzpomínám si, jak jsem si říkal, že bere tu zatáčku moc rychle. A ještě si vzpomínám, že jsem myslel na to, jak je to legrační, že naši jsou zřejmě ve stejném vlaku, i když to Lucinka neví..." „Vaši, Nejvyšší králi?" zeptal se Tirian. „Tím myslím tatínka a maminku - moje, Edmundovy a Lucinčiny rodiče."
„Co tam dělali?" ptala se Julie. „Snad nechceš říct, že vědí o Narnii?"
„Kdepak, to nemělo s Narnii nic společného. Jeli do Bristolu. Já jsem jenom zaslechl, že se chystají jet ten den ráno. Ale Edmund říkal, že určitě pojedou tím vlakem." (Edmund patřil k lidem, kteří se vyznají v železničních spojích a podobných věcech.) „A co se stalo pak?" ptala se Julie.
„No, to není snadné popsat, viď, Ede?" řekl Nejvyšší král.
„Moc ne," souhlasil Edmund. „Bylo to úplně jiné než tenkrát, když jsme se kouzlem podruhé dostali z našeho světa do Narnie. Najednou bylo všude plno rámusu a něco mě praštilo, ale nebolelo to. A ani jsem se moc
122
nebál, spíš mě to - no, tak jako vzrušilo či co. Jo, a ještě jedna zvláštní věc. Měl jsem pěkně bolavou holenní kost, jak mě někdo nakopl při ragby. A najednou jsem si všiml, že to úplně přešlo. A bylo mi tak lehko. A pak jsme se octli tady."
„S námi, kteří jsme jeli ve voze, to bylo dost podobné," pravil pan Diviš a otřel si z vousů poslední kapky šťávy. „Jen si myslím, že ty, Gabrielko, a já jsme hlavně pocítili, jak se nám uvolnily všechny klouby. Vy tomu nebudete rozumět, mládeži. Ale přestali jsme se cítit staří."
„Mládeži, to jo!" smála se Julie. „Myslím, že tady nejste o moc starší než my."
„Nu, jestli nejsme, tak jsme alespoň bývali," řekla Gabriela.
„A co se dělo od tý doby, co jste tady?" zeptal se Eu-stác.
„Nu" odpověděl Petr, „dlouhou dobu (alespoň si říkám, že to asi byla dlouhá doba) se nedělo nic. Pak se otevřely dveře..."
„Dveře?" zeptal se Tirian.
„Ano," řekl Petr. „Ty dveře, kterými jsi před chvílí sám vešel - nebo snad vyšel. To už jsi zapomněl?"
„Kde však jsou?"
„Podívej," ukázal mu Petr.
Tirian se tím směrem podíval a spatřil tu nejzvlášt-nější a nejlegračnější věc, jakou si jen dovedete představit. Kousíček odtud, naprosto zřetelné v plném slunečním světle, stály hrubé dřevěné dveře a kolem nich rám; nic víc, zdi žádné, střecha žádná. Zmatený vykročil k nim a ostatní za ním, aby viděli, co chce dělat. Obešel dveře na druhou stranu. Ale odtamtud to vypadalo úplně stejně; stále byl pod širým nebem za letního rána. Dveře tam prostě stály jen tak, jako by tam vyrostly jako strom.
„Milý pane," pravil Tirian Nejvyššímu králi, „toto je veliký div."
„To jsou přece dveře, kterými ses sem dostal s tím Kalorňanem sotva před pěti minutami," řekl Petr s úsměvem.
„Avšak což jsem nevešel z lesa do dřevěné stáje? Zatímco toto mi připadá jako dveře, vedoucí odnikud nikam."
„Tak to vypadá, když je obejdeš," řekl Petr. „Ale přilož oko k nějaké škvíře mezi prkny a podívej se škrť" Tirian se tedy podíval škvírou. Zpočátku neviděl nic než tmu. Pak, když jí jeho oči přivykly, spatřil slabou rudou záři ohně, téměř vyhaslého, a na temném nebi hvězdy. Pak rozeznal tmavé postavy, které se pohybovaly sem a tam nebo stály mezi ním a ohněm. Slyšel je spolu mluvit a hlasy měly jako Kalorňané. Poznal tedy, že se dívá dveřmi stáje do tmy lesů kolem Lucerny, kde bojoval svou poslední bitvu. Vojáci se dohadovali, jestli mají jít dovnitř a podívat se po tarkánu Rišdovi (nikomu se do toho však nechtělo), anebo stáj podpálit.
Vzhlédl a podíval se kolem sebe a málem nevěřil svým očím. Nad hlavou měl modré nebe, kolem dokola se široko daleko táhla zelená krajina a vedle něj se smáli jeho noví přátelé.
„Zdá se tedy," pravil Tirian také s úsměvem, „že stáj, viděná zevnitř a stáj, viděná zvenku, jsou dvě různá místa."
„Ano," přikývl pan Diviš. „Zevnitř je větší než zvenku."
„Ano," pravila královna Lucie. „I v našem světě měla jednou jedna stáj uvnitř něco, co bylo větší než celý náš svět."
To bylo poprvé, co promluvila, a z rozechvění v jejím hlase Tirian poznal proč. Vnímala všechno mnohem hlouběji než ostatní. Byla tak šťastna, že ani nedokázala promluvit. Zatoužil ji uslyšet znovu, a proto řekl:
19/1
„Buď tak laskavá, krásná paní, a vyprávěj dál. Povez mi, co se s vámi dalo."
„Ozval se ten hluk, ucítili jsme náraz a pak jsme se octli tady" odpověděla Lucinka. „A divili jsme se těm dveřím zrovna tak jako ty. Pak se dveře poprvé otevřely (bylo jimi vidět tmu) a vešel nějaký mohutný muž s obnaženou šavlí. Podle zbroje jsme poznali, že je to Kalorňan. Postavil se za dveře se šavlí zdviženou a opřenou o rameno, připravený tít každého, kdo by vešel. Šli jsme k němu a mluvili jsme na něj, ale asi nás neviděl ani neslyšel. A vůbec se nedíval kolem sebe po trávě, obloze a slunečním světle; myslím, že neviděl ani to. Pak jsme dlouhou dobu čekali. Konečně jsme zaslechli, jak se na druhé straně dveří odsunuje závora. Ten voják se však nechystal k ráně, dokud neviděl, kdo přichází; usoudili jsme tedy, že má nařízeno některé zabít a jiné ušetřit. Ale v okamžiku, kdy se dveře otevřely, tu náhle byl Taš, na té naší straně; nikdo z nás neviděl, odkud se vzal. A dveřmi vešel statný kocour. Sotva spatřil Tase, spasil se útěkem; a právě včas, neboť po něm Taš klovl, až udeřil zobákem do dveří, jak zapadly. Voják Tase také viděl. Velmi zbledl a uklonil se netvorovi až k zemi; ten však zmizel.

Pak jsme zase čekali. Konečně se dveře otevřely potřetí a vešel nějaký mladý Kalorňan. Líbil se mi. Ten strážný u dveří sebou trhl a vypadal velmi překvapeně, když ho uviděl. Myslím, že čekal někoho docela jiného ...“
„Teď už je mi to jasný,“ ozval se Eustác (měl nepříjemný zvyk skákat do řeči lidem, kteří něco vyprávěli). „Ten kocour tam měl jít první a strážnej měl rozkaz mu neublížit. Pak měl kocour vyjít zase ven a říct, že viděl toho jejich hroznýho Tašlana a předstírat, že je děsně vyděšenej, aby postrašil ty ostatní zvířata. Jenže Podšívka nepočítal s tím, že by se mohl objevit skutečnej Taš; takže kocour vyběhl opravdu vyděšenej. A pak by tam Podšívka poslal každýho, koho by se chtěl zbavit, a ten voják by ho zabil. A...“
„Příteli,“ řekl Tirian jemně, „zdržuješ tuto dámu v jejím vyprávění.“
„Nu,“ pokračovala Lucinka, „tak ten voják byl překvapený. Tím získal ten druhý čas, aby se postavil do střehu. Utkali se spolu. Mladík strážného zabil a vyhodil ho ze dveří. Pak zvolna došel až k nám. Viděl nás a všechno ostatní také. Zkoušeli jsme na něj mluvit, ale on byl jako ve snách. Pořád opakoval: „Taš, Taš, kde je Taš? Jdu k Tašovi.“ Tak jsme to vzdali a on odešel - někam támhle. Líbil se mi. A potom... br!“ Lucinka zkřivila tvář.
„Potom,“ doplnil Edmund, „někdo hodil dovnitř opi-čáka. A Taš tu byl zas. Má sestra je tak útlocitná, že se zdráhá vám povědět, že Taš jednou klovl a bylo po opi-čákovi!“
„Dobře mu tak!“ řekl Eustác. „Ale stejně doufám, že i Tašovi z něj bude špatně.“
„A pak,“ pokračoval Edmund, „se sem dostalo asi tucet skřítků; a Julie, Eustác a nakonec ty.“
„Doufám, že Taš ty skřítky sezobl taky,“ utrousil Eustác. „Sviňáci mrňavý.“
„Nesezobl,“ řekla Lucinka. „A nemluv tak hrozně. Jsou tu pořád. Vidíš? Támhle. Tolik jsem se snažila se s nimi spřátelit, ale všechno nadarmo.“
„Spřátelit se s nima!“ vybuchl Eustác. „Kdybys věděla, co dělali!“
„Eustáci, prosím tě, nech už toho,“ řekla Lucinka. „Pojď, podíváme se na ně. Třeba bys s nimi dokázal něco ty, králi Tiriane.“
„Dnes ke skřítkům necítím žádné zvláštní náklonnos-

ti,“ odpověděl Tirian. „Na tvou prosbu, paní, však bych udělal i větší věc, než je tato“
Lucinka je tedy vedla a brzy spatřili skřítky všichni. Vypadali hrozně zvláštně. Neprocházeli se, netěšili se z krásné krajiny (třebaže ty provazy, kterými byli svázáni, zřejmě nějak zmizely), ani neleželi a neodpočívali. Seděli těsně u sebe, tvářemi k sobě, v malém kroužku. Ani jeden z nich se nerozhlédl kolem sebe a příchozích si nevšímali, dokud nebyli Lucinka a Tirian téměř na dosah. Pak všichni skřítci naklonili hlavy na stranu, jako by nikoho neviděli, ale pozorně naslouchali a snažili se podle zvuků uhádnout, co se děje.
„Pozor!“ houkl jeden z nich nevrle. „Dávejte přece pozor, kam lezete. Ať nám nešlápnete na hlavu.“
„No jo!“ odsekl Eustác nadurděně. „Máme snad oči, ne? Nejsme slepý.“
„Tak to musíte mít jó dobrý oči, když vidíte i tady,“ řekl ten samý skřítek - jmenoval se Koplík.
„Kde tady?“zeptal se Edmund.
„No přece tady, ty hlavo skopová,“ řekl Koplík. „V tyhle těsný smrdutý boudě, v tyhle ďouře, kde je tma jak v ranci.“
„Což jste slepí?“ zvolal Tirian.
„Nejsme snad potmě všichni slepý?“ řekl Koplík.
„Ale tady není vůbec tma, vy truhlici,“ řekla Lucinka. „Copak vážně nevidíte? Zvedněte hlavy! Rozhlédněte se! Copak nevidíte nebe a stromy a květiny? Copak nevidíte ani mě?“
„U všech mizernejch podfuků, jak můžu vidět něco, co tu není? A tebe v tyhle tmě vidět taky nemůžu, zrovna tak jako ty mě.“
„Ale já tě vidím,“ řekla Lucinka. „Dokážu ti to. Máš v puse fajfku.“
„To pozná každej, kdo ví, jak je cejtit tabák,“ řekl Koplík.

„To je hrůza. Chudáčci malí,“ řekla Lucinka. Pak ji něco napadlo. Shýbla se a utrhla pár fialek. „Poslechni, skřítku,“ řekla. „S očima se ti asi něco stalo, ale snad máš v pořádku alespoň nos. Čichni si!“ Naklonila se a přistrčila ty svěží, orosené kytičky ke Koplíkovu škaredému nosu. Vzápětí však musela honem uskočit, aby ji nezasáhl svou ocelovou pěstičkou.
„Nechás toho!“ zvolal. „Co si to dovoluješ? Proč mi strkáš k obličeji hrst zahnojený podestýlky? I bodlák v tom byl. Taková drzost. A kdo vůbec jsi?“
„Synu země,“ pravil Tirian, „toto je královna Lucie, kterou sem Aslan poslal z daleké minulosti. A pouze kvůli ní vám nyní já, Tirian, váš pravoplatný král, nesrazím všem hlavy, vy dvojnásob usvědčení zrádci!“
„No to už přestává všechno!“ zvolal Koplík. „Jak vůbec můžeš ještě vykládat ty svoje nesmysly? Ten váš báječnej Lev vám pomoct nepřišel, ne? Bodejť jo. A teď - ani teď, když tě porazili a nacpali do tyhle černý díry zrovna tak jako nás, pořád ještě nemáš chuť toho nechat. Vymejšlíš novej podfuk. Snažíš se nás přesvědčit, že vlastně vůbec nejsme zavřený, že tu není tma a kdovíco ještě.“
„Žádná černá díra tu není, je jen ve tvých představách, ty hlupáku,“ křikl Tirian. „Ale já tě z nich vytáhnu!“ Naklonil se, popadl Koplíka za kapuci a za opasek a smýkl jím ven z kroužku skřítků. Jakmile ho však postavil, Koplík se chytil za nos, honem zas pospíchal mezi skřítky a naříkal:
„Au! Au! Co to prosím tě děláš? Takhle se mnou prásknout o zeď! Málem jsi mi přerazil nos!“

„Lidi zlatý!“ vzdychla Lucinka. „Co jen si s nimi počneme?“
„Nech už je bejt,“ řekl Eustác; při jeho slovech se však zčistajasna zachvěla zem. Lahodný vzduch byl náhle ještě lahodnější. Za nimi se něco rozzářilo. Všichni se otočili. Tirian se otočil jako poslední, protože dostal strach. A za ním

stál ten, po němž už tak dlouho toužil, veliký a opravdový zlatý Lev, Aslan sám, a ostatní už klečeli v kruhu u jeho předních tlap a zavrtávali mu ruce a obličej do hřívy, jak sklonil hlavu, aby se jich každého dotkl jazykem. Pak upřel oči na Tiriana a Tirian se přiblížil - trochu se mu klepala kolena - a vrhl se mu k nohám a Lev ho políbil a řekl: „Vedl sis dobře, poslední narnijský králi. Byl jsi pevný v nejtemnější hodině.“ „Aslane,“ ozvala se uslzená Lucinka, „nemohl bys - neudělal bys něco pro ty chudáky skřítky?“
„Nejmilejší,“ odpověděl Aslan, „ukážu ti, co udělat mohu i co udělat nemohu.“
Přiblížil se těsně ke skřítkům a dlouze zavrčel - potichu, ale tak, že se rozechvěl všechen vzduch. Skřítci však jen řekli jeden druhému: „Slyšíte to? To je ta banda na druhým konci stáje. Chtěli by nás postrašit. Dělají to nějakým strojem nebo co to je. Nevšímejte si jich. Podruhy nás nenachytaj.“
Aslan pozvedl hlavu a potřásl hřívou. Okamžitě se skřítkům na klínech objevila královská hostina: paštiky, jazyky, holoubata, dorty a mražené krémy a každý skřítek měl v pravici pohárek dobrého vína. Ale ani to moc nepomohlo. Skřítci se sice na jídlo vrhli jako diví, ale bylo jasné, že jim chutná nějak podivně. Mysleli si, že jedí a pijí jen to, co se dá najít ve stáji. Jeden řekl, že se pokouší jíst seno, druhý že má kousek starého turínu, a třetí zase, že našel syrový zelný list. A když pozvedli ke rtům zlaté poháry voňavého červeného vína, řekli:

„Brr! Jen pomyslete, pít špinavou vodu ze žlabu po oslovi. Nikdy bych byl neřekl, že to dopracujem takhle daleko!“
Brzy však všichni skřítci začali mít podezření, že si ostatní našli něco lepšího, a začali se navzájem o to tahat a brát si vše z rukou, až se pohádali, a během pár minut už se prali hlava nehlava a všechny dobroty si rozpatlali po obličejích či šatech nebo rozdupali po zemi. Když si však nakonec sedli, aby si ošetřili monokly a krvácející nosy, řekli všichni:
„No, každopádně to aspoň není žádnej podfuk. My už nikomu nenaletíme. Skřítci - za skřítky!“
„Tak vidíte,“ řekl Aslan. „Oni si pomoci nenechají. Místo víry zvolili svou chytrost. Jejich vězením jsou pouze jejich vlastní představy, oni však v nich jsou doopravdy uvězněni; a tolik se bojí, aby je zase někdo ne-nachytal, že v nich zůstávají chyceni jako v pasti. Avšak pojďme, děti. Mám na práci něco jiného.“
Došel ke dveřím a všichni za ním. Tam Aslan pozvedl hlavu a zařval: „Přišel čas!“ pak hlasitěji: „Čas!“ a pak tak hlasitě, že by se i hvězdy zachvěly: „ČAS!“ Dveře se rozlétly dokořán.

IMARIMII POHLTILA NOC
Kapitola čtrnáctá
Všichni stáli vedle Aslana, po jeho pravici, a dívali se dveřmi ven.
Oheň už dohasl docela. Na zemi byla úplná tma; člověk by ani nepoznal, že se dívá do lesa, kdyby neviděl, kde končí temné obrysy stromů a začínají hvězdy. Když však Aslan zařval ještě jednou, spatřili venku nalevo ještě jeden temný obrys. To jest spatřili další plochu, na níž nebyly žádné hvězdy; a ta plocha se šířila výš a výš, až dostala tvar člověka, toho největšího ze všech obrů. Všichni už znali Narnii natolik dobře, že si odvodili, kde stojí. Muselo to být na vysokých vřesovištích, která se rozkládají na sever od řeky Štíravy. Tu si Julie a Eustác vzpomněli, že před dlouhou dobou, v hlubokých jeskyních pod těmito vřesovišti, jednou spatřili spát takového velikého obra a tehdy jim řekli, že se jmenuje Děd čas a že se vzbudí, až nastane konec světa.
„Ano,“ pravil Aslan, třebaže nikdo z nich nepromluvil. „Pokud ležel a spal, jmenoval se Čas. Nyní, když se vzbudil, bude mít jiné jméno.“
Ten veliký obr pozvedl k ústům roh. Poznali to podle toho, jak temný obrys na hvězdnatém nebi změnil tvar. Potom - o hodnou chvilku později, neboť zvuk putuje tak pomalu - zaslechli hlas toho rohu: vysoký a hrozný, a přece plný zvláštní, děsivé krásy.
Vzápětí bylo nebe plné padajících hvězd. I jedna padající hvězda je milá podívaná; ale tady jich byly tucty,

a pak veletucty a pak stovky, až to vypadalo jako stříbrný déšť, dlouhý a vytrvalý. A když už trval nějakou dobu, všimli si někteří z nich, že se na nebi objevil další temný obrys. Byl jinde než obr - přímo nad hlavou, dalo by se říct na samém vrcholku nebeské klenby. Třeba je to mrak, pomyslel si Edmund. Každopádně tam žádné hvězdy nebyly - jen černota. Kolem dokola však hvězdy pršely dál. A pak se ta tma z vrcholku nebeské klenby začala šířit na všechny strany, dál a dál. Už byla temná čtvrtina oblohy, pak polovina, a pak už hvězdy padaly jen nizounko nad obzorem. Úžasem (a trošičku i hrůzou) jim přeběhl mráz po zádech, jak si náhle uvědomili, co se děje. Ta šířící se temnota, to vůbec nebyl mrak - jen prázdnota. Ta temná část oblohy bylo prostě místo, na němž už nezbyly žádné hvězdy. Všechny hvězdy padaly z nebe dolů; Aslan je svolal domů.
Posledních pár vteřin předtím, než hvězdný déšť úplně skončil, bylo velmi vzrušujících. Hvězdy začaly totiž padat všude kolem nich. Hvězdy v tamtom světě však nejsou obrovské hořící koule jako v našem. Jsou to bytosti podobné lidem (Edmund a Lucinka jednou už jednu potkali). Takže se teď začaly ze tmy kolem sypat desítky třpytivých postav. Padaly rychle, rychleji, než kámen letí. Vlasy měly jako roztavené stříbro a kopí jako z doběla rozžhaveného kovu. Vždycky to zasyčelo, jak při dopadu sežehly trávu. A všechny tyto hvězdy proklouzly kolem nich a postavily se někam za ně, trochu k pravé straně.
To byla velká výhoda, protože teď, když na nebi nebyly žádné hvězdy, by jinak byla všude úplná tma a nebylo by vidět vůbec nic. Takhle ty hvězdy vrhaly zezadu přes jejich ramena ostré bílé světlo. Bylo vidět narnij-ské lesy, táhnoucí se dál a dál kilometr za kilometrem,
jako ozářené reflektory. Každý keř a téměř každičké stéblo trávy vrhalo svůj černý stín. Obrys každého lístečku byl tak ostrý, že se člověku zdálo, že by se o něj mohl pořezat.
Na trávě před nimi ležely jejich vlastní stíny. Byly však úplně nepatrné ve srovnání se stínem Aslanovým, který se táhl nalevo dál a dál, obrovský a velmi hrozivý. A to všechno pod nebem, které teď navždycky bude beze hvězd.

Světlo zezadu (a mírně zprava) bylo tak silné, že osvětlovalo i svahy severních vřesovišť. Něco se tam pohybovalo. Do Narnie se začaly slézat obrovité nestvůry: velcí draci, obří ještěrky a ptáci bez peří s křídly podobnými netopýřím. Zmizeli v lesích a chvilku bylo ticho. Pak se odevšad - nejprve z veliké dálky - ozvalo úpění a pak ruch a hřmot, dupot nohou a šumění křídel. A blížilo se to víc a víc. Brzy už se dalo rozeznat cupitání malých nožek od dusání velikých tlap, klapot malých kopýtek od dunění velkých. Pak se kolem zaleskly tisíce očí. A konečně se ze stínu stromů vylouply tisíce a milióny všelijakých stvoření, která se hnala do kopce, aby si zachránila život - mluvící zvířata, skřítci, satyři, fauni, obři, Kalorňané, Arkéňané, Mo-nopodi a zvláštní nevídaná stvoření ze vzdálených ostrovů či neprobádaných západních zemí. A ti všichni běželi vzhůru do kopce tam, kde stál Aslan.
Tato část celého dobrodružství jako jediná člověku připadala jako sen, dokud trvala, a později bylo dost těžké si ji přesně vybavit. Zvláště se nedalo říct, jak dlouho vše trvalo. Chvíli to člověku připadalo jako pár minut a chvíli zase, že by to klidně mohly být celé roky. Každopádně se určitě buď ty dveře ohromně zvětšily, anebo všichni ti tvorové náhle zmenšili, až byli jako blešky, protože jinak by se jich takové množství najed-
134
nou dovnitř prostě dostat nemohlo. Ale takové věci v tu chvíli člověku ani na mysl nepřišly.
Ti tvorové se hnali blíž a blíž, oči stále jasnější, jak se přibližovali hvězdám, které tu zářily. Když se však dostali až k Aslanovi, stalo se s nimi buď jedno nebo druhé. Všichni mu pohlédli přímo do tváře; myslím, že tomu se vyhnout nemohli. A tu se výraz některých tváří strašlivě změnil - byla v nich hrůza a nenávist; mimoto se však tato hrůza a nenávist zračila na tvářích mluvících zvířat jenom zlomek vteřiny. Člověk poznal, že náhle přestala být mluvícími zvířaty. Stala se z nich jen zvířata obyčejná. A všichni, kdo se na Aslana podívali takto, uhnuli napravo, to jest nalevo od něj, a zmizeli v jeho velikém černém stínu, který, jak jsme si říkali, se táhl do dálky nalevo ode dveří. Děti už je nikdy nespatřily. Nevím, co se s nimi stalo. Jiní však pohlédli na Aslana s láskou, i když někteří se zároveň také hrozně báli. A ti všichni proběhli Aslanovi po pravici dveřmi dovnitř. Byly mezi nimi i některé podivné případy. Eu-stác dokonce rozeznal jednoho z těch skřítků, kteří pomáhali střílet koně. Neměl však čas se nad něčím takovým pozastavovat (nehledě k tomu, že mu do toho také nic nebylo), neboť za chvilku už pro radost nedokázal myslet na nic jiného. Mezi těmi šťastnými tvory, kteří se teď tlačili kolem Tiriana a jeho přátel, byli totiž všichni ti, o nichž si mysleli, že jsou mrtvi. Byl tam kentaur Pramen úsvitu, jednorožec Křišťál, ten hodný kanec a medvěd, orel Jiskroočko, ti milí psi a koně a skřítek Kulík.
„Dál a dál, výš a výš!“ zvolal Pramen úsvitu a pustil se tryskem k západu, až země duněla. A třebaže nechápali, co má na mysli, ta slova jim rozechvěla každou kapku krve v žilách. Kanec na ně vesele zachrochtal. Medvěd se právě chystal zamručet, že tomu stále ještě nerozumí, když za nimi zahlédl ty ovocné stromy. Dokolébal se k
a také Kulík zůstal tisklii, hLL f
obličej se usmíval o ucha 1tT 1 ^ ^ svou sněhobílou hlavu králi „. K,nsťal Polož'l
pošeptal do ouška Pak P ví Kn° „ král mu něc° děje venku za dveřmi „' Z3Se podívali' co «
j, že se dívá do“ Sv M .Brzy Tirian
a skály, člověku se ani neSin -f“ „'C „eŽ hlína rostlo. I ,y příšery zestáHvťh '? tU nékd^ něco
stupně odpadlo aXiv I y • í Zdechly- Maso P°“ obrovité kostry, eSu^anTn“ ^ \ „ich ^ U to, jako by ta zvífaa p^aJ“Lf- f"
Vypadal° hou dobu bylo všude S, 'ety' P° dIou-
a' která se
„ ZV'áŠtní šum' rachot- Pak
třpytila ve světle hvézri i u
který se blížntvL^stran' ^
ráčení. A teď už virfřli
Byla toZpěněnTvodn tCě°aSMořrf ^ 8 Jak rychle-sé krajině se vše dalo Si? P V té bezle“
řeky mohutní, jak¦ « L roX™VH ^ VÍděťjak v jedno a údolJ, mě í' „Tvá S ^ ' a Pak i ty ostrovy mizí vysoká vřesoviště yl
h
j V °Strovy
°d"
136
se pěnila u Aslanových předních tlap. Od místa, kde stáli, se teď až k obzoru táhla rovná vodní pláň.
A venku se začalo rozednívat. Nad obzorem se ukázal proužek chmurného, zlověstného úsvitu, ten se jasnil a šířil, až pak už bylo světlo hvězd sotva znát. Konečně vyšlo slunce. Tu se na sebe pan Diviš a paní Gabriela podívali a kývli. Oni dva už kdysi v jiném světě zahlédli dohasínající slunce, a tak okamžitě poznali, že i toto do-hasíná. Bylo třikrát - ne, dvacetkrát - větší, než by mělo být, a velmi temně rudé. Jak jeho paprsky dopadly na obra, také celý zčervenal; a jak se odráželo ve vodě, vypadala ta pustá bezbřehá vodní pláň jak oceán krve. Pak vyšel měsíc, na úplně jiném místě než by měl, hodně blízko u slunce, a také on byl celý červený. A tu k němu začalo slunce vystřelovat dlouhé plameny, jako vousky či jazyky temně rudého ohně. Bylo to, jako by po něm chobotnice vztahovala chapadla a snažila se ho přitáhnout k sobě. A snad ho opravdu přitahovalo. Každopádně se k němu začal blížit, nejprve zvolna, ale pak rychleji a rychleji, až ho nakonec dlouhé plameny úplně pohltily a z těch dvou se stala jedna veliká koule jako obrovský žhavý uhel. Do moře z něj začaly padat veliké kusy žhavé hmoty a do vzduchu se zvedala oblaka páry. Tu Aslan přikázal: „Teď udělej konec.“ Obr mrštil svým rohem do moře. Pak vztáhl jednu ruku - vypadala úplně černá a dlouhá tisíce kilometrů - a natahoval ji oblohou dál a dál, až ke slunci. Posléze slunce popadl a zmáčkl v dlani, jako by člověk zmáčkl pomeranč. A okamžitě nastala úplná tma.
Všichni kromě Aslana uskočili, neboť dveřmi sem teď vanul ledově studený vzduch. Jejich rám už byl pokrytý rampouchy.

„Petře, Nejvyšší králi Narnie," řekl Aslan, „zavři dveře."
Petr se vyklonil do tmy, zuby mu přitom cvakaly, a přibouchl dveře. Oddrolil se z nich přitom led. Pak Petr - poněkud nemotorně (neboť i za tu chviličku mu ruce ztuhly a promodraly) - vyndal zlatý klíč a dveře zamkl.
Viděli těmi dveřmi spoustu zvláštních věcí. Ještě zvláštnější pocit však byl se teď rozhlédnout a vidět kolem teplé sluneční světlo, nad hlavou modré nebe, v trávě květiny a v Aslanových očích smích.
V mžiku se otočil, přikrčil, ohnal se ocasem a vyrazil vpřed jako zlatý šíp.
„Pojďte dál! Pojďte výš!" křikl přes rameno. Kdo by mu však tímhle tempem stačil? Vydali se normálním krokem za ním k západu.
„Narnii tedy pohltila noc," řekl Petr. „Copak, Lucinko? Snad nepláčeš? Když nás Aslan vede a když jsme všichni tady?"
„Nebraň mi, Petře," řekla Lucinka. „Vím jistě, že Aslan by mi nebránil. To určitě není špatná věc, truchlit pro Narnii. Jen pomysli, co všechno tam za těmi dveřmi leží mrtvé a zmrzlé."
„Ano, a to jsem doufala," řekla Julie, „že tenhle svět by mohl trvat navždycky. Věděla jsem, že ten náš nemůže. Ale myslela jsem, že by Narnie třeba mohla."
„Viděl jsem její počátek," pravil pan Diviš. „Nemyslel jsem, že se dočkám jejího konce."
„Pánové," pravil Tirian. „Právem dámy pláčí. Jak vidíte, ani já jsem se slzám neubránil. Viděl jsem umírat svou matku. Jaký jiný svět mimo Narnii jsem kdy poznal? Nebyla by to ctnost, nýbrž nemalá hrubost, kdybychom netruchlili."
Šli stále dál, dál ode dveří i od skřítků, kteří tam stále seděli v kroužku ve své vymyšlené stáji. Cestou si začali povídat o dávných válkách i obdobích míru, o králích, kteří kdysi vládli, a o vší slávě Narnie.
Psi byli ještě s nimi. Občas se zapojili do rozhovoru, ale ne příliš, protože měli spoustu jiné práce - museli se řítit dopředu a pak se zase řítit zpátky a pak se zase řítit stranou, aby důkladně prozkoumali všechny pachy v trávě, tak důkladně, až se z toho rozkýchali. Pak náhle ucítili pach, který je neobyčejně zaujal. Všichni se o něm začali dohadovat.
„Ano, je to on" - „Ba ne, není" - „To jsem hned říkal" - „Tohle by poznal každý trouba" - „Strč si laskavě ten svůj velečumák za ucho a nech čichnout taky někoho jiného."
„Copak se děje, bratříčci?" tázal se Petr.
„Kalorňan, Výsosti," odpovědělo několik psů najednou.
„Veďte nás tedy k němu," pravil Petr. „Setkáme se s ním rádi, ať už to bude v boji nebo v pokoji."
Psi vyrazili vpřed a za chviličku se vrátili; hnali se jako o život a halasně štěkali, že to opravdu je Kalorňan. (Mluvící psi se přesně jako ti obyčejní vždycky chovají tak, jako by na tom, co momentálně dělají, nesmírně záleželo.)
Ostatní šli za nimi a za chvíli spatřili mladého Kalor-ňana, sedícího pod jedním kaštanem na břehu průzračného potoka. Byl to Emét. Okamžitě povstal a důstojně se uklonil.
„Pane," oslovil Petra, „není mi známo, zda jsi mým přítelem či nepřítelem, ale bude mi ctí to i ono. Což nepraví básník, že nejlepším darem nebes hned po ušlechtilém příteli je ušlechtilý nepřítel?"
„Pane," odvětil Petr, „neznám jediný důvod, proč by mezi tebou a námi mělo být sporu."
„Prosím pěkně, povězte nám, kdo jste a co se s vámi dělo," ozvala se Julie.
„Jestli se bude vyprávět příběh, pojďte se napít a pak si sednout," zaštěkali psi. „Sotva popadáme dech."
„Není taky divu, když celou cestu takhle vyvádíte," řekl Eustác.
Lidé se tedy posadili do trávy. Psi se velmi hlučně napili z potoka a pak se také posadili, pěkně zpříma, s jazyky až na vestě a hlavami trošku k jedné straně, aby se mohli lépe soustředit na vyprávění. Křišťál však zůstal stát a leštil si roh o bok.

141
„Vězte tedy, udatní králové," začal Emét, „i vy, dámy, jejichž krása je ozdobou celého vesmíru, že jsem Emét, sedmý syn tarkána Harpy z města Tešíšbánu západně za pouští. Nedávno jsem ještě s devětadvacíti dalšími pod velením tarkána Rišdy přibyl do Narnie. Když jsem se poprvé dozvěděl, že se vydáme na pochod proti Narnii, moje srdce se zaradovalo, neboť jsem již o vaší zemi mnohé slyšel a velmi jsem toužil u-tkat se s vámi v boji. Když jsem však zjistil, že tam máme jít převlečeni za obchodníky (což je pro bojovníka a syna tarkánova oděv nedůstojný) a bojovat lstí a intrikami, radost mě opustila. A tím více pak, když jsem zjistil, že musíme posluhovat jakési opici; a když ta začala tvrdit, že Taš a Aslan jsou jedna a táž osoba, tu slunce ztratilo pro mě svůj svit. Neboť již od útlého mládí jsem sloužil Tašovi a mou velikou touhou bylo dozvídat se o něm stále víc, a kdyby to snad bylo možné, pohledět mu jednou do tváře. Jméno Aslanovo jsem však nenáviděl.
A pak, jak jste toho sami byli svědky, jsme byli noc co noc svoláváni k chýšce se slaměnou střechou, zapalovali jsme oheň a opičák vyváděl z chýše jakéhosi čtyřnohého tvora, na nějž nebylo dobře vidět. A lidé i zvířata padali na tvář a vzdávali tomu tvorovi čest. Já jsem si však pomyslel, tarkán je tím opičákem podveden, neboť to, co ze stáje vychází, není ani Taš, ani který jiný bůh.
142
Avšak když jsem pozorně sledoval tarkánovu tvář i každé slovo, které opičákovi říkal, změnil jsem své mínění, neboť jsem zjistil, že ani tarkán sám tomu nevěří. A tu jsem poznal, že nevěří v Tase vůbec - neboť kdyby věřil, jak by se mohl opovážit ho takto zneuctít?
Když jsem toto pochopil, zmocnil se mě veliký hněv a tázal jsem se v srdci, proč pravý Tas nesešle oheň z nebe a nesmete jak tarkána, tak opici. Skryl jsem však svůj hněv a čekal, jaký konec vše vezme. A tu poslední noc, jak je některým z vás známo, opičák toho žlutého tvora nevyvedl, avšak řekl, že všichni, kdo touží vidět Tašlana - tak totiž spojili ona dvě jména, aby předstírali, že ti dva jsou jedno -, musí jeden po druhém vejít do chýše. A řekl jsem si, toto je bezpochyby nějaký další podvod. Avšak když vešel dovnitř onen kocour a vylétl opět ven šílený hrůzou, pomylel jsem

si, dozajista pravý Taš, kterého sem přivolali nevědomky a bez víry, je nyní mezi námi a pomstí urážku, které se dopustili. A třebaže se ve mně srdce rozplývalo bázní z velikého a strašlivého boha Tase, přece byla má touha silnější než má bázeň a já jsem posílil svá kolena, aby se pode mnou netřásla, a sevřel jsem zuby, aby mi nedrkotaly, a pojal jsem rozhodnutí pohledět Tašovi do tváře, byť mě to mělo stát i život. Nabídl jsem se tedy, že vejdu do té chýše; a tarkán, třeba neochotně, posléze svolil.
Sotva jsem do chýše vkročil, spatřil jsem první div, neboť jsem se ocitl v tomto velikém slunečním jasu (který nyní všichni okoušíme), ačkoliv se zvenčí zdálo, že uvnitř chýše je tma. Neměl jsem však času nad tím žasnout, neboť jsem byl okamžitě nucen se bít o život s jedním z našich vlastních lidí. Jakmile jsem ho uviděl, pochopil jsem, že ho tam tarkán a opičák postavili, aby zabil každého, kdo vejde, pokud nebude zasvěcen do jejich tajemství; byl to tedy také lhář a posměvač, nikoli
143
pravý Tašův služebník. Nijak jsem se proto neostýchal se s ním bít; a zabiv toho břdáka, vyhodil jsem ho dveřmi ven. Pak jsem se rozhlédl kolem sebe a spatřil ten širý kraj a nebe a nadechl se lahodných vůní. I řekl jsem si, u všech bohů, toto je líbezné místo; snad že jsem se dostal do Tašova království. Vydal jsem se tedy na pouť neznámým krajem, abych ho našel.
A tak jsem putoval dál a dál, trávou a bezpočtem květin a kolem všemožných stromů, nesoucích ovoce dobré a rozkošné, až tu hle! - v jednom úzkém místě mezi dvěma skalami se se mnou střetl veliký Lev. Rychlostí se mu nemohl rovnat ani pštros v nejprudším běhu, velikostí předčil slona, jeho srst byla jako nejčistší zlato a jas jeho očí jako zlato, jež se taví v peci. Byl strašnější než ohnivá hora Lagourská a ve srovnání s jeho krásou byla všechna krása světa jako písek pouště ve srovnání s růží v plném květu.
I padl jsem k jeho nohám a pomyslel jsem si, nepochybně nastala má poslední hodina, neboť tento Lev (jenž je hoden veškeré cti a slávy) jistě ví, že jsem po všechny své dny sloužil Tašovi a nikoli jemu. Nicméně je lépe spatřit tohoto Lva a zemřít, než být tisrokem celého světa a žít a nespatřit- ho. Vznešený však sklonil svou zlatou hlavu, dotkl se jazykem mého čela a pravil: ‚Buď vítán, synu můj.' Já jsem však řekl: ‚Běda, Pane, já nejsem tvým synem, nýbrž služebníkem Tašovýnť ‚Dí-tě,' odpověděl, /všechnu tvou službu Tašovi přijímám, jako bys ji byl konal pro mne.' Tu ve mně touha po moudrosti a porozumění zvítězila nad strachem a já jsem Vznešeného oslovil a otázal jsem se: ‚Pane, je tedy pravda to, co říkal opičák, že ty a Taš jste jedna a táž osoba?' Lev zavrčel, až se zachvěla zem (jeho hněv však neplatil mně) a pravil: Je to lež. Nikoli proto, že
144
bychom byli jedna a táž osoba, nýbrž proto, že jsme rozdílní jako noc a den, pro sebe přijímám všechnu službu, kterou jsi konal pro Tase. Neboť my dva se od sebe lišíme natolik, že pro mne nikdo nemůže vykonat nic zlého a pro něj nikdo nemůže vykonat nic dobrého. Když tedy bude někdo přísahat při Tašovi a dodrží svou přísahu proto, že je to přísaha, přísahal ve skutečnosti při mně, třebaže o tom nevěděl, a budu to já, kdo ho odmění. A jestliže někdo spáchá v mém jménu nějakou krutost, je to Tas, komu slouží, třebaže vyslovuje jméno Aslan, a Taš je ten, kdo jeho čin přijímá. Rozumíš tomu, dítě?' ‚Pane,' řekl jsem, ‚ty víš, nakolik tomu rozumím.' Řekl jsem však též (neboť pravda se mi sama drala z úst): ‚Ano, po všechny své dny jsem hledal Tase.' ‚Nejmilejší,' odpověděl Vznešený, ‚kdybys byl netoužil po mně, nebyl bys hledal tak dlouho a tak opravdově. Neboť každý najde to, co doopravdy hledá.'
Pak na mě dýchl a odňal chvění mým údům a přiměl mě, abych se postavil. A pak už řekl jenom tolik, že se zase uvidíme a že musím jít stále dál a výš. Nato se otočil, až kolem zasršel zlatý vodopád, a byl tentam.
A od té chvíle, udatní králové a sličné dámy, putuji touto krajinou, abych ho opět našel, a mé štěstí je tak nesmírné, že mě až oslabuje jako rána. Vždyť je to div divoucí, že mi řekl ‚nejmilejšť, mně, který jsem jen pes...“
„Eh? Jakže?“ ozval se jeden ze psů.
„Pane,“ odvětil Emét, „to se jen tak říká u nás v Ka-lornii.“
„No, že by se mi to nějak zvlášť líbilo...,“ řekl ten pes.
„On to tak nemyslí,“ uklidňoval ho jeden starší pes. „Vždyť my koneckonců zase říkáme svým štěňátkům kluci, když nějak zlobí.“
145

„To je pravda,“ připustil první pes. „Nebo taky holky.“ „Psst!“ napomenul ho ten starší. „To není pěkné slovo. Uvědom si, kde jsme.“
„Podívejte,“ řekla vtom Julie. Někdo se k nim - poněkud ostýchavě - blížil: jakési křehké čtyřnohé stvoření, celé stříbřitě šedé. A všichni se na něj dívali plných deset vteřin, než jich pět nebo šest zvolalo naráz: „Ale vždyť je to Zmatík!“ Ještě nikdy ho neviděli za denního světla bez té lví kůže a byl to neobyčejný rozdíl. Teď byl konečně sám sebou: krásný oslík s tak heboučkým šedým kožíškem a tak něžným, poctivým obličejem, že kdybyste ho byli viděli, udělali byste přesně to, co Julie a Lucinka - rozběhli byste se k němu, chytili ho kolem krku, dali mu pusu na čumák a pohladili ho po ouškách. Když se ho ptali, kde byl, řekl jim, že se sem dostal těmi dveřmi se všemi ostatními zvířaty, ale - nu, po pravdě řečeno jim hleděl jít z cesty, jak se jen dalo - a Aslanovi zrovna tak. Při pohledu na skutečného Lva se totiž začal tolik stydět za celý ten nesmysl s převlékáním do lví kůže, že se nemohl nikomu podívat do očí. Když však viděl, že všichni jeho kamarádi jdou k západu, a když si uškubl pár soust trávy („A musím říct,“ dodal Zmatík uznale, „že tak dobrou trávu jsem ještě nejedl“), sebral všechnu kuráž a pustil se za nimi. „Jestli se ale budu někdy muset setkat s Aslanem, tak nevím, co si počnu,“ řekl nakonec.
„Uvidíš, že to půjde, až se opravdu setkáte,“ těšila ho královna Lucie.
Pak se všichni společně vydali dál, stále k západu, neboť to byl zřejmě směr, který Aslan mínil, když říkal „Dál a výš!“ Stejným směrem se zvolna pohybovala řada dalších tvorů; ta travnatá krajina však byla velmi prostorná, takže se nijak

netísnili.
Vzduch byl stále ještě svěží a všechno dosud zářilo
146
letním ránem. Co chvíli se zastavovali a rozhlíželi a ohlíželi, částečně proto, že všechno bylo tak krásné, ale také proto, že měli všichni z té krajiny kdoví proč takový zvláštní pocit.
„Petře," ozvala se Lucinka, „kde to vlastně jsme, co myslíš?"
„Nevím," odpověděl Nejvyšší král. „Něco mi to tu připomíná, ale nemůžu si vybavit co. Nebyli jsme třeba v nějaké takovéhle krajině na prázdninách jako úplně malí?"
„To by tedy musely bejt prázdniny!" řekl Eustác. „Krk na to, že takováhle krajina v našem světě nikde není. Co třeba ty barvy! Takovou modrou jako jsou támhlety hory by člověk v našem světě nikde nenašel."
„Copak to není Aslanovo království?" zeptal se Ti-rian.
„Jako Aslanovo království na tý hoře za východním koncem světa to nevypadá," řekla Julie. „Tam jsem už byla."
„Kdybyste se zeptali mě," ozval se Edmund, „řekl bych, že je to tu spíš jako někde v Narnii. Podívejte se třeba na támhlety hory před námi - a ty zasněžené štíty za nimi. Ty jsou přece úplně jako hory, které jsme vídávali z Narnie - ty na západě za vodopádem."
„To jsou," řekl Petr. „Jenomže jsou větší."
„No, nevím, jestli zrovna ty se podobají něčemu v Narnii," řekla Lucinka. „Ale podívejte se támhle." Ukázala doleva, k jihu, a všichni se zastavili a podívali. „Támhlety hory - ty modré vzadu a před nimi ta řada usměvavých lesnatých kopců-, to je přece hrozně podobné jižní hranici Narnie."
„Podobné!" zvolal Edmund po chvíli ticha. „Vždyť jsou přesně stejné! Podívejte, támhle je hora Pair s rozeklaným vrcholem a támhle průsmyk, který vede do Arkénie, a vůbec všecko!"

147
„A přece nejsou úplně stejné," uvažovala Lucinka. „Přece jen se liší. Mají víc barev a jako by byly dál, než si je pamatuju, a jsou takové - takové - já nevím."
„Takové opravdovější," řekl pan Diviš jemně.
Tu roztáhl orel Jiskroočko křídla, vzlétl deset či patnáct metrů do vzduchu, zakroužil a zase se snesl na zem.
„Králové a královny!" zvolal. „Byli jsme všichni slepí. Teprve teď začínáme vidět, kde jsme. Shora jsem to spatřil všechno - vřesoviště, Bobří hráz, Velikou řeku i Cair Paravel, jak stále září na mořském pobřeží. Nar-nie není mrtva. Toto je Narnie."
„jak je to však možné?" divil se Petr. „Vždyť Aslan nám starším řekl, že už se nikdy do Narnie nevrátíme a najednou jsme tu."
„No," Eustác nato. „A viděli jsme přece její konec." „A přece jen se to tu v něčem liší," řekla Lucinka. „Orel má pravdu," pravil pan Diviš. „Poslouchej, Petře. Když Aslan řekl, že už se do Narnie nevrátíte, mluvil o Narnii, kterou jste mysleli vy. To však nebyla opravdová Narnie. Měla začátek a konec. Byl to jen odraz či stín skutečné Narnie, která tu vždycky byla a vždycky bude - tak jako náš svět, Anglie i všechno ostatní, je jenom odraz či stín něčeho z Aslanova skutečného světa. Nemusíš plakat pro Narnii, Lucinko. Všechno, na čem ve staré Narnii záleželo, všechny bytosti, které mám byly drahé, se těmi dveřmi dostaly do Narnie skutečné. A samozřejmě, že se liší - jako se skutečná věc liší od svého stínu nebo život v bdělém stavu od snu."
Jak to říkal, rozezněl jim jeho hlas každou kapku krve v žilách; když však pod vousy dodal: „Všechno je to v Platónovi, všeličko. To by mě tedy zajímalo, co se v těch školách vlastně učí," ti starší se dali do smíchu.
148
Vzpomněli si, jak říkával přesně totéž v tom druhém světě, když měl bradu ještě šedivou, ne zlatou. Věděl, proč se smějí, a sám se zasmál také. Velice rychle však všichni opět zvážněli - neboť, jak víte, jsou chvíle, kdy člověk tak žasne a je tak šťastný, že je až vážný. Škoda promarnit v žertech takovou krásu.
Jak vlastně se tahle sluncem zalitá země lišila od staré Narnie, je těžko popsat, asi tak jako se těžko popisovalo, jak chutná její ovoce. Snad se mi podaří vám to přiblížit asi takhle: Představte si, že jste v pokoji, ze kterého je oknem výhled na líbeznou mořskou zátoku nebo na zelené údolí, které se vine mezi horami. A na zdi proti tomu oknu je zrcadlo. Vy jste se právě otočili od okna a najednou jste v tom zrcadle zahlédli onu zátoku či údolí znovu. A ta zátoka či to údolí v zrcadle jsou svým způsobem přesně stejné jako ve skutečnosti, a přece se zase liší - jsou takové hlubší, pohádkovější - jako místa z nějaké knížky, kterou jste nikdy nečetli, ale kterou byste si moc přáli číst. Tak nějak se nová Narnie lišila od té staré. Byla taková hlubší - každý kámen, každá kytička, každé stéblo trávy jako by měly zvláštní význam. Lépe už to popsat nedovedu; jestli se tam jednou dostanete, poznáte, co jsem vám chtěl říct. Nakonec to byl jednorožec, kdo vyslovil, co všichni cítili. Zadupal pravým předním kopytem, zaržál a zvolal:
„Konečně jsem doma! Zde je má pravá země! Sem patřím! Tuto zem jsem hledal celý život, i když jsem to doposud nevěděl. Tu starou Narnii jsme měli tolik rádi proto, že se občas této trochu podobala. I-ha-hana-ha-ha-há! Dál a dál! Výš a výš!"
Potřásl hřívou a vyrazil tryskem vpřed - tak rychle, jak to umí právě jen jednorožec. V našem světě by zakrátko byl zmizel z očí. Teď se však stala jedna velice
zvláštní věc. Také všichni ostatní se rozběhli a k svému úžasu zjistili, že mu stačí - a nejenom psi a lidé, ale také malý zavalitý Zmatík a skřítek Kulík se svýma krátkýma nožičkama. Vítr se jim opíral do tváří, jako by ujížděli plnou rychlostí v autě bez předního skla. Krajina kolem ubíhala jako za okny rychlíku. A běželi rychleji a rychleji, nikdo se však nezpotil, neunavil ani neza-dýchal.
ROZLOUČENÍ SE STÍNOVÝMI KRAJI

Kapitola šestnáctá

Kdyby člověk mohl běhat bez únavy, nemyslím, že by tak často chtěl dělat něco jiného. Mohou se však naskytnout zvláštní důvody, aby se zastavil, a jeden takový zvláštní důvod o něco později přiměl Eustáce zvolat: „Hele! Přibrzděte! Koukejte, kam běžíme!“ A zvolal tak plným právem. Teď před sebou totiž spatřili Obrův kotel a za ním vysokou, nedostupnou skalní stěnu, z níž se řítil, tisíce tun vody za vteřinu, místy jiskřivý jako diamanty a místy temně, hebce zelený, sám Veliký vodopád. Vzduch už byl plný jeho hřmotu. „Nezastavujte se! Dál a dál! Výš a výš!“ zvolal Jisk-roočko a zamířil strměji vzhůru.

„Jemu se to řekne,“ namítl Eustác, avšak vzápětí zvolal i Křišťál:

„Nezastavujte se! Dál a dál! Výš a výš! Každý, jak to dokáže!“

Jeho hlas už byl v hřmotu vodopádu sotva slyšet; v příštím okamžiku však všichni spatřili, že skočil do jezírka. A vzápětí za ním tam - žbluňk - žbluňk - horempádem naskákali všichni. Voda nebyla jedovatě studená, jak všichni (zvlášť Zmatík) čekali, nýbrž nádherně pěnivě chladivá. Všichni zjistili, že plavou přímo k vodopádu.

„Tohle je ale bláznivej podnik,“ řekl Eustác Edmundovi.

„Já vím. Ale stejně ...,“ řekl Edmund.

„Není to nádhera!“ ozvala se Lucinka. „Už jste si všimli, že se člověk nemůže bát, ani kdyby chtěl? Zkuste to.“

„No jo, nejde to!“ řekl Eustác, když to zkusil.

Křišťál se dostal k vodopádu první, ale Tirian byl hned za ním. Julie byla poslední, takže všechno mohla sledovat lépe než ostatní. Spatřila, jak se po povrchu vodopádu rovnoměrně pohybuje něco bílého. Byl to jednorožec. Nedalo se říct, jestli plave nebo šplhá, ale stoupal stále výš a výš. Špice jeho rohu rozdělovala vodu nad jeho hlavou na dva duhové vodotrysky, které mu padaly kolem plecí dolů. Hned za ním byl král Tirian. Pohyboval rukama a nohama, jako by plaval, ale pohyboval se přímo vzhůru - jako by člověk mohl vyplavat nahoru po zdi.

Nejlegračnější byli psi. Během se nezadýchali, ale teď, jak se drali vzhůru vodopádem, prskali a kýchali ostošest. To proto, že v jednom kuse štěkali, a vždycky, když zaštěkali, nabrali si do tlamy a do čenichu vodu. Než si však stačila Julie všechno prohlédnout, už sama stoupala vodopádem. Bylo to něco, co by v našem světě bylo zhola nemožné. I kdybyste se neutopili, obrovská váha vody by vás o nesčetné skalní výstupky rozbila na kousky. Ale v tomto světě to šlo. Člověk stoupal výš a výš, obklopený hrou světel ve vodní tříšti a zářivými kameny všemožných barev, až se zdálo, jako by šplhal samotným světlem - a stále výš a výš, až by jen ta výška byla děsivá, kdyby člověka něco mohlo vyděsit - tady to však bylo jen nádherně vzrušující. A pak se dostali k líbezné hladké zelené vlnce, kterou se voda přelévala přes okraj, a octli se v řece nad vodopádem. Proud tu byl divoký, ale člověk uměl tak báječně plavat, že se pohyboval proti němu vpřed. Brzy už stáli všichni na břehu, skrznaskrz mokří, ale šťastní.

Před nimi se otevíralo dlouhé údolí, proti nebi se zdvíhaly zasněžené štíty; nyní byly mnohem blíž.

„Dál a dál! Výš a výš!“ zvolal Křišťál a bez meškání vyrazili dál.

Teď už byli z Narnie venku a octli se v západních hvozdech, v místech, která ještě ani Tirian ani Petr, ba dokonce ani Jiskroočko jakživ nespatřil. Pan Diviš a paní Gabriela však ano. „Vzpomínáš? Vzpomínáš?“ říkali co chvíli jeden druhému - a říkali to normálním hlasem, neudýchaní, třebaže teď všichni letěli rychleji než šíp.

„Jakže, pane,“ pravil Tirian. „Je tedy pravda to, co se vypráví ve starých příbězích, že vy dva jste tudy putovali hned prvního dne, kdy byl stvořen svět?“

„Ano,“ odpověděl Diviš. „A mně se zdá, jako by to bylo včera.“

„A na létajícím koni?“ vyptával se Tirian. „Je i to pravda?“

„Jistěže,“ odpověděl Diviš. Psi však začali štěkat: „Rychleji! Rychleji!“

A tak běželi rychleji a rychleji, až už to bylo spíš jako let než jako běh a ani orel nad jejich hlavami už je ne-předhonil. Běželi jedním točitým údolím za druhým, vzhůru do strmých svahů a ještě rychleji pak zase dolů a někdy letem napříč dlouhými horskými jezery jak živé motorové člunky, až pak na druhé straně jednoho dlouhého, nádherně tyrkysově modrého jezera spatřili hladký zelený vrch. Úbočí měl strmá jako stěny pyramidy a vršek byl ohrazen zelenou zdí; nad zeď však vyčnívaly větve stromů, jejichž listy se třpytily jako stříbro a plody jako zlato.

„Dál a dál! Výš a výš!“ zahřměl jednorožec - a nikdo nezaváhal. Vyrazili přímo k úpatí kopce a pak vzhůru, až to bylo téměř jako když mořská vlna narazí na strmý

břeh a šplhá po něm výš. Třebaže byl svah šikmý jako střecha domu a tráva rovná a hladká jako v nějakém zámeckém parku, nikdo neuklouzl. Až na samém vrcholku zaváhali - to proto, že se octli před vysokou zlatou bránou. Chviličku si nikdo netroufl zkusit, jestli půjde otevřít. Měli najednou stejný pocit jako tehdy s tím ovocem: „Mám? Smí se to? Tohle přece nemůže být pro mě.“

Jak tam však tak stáli, ozval se odněkud zevnitř zvuk velikého rohu, nádherně mocný a lahodný zároveň, a brána se rozlétla dokořán.

Tirian zatajil dech a napjatě sledoval, kdo asi vyjde. A vyšel ten poslední, koho by byl čekal: drobný, elegantní mluvící myšák s jiskrnýma očkama, na hlavě za zlatým kroužkem červené pero, levou tlapičku na jilci dlouhého meče. Uklonil se tak půvabně, že by to žádný šlechtic lépe nesvedl, a pravil svým pronikavým hláskem:

„Buďte vítáni, ve jménu Aslana. Pojďte dál a výš.“

Tu Tirian spatřil, jak se král Petr, král Edmund a královna Lucie k tomu myšákovi vrhli, poklekli, aby se s ním mohli pozdravit a volali: „Rípčípe!“ A Tirianovi se čirým úžasem rozbušilo srdce, neboť pochopil, že má před sebou jednoho ze slavných hrdinů Narnie, myšáka Rípčípa, který bojoval ve veliké bitvě u Beruny a později se plavil k okraji světa s Kaspianem Mořeplavcem. Neměl však čas nad tím příliš uvažovat, neboť vzápětí ucítil, jak ho objímají dvě silné paže, něčí vousy ho za-šimraly, jak dostal pusu na obě tváře, a uslyšel tak dobře známý hlas:

„Ale mládenče! Ty jsi nám pořádně vyrostl a zesílil, co jsme se neviděli!“

Byl to jeho tatínek, dobrý král Erlian - ne však takový, jakého ho Tirian viděl naposledy, když ho přinesli

domů, raněného a bledého po boji s obrem; ba ani takový, jakého ho Tirian znal z posledních let - šedovlasý válečník. Toto byl jeho tatínek mladý a veselý, takový, jakého si jen tak tak ještě pamatoval ze svého nejútlejšího dětství, když si spolu hrávali v zámeckých zahradách na Cair Paravel za teplých letních večerů těsně předtím, než se šlo spát. Živě se mu vrátila vůně chleba a mléka, které tehdy míval k večeři.
Chvilku je nechám, ať si spolu popovídají, pomyslel si Křišťál, a pak půjdu dobrého krále Erliana pozdravit sám. Nejednou mě počastoval jablíčkem jak malovaným, když jsem byl ještě hříbě. V příštím okamžiku však měl zase jiný námět k přemýšlení, neboť z brány vyšel kůň tak majestátní a vznešený, že by se v jeho přítomnosti snadno mohl cítit nesvůj dokonce i jednorožec - veliký okřídlený kůň. Chviličku se na pana Diviše a paní Gabrielu zahleděl a pak zařehtal: „Podívejme, kamarádi!“ a oni oba zvolali: „Křídlín! Náš Křídlí-nek!“ A skočili mu okolo krku.
Teď však už je myšák znovu pobízel, aby vešli. Prošli tedy všichni zlatou bránou a vstoupili do líbezné vůně, která k nim zevnitř vanula, a do chladivé směsi světel a stínů pod korunami stromů. Kráčeli po měkkém trávníku, posetém bílými kvítky. Ihned je zarazilo, že za zdí je zahrada jakoby mnohem větší, než se zvenku zdálo. Nikdo však neměl čas nad tím příliš uvažovat, neboť se k nim ze všech stran blížily všelijaké bytosti, které je přišly přivítat.
A byl tu snad každý, o kom jste kdy slyšeli (pokud znáte dějiny těch zemí). Byla tu sova Blyštilka a kývoun Šklíblatík, král Rilian, kdysi vysvobozený z podzemní říše, jeho maminka, dcera hvězdy, a jeho slavný otec, sám král Kaspian. A hned s ním potom pan Drinian a pan Bern, skřítek Trumpkin a ten báječný chlapík je-
zevec Čuchomech, kentaur Horský vichr a řada jiných hrdinů Boje za osvobození. A z jiné strany pak přišel Kór, král Arkénie, se svým otcem králem Lunou, svou paní, královnou Aravis, svým bratrem, udatným princem Korinem, kterému se říkalo Ocelová pěst, a s koněm Brím a klisničkou Winkou. A pak - to byl pro Tiriana div divoucí - se objevily postavy z ještě dávnější minulosti: hodný pan Bobr s paní Bobrovou a faun Tumnus. A příchozí se s nimi zdravili, objímali je, tiskli si s nimi ruce a znovu si připomínali všelijaké legrační historky (nemáte ponětí, jak báječně zní taková legrace, když si ji člověk připomene po pěti nebo šesti stech letech) a pak se všichni společně vydali ke středu zahrady, kde seděl na větvi Fénix a shlížel na ně dolů. U paty toho stromu stály dva trůny a na nich seděli král a královna - tak krásní a vznešení, že se jim všichni hluboce uklonili. A plným právem, neboť tito dva byli král František a královna Helena, rodiče a prarodiče všech nejstarších králů Narnie a Arkénie. A Tirian se cítil asi jako byste se cítili vy, kdybyste se octli před Adamem a Evou v celé jejich slávě.
Asi o půl hodiny později - mohlo to však také být půl století, neboť tam čas neběží tak jako tady u nás - stála Lucinka se svým nejlepším kamarádem, s tím prvním, s kým se v Narnii spřátelila, faunem Tumnu-sem, a dívala se přes zeď zahrady dolů, kde se rozprostírala celá Narnie. Když se však člověk podíval dolů, zjistil, že ten kopec je vlastně daleko vyšší, než si původně myslel - spadal hloub a hloub, jedna třpytivá skála za druhou, stovky a tisíce metrů, až stromy dole nebyly větší než zrnka zelené soli. Pak se zase otočila, opřela se o zeď zády a podívala se do zahrady.
„Ano,“ řekla posléze přemýšlivě. „Už vím. Tahle zahrada je jako ta stáj. Uvnitř je daleko větší než všechno kolem.“
„Ovšem, dcero Evina,“ řekl faun. „Čím dál a výš se dostaneš, tím je všechno větší. Každá věc je uvnitř větší než všechno kolem.“
A Lucinka se pozorně zadívala do zahrady a zjistila, že to ve skutečnosti vůbec není zahrada, nýbrž celý svět s vlastními lesy a řekami, horami a mořem. Ale nebyly pro ni nové - všechny je důvěrně znala.
„Už vím,“ řekla. „Toto je zase Narnie, a ještě krásnější a opravdovější než ta Narnie pod námi, tak jako ta byla krásnější a opravdovější než Narnie za dveřmi stáje. Už vím ... jeden svět, jedna Narnie v druhé.“
„Ano,“ řekl pan Tumnus. „Jako v cibuli - až na to, že čím jdeš blíž do středu, tím je každý kruh větší.“
A Lucinka se dívala hned sem a hned zase tam a brzy zjistila, že ji potkalo něco nového pěkného. Ať se podívala, kam chtěla, třeba i na to nejvzdálenější místo, jakmile na ně chvilku upřeně hleděla, pozvolna je začala vidět úplně jasně a zřetelně, jako dalekohledem. Dohlédla přes celou poušť na jihu na město Tašebán; na východě viděla Cair Paravel na mořském břehu a rozeznávala i okno pokoje, který byl kdysi její. A daleko v moři se jí vynořovaly ostrovy, jeden za druhým až k samému konci světa, a za koncem světa spatřila vysokou horu, které kdysi říkali Aslanovo království. Teď však viděla, že to je jen jedna hora z celého pohoří, které vroubí dokola celý svět. Když se podívala přímo vpřed, bylo docela blízko. Pak se podívala zase doleva a spatřila něco, co vypadalo jako veliký jasně vybarvený mrak, oddělený hlubokou průrvou. Když se však na něj pozorně zadívala, zjistila, že to není mrak, nýbrž opravdová země. A když se zadívala na jedno její místo, zvolala náhle: „Petře! Edmunde! Pojďte se na něco podívat! Ale honem!“ A oni přiběhli a dívali se s ní, neboť i jim se oči změnily tak jako jí.
158
„No tohle!“ zvolal Petr. „To je přece Anglie! A támhle je ten dům - bývalý dům pana profesora Kirka, kde začala všechna naše dobrodružství!“
„Já myslel, že ten dům zbourali,“ řekl Edmund.
„Ano,“ pravil faun, „ale teď se díváte na Anglii uvnitř Anglie, na opravdovou Anglii, tak jako toto je opravdová Narnie. A v této vnitřní Anglii se nikdy nic dobrého nezničí.“
Pak se jim náhle pohled posunul do jiného místa a tu Petr, Edmund i Lucinka zalapali údivem po dechu a začali volat a mávat - spatřili totiž svého tatínka a maminku, jak na ně také mávají z druhé strany toho širokého, hlubokého údolí. Bylo to jako dívat se na lidi, kteří vám mávají z paluby veliké lodi, když čekáte na molu, až přistane.
„Jak se k nim dostaneme?“ ptala se Lucinka.
„Snadná věc,“ odpověděl Tumnus. „Ta jejich země i ta naše - všechny opravdové země - jsou jenom výběžky velikých Aslanových hor. Stačí, když se vydáme po okraji, stále dál a výš, až se ty dva výběžky spojí. A slyšíte? To je roh krále Františka - musíme všichni nahoru.“
A tak zanedlouho kráčeli všichni spolu - a byl to slavný, zářivý průvod - stále vzhůru k tak vysokým horám, že i kdyby se v našem světě takové vyskytovaly, stejně by k jejich vrcholkům oko nedohlédlo. Neležel však na nich sníh; zdobily

je lesy, zelené stráně, líbezné sady a třpytivé vodopády, jeden za druhým stále výš a výš. A pás země, po němž šli, se stále zužoval, po obou stranách měli hluboké údolí, a přes to údolí viděli opravdovou Anglii stále blíž a blíž.
Světlo zepředu sílilo. Lucinka spatřila, že se před nimi zvedá pestrobarevná řada skalních ochozů jako obří schodiště. A vzápětí zapomněla na celý svět, neboť se k
160
nim blížil sám Aslan - skákal ze skály na skálu jako živoucí vodopád síly a krásy.
A ten úplně první, koho si Aslan k sobě zavolal, byl oslík Zmatík. Ještě nikdy jste neviděli oslíka, který by vypadal tak slaboučký a hloupoučký jako Zmatík, když šel k Aslanovi - a zdál se vedle něj tak malinký jako koťátko vedle bernardýna. Lev sklonil hlavu, něco Zma-tíkovi pošeptal, a oslík svěsil ouška. Pak mu ale pošeptal ještě něco a ouška se zase napřímila. Z našich známých však nikdo nezaslechl, o čem byla řeč. Pak se Aslan obrátil k nim a řekl:
„Stále ještě nevypadáte tak šťastni, jak bych si přál."
„Když my se tolik bojíme, že nás pošleš pryč, Aslane," řekla Lucinka. „Tolikrát jsi nás už poslal zpátky do našeho světa."
„Žádný strach," odpověděl Aslan. „Cožpak jste to ještě neuhodli?"
Všem srdce poskočilo, jak je zaplavila divoká naděje.
„Ten vlak skutečně vykolejil," pravil Aslan jemně. „Váš tatínek a maminka a vy všichni jste - jak jste tomu říkávali ve stínových krajích - mrtví. Škola skončila - prázdniny začínají. Sen je tentam - toto je ráno."
A jak mluvil, náhle už nevypadal jako lev; avšak to, co se začalo dít pak, je už tak veliké a krásné, že o tom neumím psát. A pro nás tím tedy končí všechny příběhy a můžeme si na závěr plným právem říct, že naši hrdinové žijí šťastně až podnes (a ještě budou). Pro ně však to byl jen začátek opravdového příběhu. Celý jejich život v tomto světě a všechna jejich dobrodružství v Nar-nii, to byla jenom obálka a titulní stránka; teď konečně stáli na začátku první kapitoly velikého příběhu, který nikdo na světě nečetl - který nikdy nekončí - v němž je každá další kapitola lepší než ta předchozí.